

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BARTIN'IN AMASRA İLÇESİNDE MEYDANA GELEN MADEN KAZASININ TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK BENZER KAZALARIN ÖNLENMESİNE YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU (10/6598, 6599, 6600, 6601, 6602, 6603, 6604, 6605). TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı 10 Kasım 2022 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun 9 Kasım 2022 tarihli toplantısındaki işleyiş ve usulle ilgili görüşme

II.- SUNUMLAR

1.- Karadeniz Teknik Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Profesör Doktor İzzet Karakurt'un, Amasra'daki maden kazasının muhtemel sebebi, metan drenajı ve çözüm önerileri hakkında sunumu

2.- ATEX Uzmanı Nurettin Terzioğlu'nun, yer altı ve yer üstü patlayıcı ortamlarda meydana gelebilecek kazalara ait yönetmelikler; ATEX yönetmelikleri, teorik ve pratik uygulamalar; uygulamalardaki problem ve çözüm önerileri hakkında sunumu

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Karadeniz Teknik Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Profesör Doktor İzzet Karakurt ve ATEX Uzmanı Nurettin Terzioğlu tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

**BARTIN'IN AMASRA İLÇESİNDE MEYDANA GELEN MADEN KAZASININ
TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK BENZER KAZALARIN ÖNLENMESİNE
YÖNELİK TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/6598, 6599, 6600,6601,6602,6603,6604,6605).**

●
5'inci Toplantı

10 Kasım 2022 Perşembe

●
I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Bartın'ın Amasra İlçesinde Meydana Gelen Maden Kazasının Tüm Yönleriyle Araştırılarak Benzer Kazaların Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.03'te açılarak iki oturum yaptı.

Komisyonun 9 Kasım 2022 tarihli toplantısındaki işleyiş ve usulle ilgili görüşmeler yapıldı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Profesör Doktor İzzet Karakurt tarafından, Amasra'daki maden kazasının muhtemel sebebi, metan drenajı ve çözüm önerileri,

ATEX Uzmanı Nurettin Terzioğlu tarafından, yer altı ve yer üstü patlayıcı ortamlarda meydana gelebilecek kazalara ait yönetmelik, ATEX Yönetmelikleri, teorik ve pratik uygulamalar, uygulamalardaki problem ve çözüm önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Profesör Doktor İzzet Karakurt ve ATEX Uzmanı Nurettin Terzioğlu tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşmeler yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 18.39'da toplantıya son verildi.

10 Kasım 2022 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.03

BAŞKAN: Taner YILDIZ (Kayseri)

BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet BALTA (Trabzon)

SÖZCÜ: Polat TÜRKMEN (Zonguldak)

KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, değerli basın mensupları; öncelikle, hepinizi saygıyla selamlıyorum, hepiniz hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Usul tartışması açacağız uygun görürseniz eğer, hatırlatayım.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Bartın’ın Amasra İlçesinde Meydana Gelen Maden Kazasının Tüm Yönleriyle Araştırılarak Benzer Kazaların Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonumuzun 5’inci Toplantısını açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Gündemimize geçiyoruz.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Değerli basın mensupları, değerli milletvekili arkadaşlarım; kaza olduktan sonra kurulan Araştırma Komisyonunda bugüne kadar tarafları dinledik, öncelikle kurumları dinledik, ilgili kurumları dinledik, bilim adamlarımızı dinledik.

Bugün de burada yine Karadeniz Teknik Üniversitemizden Profesör Doktor İzzet Karakurt Hocamızın, yine ATEX Uzmanı Nurettin Terzioğlu Beyefendi’nin sunumlarını burada dinleyeceğiz ve sunumlardan sonra da soru-cevap kısmında çok değerli milletvekili arkadaşlarımızın soruları ve ilgililerin de cevapları olacak.

Bugüne kadar yaptığımız toplantılarda iktidarıyla muhalefetiyle çok değerli milletvekili arkadaşlarımızın çok değerli, çok önemli görüşleri oldu, katkıları oldu. İnşallah, bundan sonra da... Elbette kendi içimizde tartışmalar da olacak, bu işin doğasında bunlar var. Ama bütün toplantılardan sonra, inanıyorum ki rapor hazırlanırken madencilğin geleceğine ışık tutacak çok önemli kararların alınacağı kanaatindeyim, bu kanaati taşıyorum.

Ben bu vesileyle katkıda bulunan bütün milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, değerli katılımcılara teşekkür ediyorum, değerli basın mensuplarına teşekkür ediyorum.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, usul tartışmamız olacaktı.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Evet, gündeme geçmeden önce usul tartışmasıyla ilgili...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Komisyonun işleyişiyle ilgili...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bir söz verebilirseniz...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Ünal Bey’e ben söz vermek istiyorum.

Buyurun Ünal Bey.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben söz rica edebilir miyim?

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Değerli basın mensupları, teşekkür ediyorum sizlere.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Yok, lütfen, önce usul tartışmasını bir yapalım Sayın Başkanım.
OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Peki Ünal Bey, buyurun.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun 9 Kasım 2022 tarihli toplantısındaki işleyiş ve usulle ilgili görüşme

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, dün Komisyonun işleyişiyle ilgili bizim de tasvip etmediğimiz bazı olaylar yaşadık. Keşke Komisyon Başkanımız Sayın Taner Yıldız burada olsaydı da ona görüşlerimizi ifade etseydik, daha uygun düşerdi.

Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun amacı, Amasra maden faciasındaki kazanın bütün yönleriyle açığa çıkarılması, bütün hepimizin ortak amacı bu idi. Ama dün gördüğümüz kadarıyla, maalesef, kazanın üstünün örtülmesine yönelik Sayın Başkan tarafından bir üslup benimsendiğini gördük ve aynı zamanda sayın milletvekili arkadaşlarımıza da bazı beyanları oldu Sayın Başkanın, bunları kabul etmemiz mümkün değil. Şimdi, Sayın Başkan toplantının ilk gününde -aynen şunları söyledi- “Hiçbir milletvekili arkadaşımızın bu manada konuşma sınırlaması yoktur. Bütün arkadaşlarımız istedikleri soruyu istedikleri şekilde sorabilirler.” şeklinde Sayın Taner Yıldız’ın ilk Komisyonun olduğu gün bir açıklaması oldu. Ama dünkü açıklamalara baktığımızda şu ifadeler çok uygun olmadı Sayın Başkana: “Rahatsız olduğunuzda da çıkabilirsiniz.” “Kendinizi azarlatmayın.” Efendime söyleyeyim “Haddinizi bilin!” gibi birtakım ifadeler kullanıldı, bu olmadı.

Şimdi, burada bütün herkesin amacı, bütün siyasi partilerin, Komisyonunda temsilcisi olan değerli milletvekillerinin amacı, bu kazayı bütün yönleriyle ortaya çıkarmak, açığa çıkarmak. Öte yandan, buraya Komisyonun davet ettiği değerli konuşmacılar elbette bizim sorularımızı cevaplamak üzere geldiler, hem sunum yapacaklardı bize hem de bizim sorularımızı cevaplamak üzere geldiler. Aksi takdirde, bu sorulara burada cevap verilmeyecekse bu Komisyonun bir toplanma amacı olmayacak idi.

Şimdi, dün gördüğümüz kadarıyla ve yine bir önceki gün Türkiye Taşkömürü Kurumu yetkilileri konuştuğunda burada cevap vermeleri daha uygun düşerdi. Ama Sayın Taner Yıldız, ne zaman kazayla ilgili önemli bir konuya temas etse bir konuşmacı hemen müdahale ediyor, onu kesiyor ve konuşmasının önünde bir set oluşturuyor, bir engel oluşturuyor. Yine, her siyasi partiden değerli milletvekili arkadaşlarımız bir soru sorduğunda maalesef Sayın Taner Yıldız bu sorulara cevap verilmesinin önüne geçiyor, bu olmaz. Elbette biz savcı değiliz, burası bir araştırma komisyonu, biz sorgulama makamı değiliz. Buraya çağırdığımız kişiler de şüpheli değil, sanık değil; buraya çağırdığımız kişiler bu konunun uzmanı olan kişiler ve bu konuda kendi bilgi ve görgüleri doğrultusunda, uzmanlık alanları doğrultusunda bize açıklama yapan kişiler. Dolayısıyla, biz saygıdeğer milletvekillerinin bu konuyla ilgili yapılan sunumlara sormuş oldukları sorulara açıklıkla cevap verebilecek, yanıtlayabilecek etkinlikte ve yetkinlikte olan kişiler. Ama bakıyoruz uygulamaya, maalesef, ne zaman bu kişiler kazayla ilgili bir değerlendirme yapsalar ve kazanın sebepleriyle ilgili bir değerlendirme yapsalar Sayın Başkan, Sayın Taner Yıldız hemen müdahale ediyor ve bu şekilde bu kişilerin konuşmasının önüne geçmiş oluyor.

Yani bakın, dün yaşadığımız tartışmada... Özellikle, Sayın Bakan Yardımcısı konuşma yapmadı ama Rehberlik ve Teftiş Kurulunun değerli üyeleri çok kıymetli sunumlar yaptılar. Ama bu sunum yapanlar, bizim de Komisyonun değerli üyeleri tarafından dört buçuk saat boyunca sorulan soruların hiçbirisine cevap vermediler, onların adına Bakan Yardımcısı söz aldı ve o da konuşturulmadı, onun da on dakika-on beş dakika sonra konuşması sonlandırıldı Sayın Başkan tarafından; bu olmaz değerli arkadaşlar.

Biz burada bu kazayı tüm yönleriyle açıklığa kavuşturacaksak ve bir kez daha böyle benzer facialar yaşanmasın istiyorsak buraya gelen uzmanların konuşmalarının kesilmemesi lazım ve sorulara da açıklıkla cevap vermeleri lazım. “Efendim, yazılı cevap versinler.” Bu, doğru bir üslup değil, doğru bir yöntem değil. Yazılı cevap vermelerini gerektirecek bir durum yok, burada hepsi de bu sorulara anında cevap verebilecek etkinlikte ve yetkinlikte, donanıma sahip, bilgiye sahip insanlardır. Dolayısıyla, burada bizim parti olarak kafamızda bazı soru işaretleri doğuyor. Acaba bu Komisyon bu kazanın üzerini örtmek için mi oluşturuldu? Böyle bir kuşkuya kapılıyoruz. Bunu kabul etmemiz mümkün değil değerli arkadaşlar. Bu sebeple geçen hafta sunum yapan Türkiye Taşkömürü Kurumu yetkililerinin tekrar Komisyonunda dinlenmesini ve Komisyonunda her bir konuşmacı sunum yaptıktan sonra soru sorulması ve sorulardan sonra cevap vermelerini; yine, dün, Çalışma Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca sunum yapan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkan Yardımcısı Hasan Kutluhan Kendir’in; yine, Teftiş Başkanlığı İş Başmüfettişi Alparslan Kılıçarslan’ın ve yine, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü Muhittin Bilge’nin Komisyonumuza tekrar davet edilerek dinlenmesini ve Komisyonunda her bir konuşmacı sunum yaptıktan sonra soru sorulmasını ve sorulardan sonra cevap vermelerini ve bundan sonraki çalışma yönteminin de bu şekilde devam ettirmesini Sayın Başkan’dan talep ediyoruz.

Bir de şunu ifade etmek istiyorum: Tabii, bugün Büyük Atatürk’ün, cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün ebediyete intikal edişinin 84’üncü yılı. Ben, bir kez daha Büyük Atatürk’ü, cumhuriyetimizin kurucusu ve ebedî Başkomutanımız Mustafa Kemal Atatürk’ü ölümünün 84’üncü yılında bir kez daha rahmetle, saygıyla ve minnetle anıyorum. Ruhu şad olsun diyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Evet, çok teşekkür ederim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkanım...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Söz vereceğim, söz vereceğim.

Ben de cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarını, bütün aziz şehitlerimizi rahmetle ve minnetle anıyorum.

Bunu ifade ettikten sonra elbette ki burada Ünal Bey’in, Değerli Milletvekilimizin söylediklerini... Ama şöyle haksızlık yapmayalım: Asla burada bir kazanın örtülmesiyle alakalı hiç kimsenin bir düşüncesi olamaz. Burası...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, usul üzerine bir tamamlansın da...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Bitiriyorum ben. Şimdi, bir şey söyleyeceğim, bitiriyorum.

Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu. Bütün milletvekili arkadaşlarımızın elbette ki bu kazanın nedenleri ve gelecekte alınacak önlemlerle ilgili görüşleri var ama şuna haksızlık etmeyelim diye söylüyorum: Türkiye Taşkömürü Kurumunun sunumunu yapan arkadaşlara çok yoğun sorular vardı, ondan sonra burada beraber kararlaştırdık esasında, istişare ettik ve hatta Sayın Başkanımızın da -Ünal Bey’in de söylediği gibi- Türkiye Taşkömürü Kurumunun yetkililerinin tekrar bu konuyla ilgili hazırlanarak bu yüce Meclis tarafından kurulan Komisyon üyelerine buraya gelip tekrar bu sorularla ilgili bilgi vermelerini zaten kararlaştırmıştık.

İkinci bir şey; dün gelişen olaylarda çok yoğun sorular vardı. Yine, konuştuk; yine, Çalışma Bakanlığındaki arkadaşlarımızın, burada -sorulan- milletvekili arkadaşlarımız en üst kurul, millet adına soruları kim soruyor? Milletvekillerimiz, değerli milletvekillerimiz. O soruları cevaplamak adına tekrar buraya geleceklerini kendilerine ifade ettik. Onu söylemek istiyorum. Biz de sizin gibi düşünüyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama Sayın Başkanım, yani...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Bitiriyorum.

Siz söz verdiğimiz zaman...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çelişkili açıklamalar...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Çelişkili değil, dün beraber konuştuk.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Biz konuştuğumuzda Araştırma Komisyonunda çelişkileri ortaya çıkarmak için...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Elbette, elbette.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir anda bu çelişkileri bastıran, bastırmaya çalışan ve Komisyon toplantısını bitiren bir Taner Yıldız var.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Hayır, hayır asla. Sayın Yavuzylmaz, siz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – 2 tane kısa, hemen örnek söyleyeyim: Bakın, bilirkişi ön raporu metan gazı alt seviyesinin daha önce yüzde 5'i geçtiğini söylüyor.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Ben size... Sayın Yavuzylmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakan Yardımcısı kaza öncesine yönelik olmak üzere metan gazı seviyesinin 2'nin üzerine çıkmadığını söylüyor.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Sayın Yavuzylmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani denetimlerini...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Sayın Yavuzylmaz, bu ikili tartışma olmaz. Size söz verdiğim zaman görüşlerinizi lütfen ifade edin.

Aysu Hanım'a ben sözü bırakıyorum.

(Gürültüler)

ŞENEL YEDİYILDIZ (Ordu) – Sayın Başkan, bu şekilde olmaz.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Arkadaşlar, arkadaşlar...

(Gürültüler)

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çelişkili açıklamalar var.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Sayın Yavuzylmaz, lütfen...

Aysu Hanım, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, öncelikle bugün 10 Kasım. Her kasım ayında, her siren sesinde yeniden doğan Büyük Kahraman, sen hiç eğilmediğin için biz hâlâ dimdik ayaktayız. Dâhilî ve haricî hainlere rağmen laik Türkiye Cumhuriyeti aydınlanmaya ilelebet devam edecek. Her zaman içimizde olan, bizimle olan Ata'mızı 84'üncü yılında saygıyla, rahmetle ve minnetle tüm grubum adına anıyorum.

Bu Komisyonunda tek Bartın Milletvekili benim. Evet, hepimiz çok acı yaşadık, hepimiz çok üzgünüz ama tek tek 42 ailenin evine gitmiş, onların hikâyelerini dinlemiş, acılarını paylaşmış bir insanım.

Şimdi, komisyonların ve bu Komisyonun... Bir kere -dün de ifade ettim- kaza değil bir facia, bir cinayet yaşadık, bunu tekrar söyleyeyim ve bu Komisyon insan yaşamını merkezine alan bir Komisyon yani sorumluluğu var bu Komisyonun. O yüzden de dün yaşananlar üzerine bir usul tartışması açma ihtiyacı hissettik. Çünkü bu Komisyondan beklentinin de aslında çok yüksek olduğunu hatırlatmam

gerekiyor. Biliyorsunuz, komisyonların amacı istişare etmek, tartışmak, müzakere etmek yani önerilerin hangi koşullarda kabul görüp görmediğini biz müzakere ederek ancak anlayabiliriz. İç Tüzük madde 29... Komisyonlarda her bir milletvekilinin söz hakkı vardır ve Komisyon Başkanı da objektif bir şekilde her bir milletvekilini dinlemek ve Komisyonun sağlıklı bir şekilde çalışmasını idame ettirmekle yükümlüdür. Hitap şekilleri, söz kesmeler, çoğunluğa güvenerek farklı tavırlar kabul edilebilir değildir. Bir milletvekili, bir Komisyon Başkanı yani Komisyon, çalışma şekline uygun bir şekilde davranmamıştır. Yani biz zaten şu anda burada olmayan ama mevcutta Komisyon Başkanı olarak görevlendirilen, atanan kişinin Komisyon Başkanlığını kabul etmiyoruz, bunu şaibeli buluyoruz. Dün yaşadığımız, Komisyon toplantısı sırasında yaşadığımız tutum, tavır, baskıcı yönetim kabul edilebilir olmadığı gibi facianın, Amasra'da yaşadığımız facianın nedenlerini de şeffaf bir şekilde araştırmaya engel olmaktadır. Sağlıklı bir şekilde burada tüm partilerin milletvekilleri sorular sordu, yorumlarda bulundu. Ya, dört buçuk saat konuştuk değerli milletvekilleri, on beş dakika bile cevap alamadık. Neden? Çünkü Sayın Komisyon Başkanı gelen Bakan Yardımcısını konuşturmadı. Bakan Yardımcısı Sayın Ertem tam, havalandırma ile ilgili bir sıkıntı olduğundan, havalandırmanın yetersizliğine ilişkin bulguları ve tespitleri olduğunu anlatırken, sürekli ve sürekli müdahale ederek konuşmasını engellediği gibi bizim de konuşma hakkımızı engelledi. Yani dört buçuk saatlik konuşmalarının üzerine sorulan soru ve yorumlara cevap verilemedi. Bakan Yardımcısının yani sürekli konuşması engellendi ve apar topar bir şekilde bu Komisyon kapatıldı. Âdeta Komisyon Başkanı bu toplantıdan kaçmıştır dün. Biz bunu kabul etmiyoruz. Yani subjektif nitelikte bir yönetim sergiliyor Komisyon Başkanı. Zaten biz bu Komisyon Başkanının Bakanlığı döneminde yüzyılın yani 21'inci yüzyılın en ölümlü maden faciası olan Soma'da 301 olmak üzere 405 madencinin hayatını kaybettiğini biliyoruz onun döneminde. Başta Soma sebebiyle hiçbir faciaya ilişkin ne adli ne siyasi olarak hesap vermeyen, aslında aklanmamış, toplum nezdinde aklanmamış olan bu kişinin Komisyon Başkanlığında bulunmasının yanlış olduğunu defalarca söyledik, yine söylüyoruz. Ve dün gördüğümüz üzere sayın milletvekillerine, Komisyon üyelerine karşı kullandığı saygısız dil ve tavırlarla Komisyonun sağlıklı çalışmasını engellemiştir. 42 kişinin yaşamını yitirdiği bu acı vakanın, bu acı facianın sebeplerini ortaya çıkarmak yerine âdeta -ya bir nevi- bu işin üzerini örtbas etmeye çalışmak olmadığına bizi nasıl ikna edeceksiniz?

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Sayın Milletvekilim, toparlayalım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Dört buçuk saat konuştuk, dört buçuk saat. Burada ne bir AK PARTİ milletvekili ne bir MHP milletvekili ne bir HDP milletvekili ne bir İYİ Parti milletvekili ne de Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekillerinin sorularına ne bir cevap verildi ne de bir geri dönüş alındı; bu şekilde olmaz. Eğer maksadımız şaibeli bir Bakanı aklamak ya da mevcut facianın da Soma gibi üzerini örtmek ise biz buna asla müsaade etmeyiz. Bunu buradan bir kez daha söylemek istiyorum. Ve biz bu Araştırma Komisyonunun kâğıt üstünde bir komisyon olduğunu düşünmek istemiyoruz, buna tanıklık etmek istemiyoruz. O yüzden de tekrar ediyoruz: Komisyon Başkanı bu Komisyona başkanlık etmeye devam edemez, etmemelidir, istifa etmiyorsa affını istemelidir, istemiyorsa da gereği yapılmalıdır. Dün yaşananlar üzerine buraya gelip bilgi veren bürokratların ve Çalışma Bakan Yardımcısının sorulara cevap vermesinin engellenmesi sebebiyle bu Komisyona yeniden davet edilmesini ve teknik bir şekilde sorularımıza cevap vermesini talep ediyoruz. Bunu da çok önemsiyoruz.

Teşekkürler.

KANİ BEKO (İzmir) – Kısa biz söz talebim...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Üstadım, biliyorsunuz, gruplar adına usulle ilgili bir tartışma yapıyoruz.

KANİ BEKO (İzmir) – Benim söz hakkım vardı.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun Sayın Özkaya.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Meclis, Anayasa'nın 95'inci maddesi ve İç Tüzük'e göre milletvekillerinin, partilerin seçimine göre, temsil ettikleri oy oranlarına göre komisyonlarda temsil edilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Parlamento gruplara göre çalışır, gruplardaki milletin seçtiği, verdiği yetki çerçevesinde oranlanır ve bu oranlara göre de komisyonlarda temsil edilir. Komisyonlarda temsilden sonra oylama yapılır ve milletin yetki verdiği milletvekillerinin oyuyla da komisyon başkanları seçilir. Sayın Komisyon Başkanımız da bu çerçevede seçilmiştir, milletin verdiği yetkiye, Anayasa ve İç Tüzük'e hepimizin saygı göstermesi... “Ben sizi kabul etmiyorum, sizi etik bulmuyorum, sizi doğru bulmuyorum.” diye sürekli Komisyon Başkanını aşağılamak ve Komisyon Başkanına sürekli müdahale edip “Burayı bırakın.” demek bu Anayasa ve İç Tüzük'e göre uygun değildir. Yaptığı yanlışsa söylerseniz, yaptığı yanlış...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İmamoğlu'na siyasi yasak getirmeye çalışıyorsunuz.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ya, ne alakası var! Hayret bir şey ya!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ya, ne ilgisi var, saçmalamayın. İmamoğlu, insanın... Oradan polis zoruyla atıran insanları gelip burada konuşuyorsunuz yani.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İçişleri Bakanımız söyledi...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Ya ne ilgisi var İmamoğlu'yla, ne ilgisi var!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Şimdi, Deniz Bey, benim sözlerime müdahale etmeyin, kızdırmayın beni. Ben sözlerime... Biz burada...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İmamoğlu'na siyasi yasak...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Kardeşim ne ilgisi var!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Biz burada...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hemen düştü maske, bir örnek verdim.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Senin amacın karıştırmak mı Komisyonu? Senin amacın...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Biz burada 42 kişinin vefat ettiği...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Seçilmişlere saygı göstereceksiniz!

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ya, Deniz Bey, bir dinler misiniz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir örnek verdim, maske düştü.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hiçbir maske düşmedi. Sizin maskenizin ne olduğunu bu millet biliyor, o yüzden doksan yıldır da sizi yerin dibine çakıyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, sakin olun!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Doksan yıldır hayatınızda bir kere seçim kazanmamış partisiniz, konuşuyorsunuz ya!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Seçilmişlere saygı göstereceksiniz!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hayatınızda bir kere seçim kazanmamışsınız, bir kere sandıktan çıkmamış partisiniz, konuşuyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İstanbul Büyükşehir Belediyesini kazandık.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Geçin onu, ne kazandınız ya!

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Ya, ne alakası var ya!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Doğru, kiminle kazandığımızı herkes biliyor!

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Ankara Büyükşehir Belediyesini kazandık, Adana Büyükşehir Belediyesini kazandık, Mersin Büyükşehir Belediyesini kazandık, Antalya Büyükşehir Belediyesini kazandık.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Ya, git, sokakta miting yap!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Geç onları! Biz onların ne olduğunu biliyoruz!

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar...

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Benim sözüme saygı duy ve bekle!

Bize millet bir görev verdi, bu Komisyon çalışmalı, Meclis Anayasa ve Seçim Kanunu gereğince haziran ayı olağan seçim dönemi, dolayısıyla bizim üç ay artı bir aylık çalışma süremiz var. Bizim hızlı bir şekilde çalışmamız ve dinlememiz, dinleyip bir sonuca gitmemiz lazım. Millet bizden bu Komisyonun amacı doğrultusunda çalışma bekliyoruz.

Biz de dün gelen uzmanlara sorularımızı sorduk ve çok ciddi, tartışmalı bir süreç. Efendim, bu süreçte, Sayın Başkan, arkadaşların hazırlanıp ve daha sonra cevap vermesini istedi. Biz de dün kendisine, Sayın Başkanımıza aynı sözü söyledik. Arkadaşlar, her bir bürokrat buraya gelip sorduğumuz sorulara cevap vermeli, uzmanlardan cevapları almalıyız. Dün ben de sizin sormadığımız birçok şeyi ben de düşündüm, sordum. Arkadaşlar, ben de bekliyorum bunun cevabını yani siz milletin vekilisiniz, biz kimin vekiliyiz? Bu kazanın hepsinin, hep beraber...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Kimse öyle bir şey demedi ki.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Öyle diyorsunuz, öyle deniliyor.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Hayır canım, ne yaptın ya!

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Hayır, öyle deniliyor, efendim, “Siz kapatıyorsunuz.” “Siz bunu saklıyorsunuz.”

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – “Biz cevabı alamadık.” dedim ben, sizin hakkınızı da korudum yani.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Biz Sayın Başkana dedik ve hatta ben mesela, dün...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – “Siz soru soramazsınız.” diyen olmadı ya.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – TTK Genel Müdürü, Enerji Bakanlığı da bana göre her zaman şurada oturmalı ve günün sonunda o arkadaşlar notlarını almalı ve farklılıklar varsa bunlara cevap vermeli.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Önce soruşturmaya dâhil etsinler, buraya gelsinler.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Daha sonra da biz mahallinde incelemeye gittiğimizde, ocaklara incelemeye gittiğimizde bu uzmanların çoğunu da oraya davet etmeliyiz. Şahsi kanaatim, orada da bu soruları sormalıyız ve bize göstererek “Bu havalandırma, bu sensör, şu eksik, şu fazla, şu yanlış.” söylemeli bunları ve biz de bu gördüklerimizi raporumuza dercetmeliyiz, yazmalıyız -idareyle ilgili kısımları idare makamlarına, kanun çıkarılması gereken kısımları Türkiye Büyük Millet Meclisine- ve bunları açıklamalıyız. Efendim, hemen Başkan... Ya, sonuçta bu, Komisyondaki 21 milletvekili arkadaşımızın kararıyla olacak. Sayın Başkanın da oyu bir, sizin oyunuz da bir, benim oyum da bir; kimsenin iki oyu yok. Bekleyelim, uzmanları dinleyelim, sonuçta hep beraberce bunu... Hepimizin vicdanı kaniyor, o insanların acısı hepimizin ortak acısı. Ortak acıların üzerinden yanlış yere götürmek

doğru değil. Bir an önce uzmanları dinleyelim, mahalline gidelim, hem alışma Bakanlığı yetkililerini hem Enerji Bakanlığı yetkililerini orada da Komisyonda da bir gün baştan sonra soruyla dinleyelim. Bundan Sayın Başkanımız da zannediyorum, aynı kanaattedir.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, arkadaşlar.

Teşekkür ederim.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Ben de teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, şimdi usullerle alakalı...

KANİ BEKO (İzmir) – Başkanım, kısa bir...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Kani Bey, bir dakika, acele etmeyin, hepimiz konuşacağız.

şimdi, siz o 3 şık saydınız, onun gereğini yapın, birinci konu bu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ne şıkkı, neyi saydım?

BAŞKAN TANER YILDIZ – İkincisi, usulle alakalı bir konu söyleyeceğim burada hepimizin tabi olması gereken. Burada İ Tüzük'e tabiyiz, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Komisyon. Karşımızdakine saygılı olalım, konuşmasını bitirdikten sonra, herkesin konuşma hakkı var, o konuşma haklarını rahatlıkla kullanabilirler. Ben grubu bulunan partilerin birer temsilcisinin usulle alakalı konuşmasından yana olduğumu söylemiştim. Bir, iki,  hatta isterse Fahrettin Bey de söz istediğinde -bir öncekilerle de söylüyorum- bunu kullanabilirler. İ Tüzük ne der? Hepimiz biliyoruz; "...2 lehte, 2 aleyhte konuşma yapılır." der, ben diyorum ki yapabiliyorsa, kanaati oysa ve gerçekten öyle inandiğını söylüyorsa 3 aleyhte, 1 lehte olabilir; 2 lehte, 2 aleyhte olabilir ama "grubu bulunanlar" dedim. şu anda bakın grubu bulunanlarla alakalı, AK PARTİ'nin 1, MHP'nin 1, -söz istemesi hâlinde- istemiyorsa yine verilmez. Ben bunu söylediğimde bunun nesini yadırgıyorsunuz? şimdi, burada Kani Bey İzmir Milletvekili olarak konuşma yaptığında gerçeğe olarak -bu İ Tüzük böyle yazmasına rağmen- bana deniliyor ki: "Ben Zonguldak Milletvekiliyim. "Ben Bartın Milletvekiliyim." O zaman siz seçin, Kani Bey konuşmasını, siz konuşun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Setik zaten.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Biz ona müdahalede bulunmuyoruz ama ben tekraren söylüyorum, anlaşılmadıysa bir kez daha tekrar edebilirim; usul tartışması aacağınız zaman özellikle kameraların bulunduğu zamanlarda bunu istiyorsanız... Ki şu anda sakinlikten ben kameraların çıktığını anlıyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Siz ıkardınız Sayın Başkan.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bunu istiyorsanız rahatlıkla yapabilirsiniz ama bu kurala uymak kaydıyla diyorum.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – ıkarmakla ilgili yorum yapmıyor, sakinlikle ilgili yorum yapıyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – şimdi, bu kuralı hepimiz kendi kafamızdan ıkarmıyoruz, İ Tüzük'e göre yapıyoruz. şimdi, "Benim fikrim şöyleydi, böyleydi." konusu yok arkadaşlar; bu, İ Tüzük'le alakalı bir konu.

Kani Bey, siz CHP Grubu adına mı konuşacaksınız?

KANİ BEKO (İzmir) – şimdi, burada bir usul tartışması var, bu usul tartışmasına...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ben İ Tüzük'e göre söyledim.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben de şunu söylüyorum: Ben burada söz hakkı aldım ve konuşmak istiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun, size söz hakkı verelim Kani Bey çünkü siz her zaman nezaketinizle bu sözü istiyorsunuz.

Buyurun lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Lütfetiniz Sayın Başkan!

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Başkanım, yapmayın böyle ya, vallahi bizi de çileden çıkarıyorsunuz! Bu tarzla yönetilmez burası. “Nezaketle isteyene söz, diğerleri nezaketsiz...”

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Lütuf yapıyorsunuz şu anda!

BAŞKAN TANER YILDIZ – Usul tartışmasıyla alakalı eşit haklarımız yok, grup adına var ama kullanmak isterse ben vereceğim kendilerine.

Lütfen buyurun.

KANİ BEKO (İzmir) – Şimdi, sevgili Komisyon üyesi arkadaşlarım, çok özür dilerim, önce sizi dinlemek isterdik ama dünden kalan bir konu vardı, onu aydınlatmamız gerekirdi.

Şimdi, dün ben sadece Komisyondaki milletvekillerimi ve buradaki personel arkadaşlarımı bilgilendirmek için İstanbul'a gitmiştim. İstanbul'daki yaralıları ziyaret ettim. İstanbul'dayken bir arkadaşımız da Çam ve Sakura Hastanesinde maalesef hayatını kaybetti. O ailelerle ilgilendim, sonra onları Amasra'ya gönderdik. Ve 3 arkadaşımız hastanede tedavi altında, 1 arkadaşımız ise yoğun bakımda. Onların aileleriyle görüştük. Ben çok fazla detaylara girmeden kısaca bilgi vermek istedim. Dikkat ederseniz, Zonguldak'taki yaşanan maden kazasına da hiç değinmedim. Neden değinmedim? Burada 2 Zonguldak milletvekili arkadaşım var.

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – 4 milletvekili.

KANİ BEKO (İzmir) – Efendim?

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Zonguldak'ta 4 milletvekili var.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben bizim parti adına konuşuyorum.

Şimdi, 2 arkadaşımız var, tabii siz de varsınız, siz de Zonguldak milletvekilisiniz; sizin Zonguldak'taki yaşanan bu maden kazasını anlatacağınızı da düşünerek bu konuyla ilgili bir şey söylemedim ben. Aslında dün siz, bu arkadaşlarımıza da 4 maden işçisinin kazasıyla ilgili eğer söz hakkı vermiş olsaydınız olay aynen devam edecekti, bir sıkıntı çıkmayacaktı.

Şimdi, usul konusuna gelince ben dün çok üzüldüm. Neden üzüldüm? Ya dün burada saatlerce hep beraber yönetici arkadaşlara sorular sorduk, hep beraber sorduk bunları. Şimdi, burada Sayıştay raporları var, müfettiş raporları var, savcılık raporları var yani hepimizde çuval çuval rapor var. Zaten artık olayın neden bu hâle geldiğini hepimiz biliyoruz. Şimdi, en son kalan müfettiş arkadaşlarımız kendilerini hazırlamış. Bu müfettiş arkadaşlarımızı da dinleyecektik ve ondan sonra da bugün de hocalarımı dinleyecektik ama birden ne olduysa siz, 18:00'de toplantıyı kapattınız ve ilk defa biz saat 18:00'de toplantıyı kapattık ve buradan ayrıldık. Şimdi, kafalarda şöyle bir işaret var, ben size söyleyeyim: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Komisyonu aradı, Komisyon Başkanına talimat verdi, Komisyon Başkanı da Bakan Yardımcısına talimat verdi ve müfettişlerin konuyla ilgili hazırlamış olduğu soruların cevabını biz alamadık, bütün kafalarda bu var. Şimdi, durup dururken böyle bir meseleye neden olduk.

Şimdi, şunu söyleyeyim, bir iki meseleyi konuştuktan sonra sözlerimi bildireceğim: Arkadaşlar, Allah var ya, ben dün burada anlatmaya çalıştım, ben kırk beş yıllık sendikacıyım; benim hayatım, ömrüm bu iş yerlerinde geçti. Kırk beş yılım, çalışan işçilerin ekonomik, demokratik, siyasi, sosyal haklarını korumak, kollamakla geçti. Ben şimdi burada sorarım arkadaşlarıma: Kırk üç yıl madenlere

inmemiş, madenleri bilmeyen bir insan madenlerde yönetici olur mu arkadaşlar ya? Olur mu böyle bir şey ya? Bakın, defalarca aynı şeyi konuştuk. Yani ben 4 biliyordum meğer 7 imiş. Bazı raporlar 7, bazı raporlarda 4 yani madenlerdeki bu havalandırmalar için 4 kez ihale açılmış, her seferinde iptal olmuş. Neden? Niçin? Yani 4 kez havalandırma ihalesi iptal edilir mi? Nereye kadar geldi bu iş? En son 42 arkadaşımın ölümüne kadar geldi ama elimizi vicdanımıza koyalım ya. 1978 yılında yapılan bu havalandırma tam kırk yıldan bu yana zaten evsafını yitirmiştir. Yani madenlere inen arkadaşlarım bilir, eğer indiyeniz görmüşsünüzdür yani yıllarca madenlerdeki o aspiratörler siz istesiniz de istemesiniz de o madenlerdeki bu metal, aşağılardaki rutubetten dolayı evsafını yitirir. Yani şimdi, bunu biz arkadaşlarımızdan öğrendik, Sayıştay raporları böyle, savcılık raporları böyle, bilir kişi raporları böyle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KANİ BEKO (İzmir) – 7 uzmanın almış olduğu karar böyle; e, dün müfettişlere de ona soracaktı, diyecekti ki: “Ya, gerçekten bu böyleyse peki ne yapmak lazım?”

Şimdi, sevgili Komisyon üyeleri, bugün yaptığımız basın toplantısında da söyledim -bakın, bu işin şakası yok- madenler gerçekten çok çetin, çok zor. Oradaki zor koşullarda çalışan bu işçi arkadaşlarımıza eğer biz yardımcı olmak istiyorsak -bakın, bende var, istiyorsanız size de dağıtalım- bizim Uluslararası Çalışma Örgütüyle 1995 yılında yapmış olduğumuz bir anlaşma var. Nedir bu anlaşma? Maden Yasası Anlaşması. Maden Yasası Anlaşması, ben defalarca burada sordum, dikkat ettiysen tutanaklarda da var; hiçbirinden bir cevap alamadım.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Sayın Başkanım, usul tartışması böyle olmaz.

KANİ BEKO (İzmir) – Bir müsaade eder misin?

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Çıkmak istiyorum.

KANİ BEKO (İzmir) – Çıkabilirsiniz ya, dinlemek istemiyorsan.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Dinlemiyorum.

KANİ BEKO (İzmir) – Çıkabilirsin.

Bu Maden Yasası...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi, yalnız, bakın...

KANİ BEKO (İzmir) – Bitiriyorum, bitiriyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Kani Bey, bakın, şöyle siz söz alırken “Usulle alakalı.” Bakın, konuya giriyoruz.

KANİ BEKO (İzmir) – Sayın Başkan, bitiriyorum.

Şimdi, bu Maden Yasası'nın uygulanmasıyla ilgili kırk yıldan beri aynı şeyi konuşuyoruz. Son olarak şunu söylüyorum: Arkadaşlar, eğer biz bu Komisyondaki arkadaşlarımızla beraber profesörleri dinledik, uzmanları dinledik; elimize uzman raporları var, Sayıştay raporları var, savcılık raporları var. Bu konuyla ilgili biz güzel bir maden yasası hazırlayıp Türkiye Büyük Millet Meclisinden ILO kriterlerine, Avrupa Birliği kriterlerine uygun bir yasa çıkaramazsak bundan sonraki madenlerde ölecek işçilerin önüne geçemeyiz. Eğer bu insanların ölmesini istemiyorsak yapılacak şey, bu çalışmadan sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisinde hiçbir parti ayırımı olmadan bütün partilerle ortak, birlikte bir maden yasası çıkarmak olmasını diliyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Diğer arkadaşlara söz vermeden önce iki konuya temas etmek isterim. Birincisi, dün Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının sunumundaki sorulara verilen cevaplara, buradaki hiçbir Komisyon üyesi tarafından “Ne kadar güzel oldu, çok güzel oldu.” denmemiştir. Ben ondan sonra Bakan Yardımcısını çağırdım “Biz aynen TTK’yi çağırdığımız gibi 2’nci kez çağıracağız ve bu hazırlıklardan sonra burada tekrar bu konuşma yapılacak.” dedim kendisine. O da “Tabii ki efendim, biz hazırlık yapacağız.” dedi. Şimdi, aynı kaygılara, endişelere sahipken... Şimdi, siz Kani Bey, benim nazarımda ve arkadaşların nazarında gerçekten çok ciddi bir kişiliğe sahipsiniz. Sayın Cumhurbaşkanımızın bana telefon açmasını bilgiye dayalı mı söylediniz, bir zanna dayalı mı söylediniz, yoksa tahminde mi bulundunuz? Ben bunu öğrenmek ve sizi bunu ispata davet ediyorum. İspat edemiyor olmanız hâlinde yani sizin algınızın benim nezdimde bozulmasını istemem. Lütfen, bir söz alır mısınız bu hususta.

KANİ BEKO (İzmir) – Bu benim algım değil.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Nedir?

KANİ BEKO (İzmir) – Siz kulislere biraz girin ve göreceksiniz, dünkü yapılan toplantıda Komisyon Başkanı aniden toplantıyı kesti, kapattı ve müfettişlerin hazırlamış olduğu raporları dinlemek istemedi. Komisyon üyelerinin, müfettiş raporlarını dinlemek istemediği mutlaka saraydan bir talimat almıştır.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ya, bu bir tahmin mi?

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Kim söylemiş bunu?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir dakika arkadaşlar...

KANİ BEKO (İzmir) – Herkes aynı şeyi söylüyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir dakika arkadaşlar... İlyas Bey, bir dakika... Arkadaşlar, bir dakika...

Şimdi, Kani Beyciğim, ben desem ki... Affedersiniz, ben desem ki... Kani Bey...

KANİ BEKO (İzmir) – Ben size bir şey söyleyeyim mi? Türkiye Büyük Millet Meclisinde sarayın bilgisi dışında bugüne kadar bir yasaya siz “Hayır” veya “Evet” dediniz mi ya?

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – İspat et.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Kani Bey, ben bir şey söyleyeceğim.

Arkadaşlar, bir dakika arkadaşlar...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Bu bir iftira, bu iftira. Sana yakışmıyor.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Niye kuruldu o zaman?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ya, arkadaşlar, bir dakika... Arkadaşlar bir dakika ya...

KANİ BEKO (İzmir) – Ama dünü konuşuyoruz.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Niye kuruldu?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, bir dakika ya...

Kemal Bey, bir dakika.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben dünü konuşuyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi, bakın, biz burada birbirimizi muhatap alan insanlarız. Şimdi, geçen sokaktan geçiyordum, Kani Bey’le alakalı birisi şöyle bir zanda bulundu desem, benim buraya aktarmak gibi bir saygısızlığım olabilir mi?

KANİ BEKO (İzmir) – Ben kulis bilgilerini anlattım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, her kulis bilgisinin...

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Kulis bilgisi nedir?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir dakika...

Kani Bey, ben diyorum ki: Bunu siz lütfen... Bakın, müddei iddiasını ispata davet edilir ama ispat edemiyorsanız siz müfteri durumuna düşersiniz, bunu yapmayın lütfen, yapmayın lütfen. Bakın, bana böyle bir telefon gelmedi. Ben daha salondan çıkmadan önce Bakan Yardımcısına aynen bu cümleleri tekrar ettim, biliyor musunuz ama bakın, sizin kuliste duyduğunuz bilgilerin tam aksine bir şey bu. Bu, birbirimize yakışmıyor. Ben sizi gerçekten çok ciddi olarak muhatap alan birisiyim. Bakın, bunu yürekte söylüyorum.

KANİ BEKO (İzmir) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ama bunu bozmayın lütfen çünkü siz duyduklarınızı burada aktaracak biri değilsiniz.

KANİ BEKO (İzmir) – Yalnız Sayın Bakan, ben de sizi iyi tanıyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Lütfen, yapmayın.

KANİ BEKO (İzmir) – Siz dün sinirlerinize hâkim olamadınız.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ya, olabilir.

KANİ BEKO (İzmir) – Ben de araya gitmeden...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bak, olabilir, ben çıkarken ne dedim? Ben çıkarken “Arkadaşlar, buraya geleceksiniz, TTK gibi aynen anlatacaksınız, arkadaşlarımız son sorularının cevabını alıncaya kadar da buradan çıkılmayacak.” dedim. Ama bakın, sizden daha önce, ben kendim tatmin olmadığım konularla alakalı da söylüyorum. Biz milletin seçtiği insanlar olarak sokakta duyduğumuzu burada aktarmayalım. Yani her birimiz belli bir muhataplığa sahibiz. O yüzden, ne Cumhurbaşkanımız bana böyle bir telefon açtı ne ben böyle bir tasarruf kullandım.

Şimdi ben usul olarak tekrar şunu söyleyeceğim: Ali Kenanoğlu Bey’e söz vermeden önce, grubu bulunan partilerden söz almak isteyenlere söz vereceğimiz usulle alakalı tartışmada. Bunun usulle alakalı olmadığını da biliyorum artık. Mutlaka kameralara bir şeyler söyleme ihtiyacı hissedilebilir, bu da normaldir, bunu yadırgamıyorum ama bunu bu kuralla belirliyorum. İç Tüzük’ü uyguladığımızda ikişer kişiye söz vermem gerekirken şu anda daha fazla kişiye söz vermiş olacağım. Bundan sonra, dün bir milletvekilimizin “Hemen kapatıyorum.” diyerek 5 defa bu süreyi zorladığından dolayı da en fazla 1 kez daha konuşma süresini uzatacağım, daha fazla uzatmayacağım. Bunu ben görüşlerinize 1 kez daha arz ediyorum.

Ali Kenanoğlu Bey’e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, usul tartışmalarında bile bir usulsüzlük yaşadığımızı ifade etmek isterim. Muhalefet arasında dahi ayrımcılık yaptığınızı söylemek isterim.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Sizin lehinize.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, müdahalede bulunmayın.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bizim lehimize değil arkadaşlar, biz Cumhuriyet Halk Partisiyle ya da diğer partilerle aynı parti değiliz, her bir parti kendi partisidir. Muhalefeti de bir bütün olarak değerlendiremezsiniz, her partinin kendi görüşleri var. Cumhuriyet Halk Partisinden 3 milletvekiline

söz hakkı verdimiz, kameraları çıkardınız, sonra gruplara dönüyorsunuz; bu yanlış bir uygulamadır. Usulde ilk önce gruplar adına bir milletvekiline söz verirsiniz, daha sonra sırasıyla isteyen parti gruplarına ve milletvekillerine söz hakkı verirsiniz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Çok affedersiniz, İç Tüzük'te yazdığı için söylüyorum...

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bizim teamüllerimiz var Sayın Başkan, bir taraftan da.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, İç Tüzük'te yazdığı tarzda okuyabilirsiniz, 29'uncu madde "Komisyonlarda söz alma" kısmı.

Buyurun lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Tamam, İç Tüzük, eyvallah ama bunun haricinde bir de şöyle bir şey vardır: Komisyonlarda kendi iç hukuku içerisinde bir teamül oluşur ve burada uyguladığımız teamül de budur. Bu teamüllerle biz burada yürüyoruz. Yani aksi takdirde hep biz İç Tüzük'ü baştan sona okuyup ona göre davranabiliriz, bu başka bir tercih ama böyle olduğunun bilinmesi gerekiyor.

Şimdi, tabii, kameralar önünde tartışması meselesi şey değil yani olabilir, hani kameralara karşı konuşmak isteyen muhakkak olabilir, bu başka bir şey ama netice itibarıyla esasında bütün bu tartışmanın tamamının kamuoyuna açık verilmesi gerekir. Yani keşke burayı da alan sürekli bir canlı yayın olsa Genel Kurulda olduğu gibi. Vatandaşın, halkın bu tartışmaların nasıl yürüdüğünü, verilen bilgilerin ne olduğunu, çelişkili konuların ne olduğunu da bilmesi gerekir ayrıca yani burada gizli saklı bir şey yapmıyoruz tabii ki. Her şey de sadece raporlara yansımıyor, bu da var yani. Deniliyor ki: "İşin sonunda zaten bir rapor çıkacak." Tamam, doğru, rapor çıkacak ama içerideki bu tefferruat tartışmalar da çok ciddi bir şekilde meselenin özüne yönelik bilgiler aktarıyor. Sonuçta biz 42 kişinin yaşamını yitirdiği ve benzer olayların da olması beklenen -çünkü tedbirler alınmadığı için- bir konuyu konuşuyoruz yani ve bu konuyu konuşurken bunların önlenmesiyle ilgili ne yapılması gerektiğini de konuşuyoruz. Ayrıca şu da değil yani burada her birimiz meslek olarak konunun uzmanı kişiler de olmayabiliriz. Yani milletvekilliği belirlenirken bu kriterlerle belirlenmiyor zaten, her partinin kendine göre milletvekili belirleme kriteri vardır. Yani herkesin mesleki uygunluğuna göre de milletvekili belirlenmesi olmaz. Bu, Türkiye'nin sosyolojik yapısına da uygun değildir. Dolayısıyla her birimiz her konuda uzman da değiliz ama sonuçta bize kurumlardan, kuruluşlardan, bu konuyla ilgili uzmanlardan gelen bilgiler, belgeler, sorular ışığında konuyu aydınlatmaya çalışıyoruz. Hem kendimiz aydınlanmaya çalışıyoruz hem de kamuoyunun buradaki merak edilen konuları öğrenmesini, soruları onların adına sorarak cevaplarını almaya çalışıyoruz. Bu toplantıların yani araştırma komisyonu toplantılarının daha açık yapılması gerekiyor. Burası Genel Kurul değil. Genel Kurulda süre sınırlaması olur çünkü orada hani "600 milletvekili var." diyoruz ya kabaca şey olarak, tümü olsa orada... Ama burada toplamda milletvekili sayısı belirli yani o kadar milletvekili yok ve süre kullanılsa dahi ne olur ki yani? En fazla iki saat, üç saat uzar; toplantının normal akışından uzayacak olan bu kadardır.

Biz ilk defa araştırma komisyonunda yer almıyoruz -kendi adıma söyleyeyim- sabahlara kadar komisyon çalışmalarına da tanık olduk çünkü meselenin açığa çıkması konusunda kafa yorduk; sorular sorduk, cevaplar aldık, o cevap yetmedi, bir daha sorduk, o sorudaki çelişkiyi gündeme getirmek için başka bir soru daha sorduk yani sonuçta konuyu anlamaya çalışıyoruz ve kamuoyunun da anlaması için çalışıyoruz. Buradaki dünkü tutumunuzu ve başından beriki tutumunuzu doğru bulmadığımızı ifade etmek isteriz. Bir anda öfkelenabiliyorsunuz, normal olarak sakin bir kişiliğiniz var ama bir anda öfkelenabiliyorsunuz ve çok sert ve kırıcı olabiliyorsunuz yani milletvekillerine normalde söyleme hakkınız olmayan birtakım şeyleri de söyleyebiliyorsunuz; bunu da ifade edeyim. Bu tutumunuzdan vazgeçin. Sonuçta her birimiz belirli bir toplumsal kesimi temsilen buradayız ve milletin vekili olarak görev yapmaya çalışıyoruz. Sonuçta bu bir araştırma komisyonu ve araştırma komisyonunda da

yurttaşlarımızın bir daha bu sorunlarla karşılaşmaması için meseleyi açığa çıkarmaya çalışıyoruz. Ama örneğin, şimdi, Kani Bey'in bahsetmiş olduğu meseleyle ilgili bir şey söyleyeyim ben size. Dediniz ki: "Böyle bir kaniya nereden varıldı?" Yani bu kaniya sadece Kani Bey varmıyor, ben de notumu almışım örneğin. Bizim 3'üncü toplantımızda burada Cumhur İttifakı grubundan gelen sorular bizi açıkçası hem şaşırttı hem umutlandırdı yani.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Başkanım, bitiriyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Buyurun lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Çünkü o oturumda da bürokrasiden gelenlerin konunun üzerine gitmeyen, konuyu çok açıklayıcı olmayan sunumları karşısında, örneğin, Cumhur İttifakı vekillerinden de "Böyle olmaz, bu konuyu biraz daha açın, anlatın; eksik anlatıyorsunuz." söylemleri ve soruları gelmişti, bu bizi umutlandırmıştı. Ama dün, örneğin, idareye ve yönetime yönelik eleştirel birtakım söylemler geldiği zaman konuyu kapatan bir tavrınız ve tutumunuz oldu -dikkatimizden kaçmadı, bunu söyleyeyim- bu da bizi bu endişeye sevk etti. Hani böyle bir bilgimiz yok ya da bu konuyla ilgili bir bilgiye sahip değiliz ama bütün bunları yan yana getirince sonuçta bir şüphe meselesi söz konusu oluyor; bunu ifade etmek isterim.

Şimdi, netice itibarıyla bu dünkü toplantının tekrarını -siz de söylediniz- talep ediyoruz.

Bir de şunun da doğru olmadığını belirterek bitireceğim: Burada biz "Notunuzu alın. Yazılı cevap verilsin..." Tabii, mutlaka birtakım teknik konularda anında cevap veremeyebilir bürokrasi, şüphesiz ki o konuya bakması gerekebilir ama tümüyle bu işi bir mektuplaşmaya dönüştürmeyelim yani tümüyle bu işi bir mektuplaşırma üzerinden yapmayalım. Öbür türlü ne olurdu? Sunumlarını bize verirler, biz o sunumlara karşı sorularımızı yazarız, onlar da bize cevapları gönderir, bu toplantılara da gerek kalmaz, boşuna zamanımızı öldürmeyiz burada çünkü birçok yere birden parçalanıyoruz; Plan ve Bütçe Komisyonu toplantısı var, Genel Kurul yürüyor dolayısıyla biz de burada zorlanmayız ama usulün o olmaması gerekir. Açıkça her türlü sorumuzu soracağız, her türlü konu tartışılacak ve konunun açığa çıkması için hep birlikte gayret sarf edeceğiz bir bütün olarak, bütün parti grupları ve milletvekilleri olarak; bunu ifade etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, Sayın Ali Kenanoğlu Bey'e ben de teşekkür ediyorum.

Katıldığım ve katılmadığım iki noktayı, şahsımla alakalı konuştuğunuz için aktarmam lazım. Endişelerinizi katılmıyorum. Şöyle: Siz "O kareleri birleştirdiğimde bana bu çıkıyor." dediniz. Burada siz bu kazanın sebeplerine daha fazla inmek isteyen; karşınızdaki insanlar, MHP ve AK PARTİ Grubu daha az inmek isteyen... Böyle bir ithamda lütfen bulunmayın.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yok, öyle bir şey demedim, tam tersini söyledim yani.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Çünkü şöyle: Ben -bütün arkadaşlarımın- tam tersini söylemiyorum, biliyor musunuz? Burada HDP'nin de İYİ Partinin ve CHP'nin de AK PARTİ ve MHP'den bu kazanın sebeplerine daha az inmek istedikleriyle alakalı bir cümle kullanmak doğru olmaz.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Ben öyle bir şey söylemedim, tam tersine "Şaşırdık." dedim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şöyle: Nezaketle alakalı konuda benim bir genel yapım var. Tekraren söyleyeyim -21'inci yılda- ben dün Müzeyyen Şevkin Hanım'a bir soru sordum. Şimdi, CHP'li bir hanımefendi değil mi? Ben size şimdiye kadar herhangi bir nezaketsizlik yaptım mı söz verirken veya sözünüzü kestim mi? O da sağ olsun "Yapmadınız." dedi. Peki, ben Kani Bey'e veya Aydın Bey'e...

Ben herhangi bir nezaketsizlik yaptım mı Aydın Bey size?

AYDIN ÖZER (Antalya) – Yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bana da sorun, yaptınız.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Söyleyeceğim, siz ve yanınızdaki hanımefendi 3 kez...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Söz alın o zaman.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz bundan övünmeyin yalnız.

...söylemiş olmama rağmen bu Komisyon.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yanlış olduğunun otoritesi siz değilsiniz ki.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bakın, şu anda da dinleyemiyorsunuz. Bakın, siz dinleyebilen birisi değilsiniz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Siz bizim öğretmenimiz değilsiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, ben sizin öğretmeniniz değilim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Aynen öyle.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ama kenardan laf atan insan olarak sizi nezakete ve susmaya davet etmek durumunda olan birisiyim. Siz buna rağmen susabilen birisi değilsiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama bakın...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben sizinle muhatap olmuyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz muhatap olmayın. Şu anki tavrınızın da bir bayana yakışmayan bir saygısızlık olduğunu unutmayın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Söz alıp... Bize laf geliyor, cevap verince de nezaketsizlik oluyor.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ondan sonra şimdi ben bir şey söyleyeceğim. Neye gelmek istedim ben?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ben bu tavrı kabul etmediğimi söyledim, bu yüzden size cevap vermiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ben HDP’li veya CHP’li veya AK PARTİ’liye göre davranmadığımı Komisyon Başkanı olarak... Bak, CHP’li arkadaşlarımdan, HDP’li arkadaşlarımdan örnek vererek...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Tutanakları okuyun bakalım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ali Kenanoğlu Bey, ben size herhangi bir nezaketsizlik yaptım mı?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Yok.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Ha şunu söylemek istiyorum: Ben...

Bakın, hâlâ gülüyorsunuz değil mi?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Evet çünkü enteresan yani.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz bu kibrinizle daha çok fazla bu konuma gelirsiniz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Böyle bir...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Böyle bir usul yok, neyin usulü bu ya?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şunu diyeceğim... Niçin söylüyorum biliyor musunuz, bakın, niçin söylüyorum sebebini sordunuz. Ben Komisyonun...

(Komisyon sıralarından “Sana karşı sakın kalmaya çalışıyorum.” sesi, gürültüler)

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Dövecek misiniz?

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Sakin deyince niye rahatsız oluyorsunuz?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bak niçin? Komisyonun sükûnetini sağlamak zorundayım. Kullanmadığımız cümleleri kullanmayın, kullanmayın kullanmadığımız cümleleri. Ben bu Komisyonun sükûnetini sağlamak zorundayım. Belli bir nezaketle beraber bunu götürmeye çalışıyorum. Yirmi üç yıl önce...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Biz de öyle olmadığımızı söylüyoruz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Neyse şimdi şeye girmeyeceğim.

Şimdi ben diyorum ki usulle alakalı konuda size söz vereceğim yalnız bir dakika... Usulle alakalı size de söz vereceğim.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ben de söz alabilir miyim?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yok, lütfen.

Grubu bulunan partilerden birer kişi söz alacaklar ve bir defa beş dakika süresini kullanacaklar. Burada bir önceki hafta yaptığımız toplantıda, lütfen, söz almak isteyen arkadaşımız var mı diye ben 3 defa sordum mu? Bütün arkadaşlar “Sözlerimiz bitti artık toplantıyı kapatsanız iyi olur.” dedi mi burada? Ben hiçbir milletvekili arkadaşımızın söyleyeceği sözü sonuna kadar bitirmeden sözünü kesmedim ama aynı şekilde dinlenilmesini isterim ben buradaki arkadaşların.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Dün farklı bir durum oldu Sayın Başkanım, çünkü farklıydı.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Dünkünde bakın, söylüyorum. Hazırlanması açısından...

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Üslup yönünden ve süre yönünden uygun değildi yani.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Üslup açısından eğer arkadaşlarınız söz kesmeye, buradan laf atmaya devam ederlerse daha ağırını kullanırım, bakın söylüyorum. (Gürültüler)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, siz de söylemeyin.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yapmayın bunu, yapmayın, siz de yapmayın, işaret ederek söylüyorum yapmayın bunu.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Siz, bakın, böyle söylediğiniz zaman...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz kenardan laf atmayın, bu Komisyonu terbiye etmeye çalışmayın.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Siz etmeye çalışıyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hâlâ etraftan gülmeye çalışmayın.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bence siz konudan sapıyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hayır, yapmayın bunu, biz Komisyonu çalıştıracamız.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Konudan sapıyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tahrik etmeyin, söylüyoruz.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkan...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Her konuşmacıdan sonra konuşmacı kadar konuşuyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir dakika, bir dakika, arkadaşlar, bir dakika...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Kişiselleştirmeyin.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi ben diyorum ki burada grubu bulunan arkadaşlardan birer kişi söz alacak. Bunun aleyhine cümle kullanmayın. Grubu bulunan arkadaşlardan herkes birer defa söz alacak ve anlatacak.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Bu konuyu bağlamından koparıyorsunuz Sayın Başkan yani biz size yönelik eleştirilerimizi sunduk, siz de cevap veriyorsunuz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hedef alıyorsunuz.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hedef alıyorsunuz yani bizi, biz bunu kabul etmiyoruz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Evet, siz usulle alakalı buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Ama siz konuyu bağlamından koparıyorsunuz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Söz istedikten sonra yapın lütfen.

Fahrettin Yokuş Bey, buyurun lütfen.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Evet, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; şu ana kadar konuşmalar hakikaten buranın mehabetine yakışmıyor. Öncelikle burada sükûneti Sayın Başkanım, sizin sağlamanız gerekiyor sorumluluğunuz bakımından fakat dünkü tavrınız doğru değildi, ben de buna itiraz ediyorum. Eğer bu şekilde inatlaşarak gideceksek biz burada boşuna vakit kaybetmeyelim. Ve ben aslında konuşmak da istemiyorum yani neyi konuşacağız burada Sayın Başkan? Yani burada Mecliste verilen bir iradeyle buradayız, aldığımız iradeyle burada siz Komisyon Başkanı olarak yönetiyorsunuz, bir de biz de üyeler olarak burada bir çalışma yapıyoruz.

Şimdi, başladığımız günden beri usul tartışıyoruz. Niye acaba? Birbirimizi niye anlayamıyoruz? Yani ama kusura bakmayın, Sayın Bakanım -Başkanım da demeyeceğim- tecrübelerimize saygı duyuyorum fakat burayı birinci derecede yönetmekle mükellef sizsiniz, buradaki çıkan huzursuzluğu önlemek mecburiyetindediniz. Elbette ki bizim de -ben hiçbir arkadaşımın şahsına bir şey diyemem ama- buranın üyeleri olarak niçin burada olduğumuzun şuurunda olmamız lazım. Yani 42 canımız gitmiş, hepimizin ortak bir değeri. Şunu daha düzgün tartışamaz mıyız? Daha güzel konuşamaz mıyız?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Doğru.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Yani ben zatalinizden başlamak üzere bütün üyelerimizi biraz daha sükûnet, biraz daha sağduyu, biraz daha birbirimizi anlamaya davet ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Fahrettin Yokuş Bey, ben sizin bu davetinize özellikle dikkat edeceğimi belirtiyorum.

Buyurun.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Kıymetli Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli hazırım; ben de sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Eskilerin bir tabiri vardı derler ki: “Usul esasa takaddüm eder.” Eğer biz burada Araştırma Komisyonu olarak bu madenle ilgili, maden kazasıyla ilgili, o ciğerimizi yakan kazaya ilişkin belli tedbirleri ve önlemleri alıp bunu konuşabileceksek -ki konuşabileceğiz- burası hem Anayasa hem İç Tüzük anlamında muazzaz milletimizin temsil yeri, Meclisin de bir cüzü. Ancak burada bir usul oluşturulmak zorunda; bu usulü biz oluşturmuyoruz, bu usulü bizden önce de oluşturmuşlar, kıymetli vekillerimizin söylediği gibi bir teamül de var; asgari nezaketi göstermek durumunda ve zorundayız.

Kıymetli Başkanım, dünkü tavrınıza ilişkin genel bir tartışma var. Ondan bir hafta önce perşembe günü burada yaklaşık on saate yakın bir toplantı yaptık hatta milletvekillerimizden “Sayın Başkanım, daha artık uzatmayalım, bitirelim.” noktasında ortak bir talep de geldi.

Şimdi, komisyonun çalışma usulüne ilişkin Meclis araştırmasının tarifi İç Tüzük’ün 104’üncü maddesinde sayılmış. Burası bir sorgu, muhakeme yeri değil. Bizim burada muradımız, maksadımız bu kazaya ilişkin hem kazanın sebebini öğrenmek hem tedbirleri almak hem Meclis olarak yasa koyucu faaliyetiyle ne yapabilirizi konuşuyoruz burada. Geçen ben kanaat olarak yine söylemiştim; elbette ki hepimizin siyasal görüşleri var, temsil kabiliyeti var ama burada adrese teslim yapılan eleştirilere baktığımızda ben bu yaklaşımın bu Komisyonun amacına, muradına ve maksadına hizmet etmediğini düşünüyorum. Yine, İç Tüzük’ün 46’ncı maddesinde şahsiyetle uğraşılın, düzeni bozmaya yönelik itirazları da ben çok doğru bulmuyorum, biz burada bunları konuşabilmeliyiz. Yine, Medeni Kanun’da bir hüküm var -ben çok severim, avukatken de çok kullanırdım- herkes haklarını kullanırken ve borçlarını öderken dürüstlük kurallarına riayetle mükelleftir. Dolayısıyla usul açısından ben Başkanın tutumunun, tavrının çok yerinde olduğunu düşünüyorum. Biz burada bunları konuşabilmeliyiz ama bunu konuşurken de şu tavrı da kendi iç dünyamızda da konuşmamız lazım. Burada kimse kimsenin elbette ki emrinde, yediemininde vesairesinde değil ama buradaki toplantının devam etmesi açısından... Burada saatlerce konuşan hatiplerimiz var; eyvallah, sabırla, dikkatle dinliyoruz ama Başkan konuştuğunda ya da bir hatip söz aldığında ya, sözünün kesilmesi, buna ilişkin siyasi göndermeler yapılması yani bir ile atıfta bulunup farklı bir ille ilgili referans verilmesi bu Komisyonun muradı ve maksadı değil. Ben tüm arkadaşları... Yani herhâlde Ali Kenanoğlu Vekilim söylemişti, biz burada, Komisyondaki bürokratlara, gelen misafirlere belki de en sert soruları biz de soruyoruz. Bunda böyle bir muradımız, maksadımız var ama bunu sorarken bir siyasi maksat üzerine sormuyoruz, belli bir yere gönderme yapıp burada kimseyi cezalandırmak, taltif etmek, takdir etmek gibi bir muradımız yok.

Ben usule dikkat edilmesinin aynı zamanda da muazzez milletimizin, Meclis geleneğimizin ve devletimizin bize yüklediği bir görev ve ödev olduğunu da düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum Değerli Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cemal Çetin Milletvekilimiz, buyurun lütfen.

CEMAL ÇETİN (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Burada usul tartışması istendi ama usul tartışmasını bile usule uymayarak yapmaya gayret gösteriyoruz.

Birincisi, biz burada partimizi temsil ediyoruz ve burada yaşanan bir kazayı, feci bir kazayı aydınlatmak üzere bize vazife verildi. Dolayısıyla Bartın Milletvekili, yok Zonguldak... O zaman biz çıkalım, Bartınlılar ve Zonguldaklılar kalsın burada; bunları tartışsınlar, konuşsunlar, bizim söz söyleme hakkımız olmasın. Ayrıca bundan hepimiz acı duyuyoruz, hepimizin ortak acısı bu. Dolayısıyla böyle bir ayrımcılığı kabul etmiyorum ben.

İkincisi: Burada “Ben şu kadar yetkiliyim, benim şu kadar bilgim var.” Herkes burada dinleyecek, bilgi edinecek; sunum yapanlar var, biz onları dinleyeceğiz, dolayısıyla bir kanaat oluşacak, sorular soracağız. O zaman hepimiz bilgi yarıştıracaksak, tecrübe yarıştıracaksak önce onları yarıştıralım, sonra buraya yetkililer gelsin bize bilgi versinler.

Ben de aynı kanaattayım, burada on saat de yapabiliriz, yirmi saat de ama insanların bir dinleme, bir anlama kapasitesi var. O kapasiteyi aştıktan sonra yapılan sunumların, toplantıların, soruların acaba ne anlamı kalacak?

Ayrıca, burada hiçbir arkadaşımızın bu meselelerin üzerinin kapatılması gibi bir düşüncede olduğunu asla düşünmemeliyiz. İşte hayret etmiş arkadaşlar bizim sorduğumuz sorulara. Biz milleti temsil ediyoruz, niye hayret ediyorsunuz? Baştan beri diyoruz ki: Bu, sonuna kadar aydınlatılmalı, suçlu kim varsa cezasını çekmeli. Ama biz burada kendimizi yargıç yerine, savcı yerine, bilmem neye koyamayız.

Sayın Başkanın görevi elbette burayı düzgün yönetmek, hakaret etmek değil ama bir anarşiye de sebep vermemek, bundan dolayı müdahale edebilir. Yani burada bir sıkıntı varsa bunu da söyleyebiliriz ama baştan Komisyonun çalışmasını engelleyecek “Sizin Başkanlığımız şaibeli, şöyledir, böyledir.” söylemleriyle zaten olay farklı bir boyuta, farklı bir yöne gidiyor.

Dolayısıyla zamanı, vakti iyi kullanmamız gerekiyor, üç ay gibi bir süremiz var. Komisyon çalışmalarına başlarken bazı arkadaşlarımız dedi ki burada: “Bunu çabuk bitirelim, bir ayda bitirelim yoksa siz uzatırsınız, tavsatırsınız.” Şimdi de yapılan çalışmalarla birlikte deniyor ki: “Siz hemen kapatmak istiyorsunuz.” Böyle bir anlayışı ben yadırgıyorum. Dolayısıyla burada herkes istediğini elbette söyleyebilir ama kimse kimsenin hakkını yeme durumunda değildir.

Tekrarlanan sorular... Hepimizin bir anlama, bir oturma kapasitesi var. Eğer burada biz bir sonuç alamayacaksak, kendimizi parlatarak bir şeyler yapmaya kalkarsak esas facia bu olur diyorum.

Bundan sonra Sayın Başkanım, İç Tüzük nasıl bir ifade kullandıysa anarşiye sebebiyet vermemek açısından bu şekilde toplantıyı yönetmenizi sizden rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, teşekkür ediyoruz.

Bu usulle alakalı kifayetimizakere diyoruz.

Şimdi sunumlara geçiyoruz.

Profesör Doktor Sayın İzzet Karakurt, Karadeniz Teknik Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü Başkan Yardımcısı.

Buyurun Hocam lütfen.

II.- SUNUMLAR

1.- Karadeniz Teknik Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Profesör Doktor İzzet Karakurt'un, Amasra'daki maden kazasının muhtemel sebebi, metan drenajı ve çözüm önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bugün 10 Kasım, öncelikle memleketimizin kurucusu, cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ve kıymetli silah arkadaşlarını bu vesileyle de vatanımız, milletimiz uğruna canını seve seve veren şehitlerimizi rahmet, saygı ve sevgiyle anıyorum.

Değerli Başkan, sayın üyeler; malumunuz Amasra'da maden kazası meydana geldi ve bu kazanın muhtemel sebebi de metan; buna bağlı olarak grizu patlaması ve onu tetikleyen bir kömür tozu patlaması neticesinde bir facia yaşadık ülke olarak. Çiğirimiz yandı, tabii bunun sebeplerini ortaya çıkarmak için bir Komisyon kuruldu, bu Komisyona da katkı vermek üzere değerli bilim insanları, bürokratlar ilgili STK temsilcileri çağırılıyor.

Bugün de kazanın yaşandığı muhtemel sebebe yönelik, metan içeriğine ya da işte grizu patlamasına ve kömür tozu patlamasına yönelik bir sunum hazırladım, sizlerle paylaşacağım. Ekranda da görüyorsunuz, bir teknik terimlerin tanımlanmasıyla sunumuma başlayacağım; daha sonra özellikle çözüm önerisi olarak bahsedeceğim ve öneride sunacağım metan drenajına yönelik bir bilgilendirme

yapacağım ve metan drenajının işletmeye sağladığı faydalara değineceğim; akabinde bir metan drenajı için nasıl bir yol izlenmeli, buna yönelik daha önce literatürde yapılmış veya uygulaması da yapılmış bir model önerisiyle birlikte kendi önerilerimizi drenaj özelinde sunarak sunumumu bitirmeye çalışacağım.

Kaza olduğundan beri yaklaşık bir ay geçti ve bu bir ay süresi içerisinde gerek görsel, yazılı basında gerek işte yetkililerin açıklamaları, bilirkişi ön raporları bunun metanla ilişkili bir kaza olduğu, grizu patlaması olduğu, bunun da toz patlamasını tetiklemesiyle birlikte bir kazanın yaşandığına yönelik açıklamalar mevcut. Yaklaşık bir aydır hemen kime sorsak işte metan, nedir grizu nedir diye bir tanımlama yapsa bize çok rahat bir şekilde artık yapabilir çünkü milletimiz bunu aşına oldu. Ben yine kısaca üzerinden bahsederek geçmek istiyorum. Metan, farklı alanlarda oluşabilir ama bizim alanımıza baktığımız zaman kömürleşme süreciyle ilişkili olan, kömürleşme sürecinde kömürleşmenin her tabakasında meydana gelebilen bir gazdır. Oldukça hafif bir gazdır, hafif olması sebebiyle hızlı yayılım gösterebilir; rensizdir, kokusuzdur, tatsızdır ve zehirli bir gaz değildir. Ben burada özellikle iki özelliğinden bahsetmek istiyorum çünkü bunda genellikle bir yanlış algı var, metanın kokulu olduğuna veya zehirlediğine yönelik bir algı var. Hatta basında bazen şunu duyarız: İşte “İşçi kanalizasyona girdi, metan zehirlenmesinden hayatını kaybetti.” diye. Bu ifade doğru bir ifade değil. Niye değil? Çünkü metan zehirli bir gaz değildir yani gazları zehirli olarak veya boğucu olarak sınıflandırdığımızda metanı zehirli gazların altına koyamıyoruz çünkü böyle bir özellik göstermiyor. Metanın öldürücü etkisi, bireysel olarak sadece metanın öldürücü etkisi ortamda bulunduğu oksijenin hızla tükenmesine sebep oluyor, bu da boğucu bir etkinin ortaya çıkmasına yani nefes alamamaya yol açıyor. Dolayısıyla nefes alamayan birisi de hayatını kaybediyor. İkinci bir özellik, kokusuz olması. Yine bunu çevremizden de çok duyuyoruz, bizler bunu üniversitede de derslerimizde de sürekli tekrarlamamıza rağmen nedense bu algı var, metanda bir sarımsak kokusu vardır veya metan kokulu bir gazdır şeklinde; bu da doğru değil, metan kokusuz bir gazdır. Sadece şu soru akıllara gelebilir: Binalarda veya işte ısınma amaçlı kullandığımız metanın evlerde işte bir sızma olduğunda bir koku geldiğini söyleriz. Bu koku nereden diye bir soru gelirse de buna da ancak şunu söyleyebiliriz: Depolama tesislerinde bunun tespit edilmesine yönelik, daha doğrusu evlerde kullandığımızda, ısıtma amaçlı kullandığımızda bunun tespit edilmesine yönelik depolama tesislerinde özel bir koku verilir bunlara yoksa metan kokusuz ve zehirli olmayan bir gazdır.

Metanın bizler açısından boğucu olmasının yanında, bir de patlayıcı olması tehlike arz ediyor; patlayıcı ve parlayıcı bir gazdır. Kömür içerisinde kömürleşme süreciyle bulunur dedik. Kömür içerisinde de şekilde de görüyorsunuz, bir kömür maddesi düşünün, bir kutucuk düşünün kömürü, onun içerisinde kömürün yüzeyinde absorplanmış hâlde olabilir moleküller hâlinde, serbest hâlde dolaşıyor olabilir belli bir basınç altında. Burada şuna dikkat etmek lazım: Metan kömür içerisinde belli bir basınç altında ve siz ona dokunmadığımız sürece hiç kimseye zararı yok ama ona dokunmaya kalktığımızda bir düşman gibi size saldırır, işte bunun önlemini almamız gerekiyor bizim. Kömür içerisindeki yayılım da... Az önce de bahsettiğim gibi bir kutu şeklinde bir kömür örneği düşünelim, içerisinde basınç hâlinde metan bulunuyor; biz buna hiç dokunmuyoruz, yer altında bakır hâlde duruyor fakat biz buna dokunduğumuzda o gaz içeride hareketlenmeye başlıyor. Nasıl dokunuyoruz bu gaza yani nasıl rahatsız ediyoruz? Tabiri caizse, bir kazma yüzeye vurarak, işte bir patlayıcıyla orayı delip patlamaya çalışarak veya mekanize bir ekipmanla üretmeye çalışarak biz bu gazı rahatsız ediyoruz; gaz da hâliyle etkiye tepki prensibine bir karşılık olarak bize karşılık veriyor ve ortama yayılıyor. Nasıl ortama yayılıyor? Madencilik süresince mikro çatlaklardan, kırıklardan yavaş yavaş ve sürekli bir yayılım gösterebilir, böylelikle ayaklar içerisinde üretim alanlarına -daha doğrusu- dolabilir. İkinci yayılım şekliyse “yer altında jeolojik süreksizlik” dediğimiz fay gibi birimlerin, parametlerin arkalarında birikmiş olabilir

ve biz yine madencilik süresince bunları rahatsız ettiğimiz için o arkada biriken gazlar yine üretim yerlerine dolabilir; bu da kısa süreli gerçekleşebiliyor. Bir diğer yayılım şekli -bu da yine metan patlaması kadar önemli bizim için- ani püskürme şeklinde. Şekilde de görüyorsunuz, mesela, bir kömür örneğimiz var, içerisinde basınç hâlinde metan bulunuyor; siz üretim yaptıkça, üretim ilerledikçe buradaki basınç kömür yüzeyini yenerek ani bir şekilde kömürle birlikte, tonlarca kömürle birlikte ayak içerisine dolabiliyor, can ve mal kaybına sebep olabiliyor; metanın bu şekilde bir yayılım süreci var.

Grizu, çok duyuyoruz “Grizu nedir?” “Grizu patlaması nedir?” diye. Grizuyu da basit bir ifadeyle, yer altında açığa çıkan gazların -metan başta olmak üzere- yer altına gönderdiğiniz oksijenin ve tozun birlikte karışımı olarak ifade edebiliriz. Metandan dolayı özellikle, açıklıkların tavanında birikir, bir tabakalaşma meydana getirebilir. Bu karışımı tehlikeli hâle getiren ise belli bir konsantrasyonda metan içermesi ve patlamasıdır, bu da can ve mal kaybına sebep olabiliyor.

Şimdi, burada “Patlama için ayrıca bir tutuşma kaynağına ihtiyaç vardır.” deniliyor ama birazdan ben oraya şartlar olarak yazacağım için hızlı geçiyorum orayı. Patlamanın gerçekleşebilmesi için bir defa ortamdaki oksijenin en az yüzde 12 olması gerekiyor. Normalde patlama sınırlarının, bu karışımın hacimce 5 ile 16 metan içermesi gerekiyor ama 5’in altı ve 16’nın üstünde patlama gerçekleşmiyor. Sebebi de ana sebebi de ortamdaki oksijenin hızla tükenmiş olması, hâliyle ortamda oksijen yoksa da herhangi bir yanma meydana gelemeyecektir, patlama meydana gelemeyecektir. Yine, patlamanın, bu karışımdaki patlamanın en kolay olduğu nokta, metan konsantrasyonu yüzde 7 ile 8 arasındayken; en şiddetli olduğu, reaksiyonun daha yüksek olduğu, yıkıcı etkisinin yüksek olduğu konsantrasyon oranıysa yüzde 9,5 gibi bir oran. Belli bir ısıya ulaşıyor tabii patlatmayla birlikte ortam, bir basınç dalgası oluşuyor, bu basınç dalgası kömür tozunun patlamasına bir görev üstleniyor, kömür tozunun da patlamasına sebep olabiliyor, ortamda tozları havalandırarak kömür tozlarının birbirine çarpmasını sağlıyor ve bir kömür tozu patlamasıyla da sonuçlanabiliyor. Bu basınç dalgası ikincil hatta üçüncül bir patlamaya da sebep olabiliyor toz patlaması vesilesiyle. Dolayısıyla bu patlamayla birlikte ileriye doğru bir basınç dalgası oluşuyor, bu basınç dalgası daha sonra ters dalgaya dönüyor ve belli bir noktadan sonra sönmülenebiliyor. Patlama esnasında mevcut bir basınç var, o mevcut basınç bir anda 10 katına çıkabiliyor ve patlamanın şiddetini de aslında bu belirliyor baktığımızda. Kömür tozu patlamasının birlikte gelmesi ve ortamdaki basıncın yükselmesiyle birlikte ortama büyük oranda zehirli ve boğucu gazların, sıcak gazların dolması söz konusu olabiliyor.

Peki, bununla nasıl mücadele edebiliriz? Ortamda bir ya da elimizde bir hasta var, bu hastaya nasıl bir reçete yazmamız gerekiyor? Bir defa grizu patlamasının meydana gelmesi için gerekli koşulları çok iyi bilmemiz gerekiyor. Üç tane koşuldun bahsedebiliriz, üç tane koşul gerekiyor bunun için: Birincisi, ortamda yeterli oksijen bulunacak, az önce de söylediğim gibi, en az yüzde 12 olmak zorunda. İkincisi, bir tutuşturma kaynağına ihtiyacımız var, bir ısıya, bir sıcaklık kaynağına ihtiyacımız var. Üçüncüsü ise konsantrasyonun yeterli oranda metanı içermesi gerekiyor. Bu şartları iyi analiz edip bu şartlara göre gardımızı almamız gerekiyor. Peki, oksijen için herhangi bir müdahale şansımız olabilir mi? Zaten bizim amacımız, yer altına atmosferik bir hava göndermek, oksijen göndermek, işçiler veya o can güvenliği için uygun bir ortam yaratmak. Dolayısıyla oksijene müdahale etme şansımız yok. Yer altının koşulları gereği, madenciliğin koşulları gereği bir tutuşturma kaynağı her zaman olabilir yani işçiler yürürken bile ayaklarının kömür taşlarına çarpmasıyla veya ekipmanın birbirine çarpmasıyla, ekipmanın sürmesiyle, işte bir taşı taşa vurduğunuzda bile bir kıvılcım ortaya çıkabilir, dolayısıyla buna daha çok müdahale etme şansımız yok; evet, yöntemlerimiz var ama buna çok müdahale şansımız yok. Geriye tek bir parametremiz kalıyor ki bu da metan konsantrasyonunun ilgili oranlara gelmesini engellemek yani yüzde 5 ile 15 arasına gelmesini engellemek bizim için bu hastaya en iyi reçete olarak gösterilmesi mümkündür.

Metan konsantrasyonunu yüzde 5 ile 15 arasında engellemek için ne yapmamız lazım? Bir defa havalandırma sistemimizin olabildiğince etkin, verimli ve aktif olması gerekiyor. Havalandırma bu işin en önemli ayağı. Hangi yöntem uygularsanız uygulayın havalandırmanın yanında, bunlar yardımcı yöntem olarak kalır ama bizim havalandırmayı mutlaka ve mutlaka uygulamamız gerekiyor; etkin, verimli, yeterli, aktif olması gerekiyor. Derslerimden birinde öğrencilere şöyle sormuştum, demiştim ki: “Havalandırma’ derken ne anlıyorsunuz, bana bir tarifleyebilir misiniz?” İşte, birisi kalktı açıklamalar yaptı, birisi farklı açıklamalar yaptı, uzunca konuşanlar oldu, kısa konuşanlar oldu, bir tanesi kalktı, dedi ki: “Hocam, yer altı madenciliğinin ya da yer altının akciğeri.” Evet, sayın vekiller, havalandırma yer altının akciğeridir. Bunu 2’nci, 3’üncü sınıftaki bir çocuğumuz, bir kardeşimiz söyledi. İnsanın akciğeri nasılsa, insanın akciğeri nasıl hizmet ediyorsa, nefes almadan bir yaşam olmuyorsa, akciğer görevini yerine getiriyorsa kalp de görevini yerine getirmez, diğer organları da görevini yerine getirmez. Dolayısıyla havalandırmayı yer altının akciğeri olarak tariflemek mümkün. Havalandırmayı aktif, etkin, verimli, yeterli bir şekilde yürütmemiz gerekiyor. Yeterli değil, bunun yanında yardımcı işlemlere ihtiyacımız var demektir. Özellikle gazlı ocaklarda, gaz içeriği yüksek ocaklarda zehirli ve boğucu gazlarla mücadele etmenin en önemli ayağı havalandırma, bunun yanında da yardımcı işlemler.

“Bu yardımcı işlemler neler olabilir?” diye baktığımızda veya böyle bir soru geldiğinde şunu söyleyebiliriz: Birincisi, çalıştığımız damarın eğer gaz içeriği yüksek ise bunun için damarın altından ya da üstünden bir koruyucu damar kazısı yapabiliriz; üretim amaçlı değil, tamamen çalışılan damarın gaz içeriğinin rahatlatılması amacıyla açılmış belli ebatlardaki bir damar. Bu, alttan olabilir, üstten olabilir, üstten olması daha çok tercih edilebilir çünkü metan hafif olması açısından üste doğru gidecektir, dolayısıyla bu bize daha yardımcı olabilecektir. Üstten veya alttan açtığımız damar çalışılan damarda kırıklar, çatlaklar meydana getirecektir veya o damardan açılan kırıklar, çatlaklar çalışılan damara kadar ulaşabileceğinden buradaki metan, yüksek konsantrasyonlarda veya yüksek basınçta bulunan metan bu kırıklardan, çatlaklardan yavaş yavaş süzülerek, yavaş yavaş bir akış göstererek koruyucu damarlara akacak, oradan da yavaş bir akımla birlikte, havalandırma ile birlikte ocak dışına atabileceğiz; seçeneklerden birisi bu olabilir.

İkincisi, üretim hızımızı kontrol edebiliriz; özellikle mekanize ayaklarda yapılabilen, daha rahat yapılabilen bir seçenek bu. Bu da şu demektir: Az önce bir şekil göstermiştim metan püskürmesiyle alakalı; şimdi, burada üretim yapıldığını düşününce şurada yüksek basınçlı bir gaz zonu var, bir gaz bölgesi var. Buradan üretim yapıldığında ne kadar çok hızlı yaklaşırsa, ne kadar çok hızlı üretim yapılırsa buradaki gazlı bölgenin basınç yaparak buradaki kömürü yenmesi ve ayak içerisine dolma ihtimali çok daha yüksek fakat üretim hızımızı yavaşlatırsınız, kırık ve çatlaklar meydana getirirsiniz damar içerisinde, buradaki yüksek basınçlı ve tehlike arz edebilecek metanı ya da oradaki gazlı bölgeyi kırık ve çatlaklarla birlikte ayak içerisine yavaş yavaş dolmasını sağlayabilirsiniz, havalandırma ile birlikte de atmosfere salabilirsiniz ya da ocak çıkış kuyusuna gönderebilirsiniz. Bu da ayrı bir seçenek, yardımcı seçenek olarak.

Bir başka seçenek, gaz ölçümlerinin sistematik ve sürekli bir şekilde sürdürülebilirliğini sağlayarak yapılması. Bunun daha doğru bir şekilde yapılması gerekiyor. Yani yer altına yerleştirdiğimiz sensörler veya işte gaz ölçümü yapacak aletlerin doğru yerlerde, doğru konumlandırılmaları gerekiyor ki doğru bilgileri alalım, gaz izleme sistemlerini değerlendirelim, anlık müdahalelerimiz söz konusu olabilsin, yasal limitleri nedir ne değildir ona göre önlemimizi alalım.

Ve bu yardımcı seçenekler arasında en önemlisi de -bunu çok önemsiyorum- metan drenajı, metan drenajını yapmamız. Metan drenajı nedir? Hepimiz duyuyoruz, Komisyonun değerli üyeleri de diğer sunum yapan hocalarımızdan da duymuştur mutlaka, metan drenajını şöyle tanımlayabiliriz:

Özellikle gaz içeriği yüksek kömür madenlerinde damar ya da çevreleyen tabakalardan çalışan ortama salınabilecek veya açığa çıkabilecek yüksek miktarlardaki metanın büyük bir oranının üretilmesi veya bertaraf edilmesi şeklinde yapılan işlemlerin tamamına aslında “metan drenajı” diyoruz. Bu işlem için, metan drenajı için madencilik öncesi ve madencilik sırasında işlemlerimizi yürütebiliriz. Hangi yöntemlerimiz var; dört ana başlık altında toplayabiliriz bu metan drenajını: Birincisi, yüzeyden çalışılan damara düşey kuyularla sondaj yapıp buradan drene edebiliriz metanı madencilik öncesinde. Teker teker şimdi kısaca hepsine değineceğim. İkincisi, yüzeyden göçük bölgesine düşey kuyular açıp metanı drene edebiliriz. Üçüncüsü, çalışılan damarı taban veya tavanından yatay delikler açarak, yatay sondajlar açarak damarı rahatlatabiliriz. Dördüncüsü de kömür damarını çevreleyen yan kayaca çapraz delikler açarak buradaki metanın drene edilmesini ya da üretilmesini sağlayabiliriz.

Birinci yönteme bakalım, birinci yöntemimiz şöyle: Bunu madencilik öncesi yapmamız gerekiyor, madencilik öncesi yapmamız gerekiyor. Şekli de burada var. Bakın, bir veya birden fazla damara aynı anda uygulayabiliyoruz. Madencilik öncesinde düşey kuyular açıyoruz. Bu düşey kuyular aracılığıyla gaz içeriğini, yüksek gaz içeriğini, tehlike arz edebilecek gaz içeriğini kömür damarının kendisinden drene edebiliyoruz. Bu yöntemle damarın gaz içeriğinin yaklaşık yüzde 50’yle yüzde 90’ına kadar olan kısmını alabiliyoruz. Yüzde 50 ile yüzde 90, bu ciddi bir rakamdır. Yine bu yöntem, özellikle kalın damarlarda, üst üste gelen damarlarda çok etkili bir yöntem. Eş zamanlı olarak birden fazla damarda drenaj işlemini yapabildiğimiz için bize avantaj sağlıyor. Belki bizim ülkemizdeki kömür damarları için birden fazla kömür damarında üst üste veya alt alta gelen kömür damarı, üretilen damar olmayabilir, buna uygun olmayabilir ama tek damarda da yapılabilir; dolayısıyla bunun hem tek damarda hem de birden fazla damarda uygulanma şansı var, uygulanma potansiyeli var. Metanı hem drene edebiliyoruz bu yöntemlerde hem de ekonomik olarak bir ürünü elde edebiliyoruz, bir enerji kaynağını elde edebiliyoruz. Bu yöntemde, özellikle yüzeyden düşey kuyularla damara açılan drenaj yönteminde ekonomik değeri yüksek bir gaz da elde etmiş olabiliyoruz. Bu yöntemin tabii dezavantajları da var her yöntemde olduğu gibi; bu yöntemin en büyük dezavantajıysa madencilik öncesi yapılması, belli bir süreye ihtiyaç duyması, artı, yüzey girişi gerektirmesini, bu yöntemin dezavantajları arasında sayabiliyoruz.

İkinci yöntem ise göçertilmiş alanlardan metanın drene edilmesi. Şimdi, biz üretim yaptığımızda, uzun ayak üretimi yaptığımızda veya ayak arkasını, üretim bölgesinin arkasını göçertmeye bırakıyoruz ve üretimimize devam ediyoruz. Metan kömür damarından yayılınca veya çevre tabakalarından yayılınca hâliyle boşluklara kendini atmaya çalışacaktır. Ayak içerisine, üretim içerisine gelen metan havalandırmayla birlikte atılabilir ama farklı boşluklara da giden metan özellikle göçük, ayak arkasına giden metan da zamanla bize tehlike yaratabilir. Dolayısıyla göçük arkasındaki metanın da drene edilmesi gerekir, özellikle kalın kömür damarları için bu geçerli. Yine az önce de söyledim, bizim memleketteki, bizim Türkiye’deki kömür damarlarında böyle bir sıkıntı belki olmayabilir; çok kalın kömür damarlarımız, aynı anda üretim yaptığımız kömür damarımız birden fazla olmadığı için belki sıkıntı yaratabilir ama böyle bir seçeneğimiz de var. Bu yöntemde de metan içeriğinin yaklaşık yüzde 30 ila yüzde 70’ini üretebiliyoruz veya bertaraf edebiliyoruz.

Bakın, şekilden de görebiliyoruz, aynı zamanda burada bütün metan drenaj yöntemlerini şekilde görebiliriz. Buradan bakın, şurada 2 tane damar, hatta 3 tane damar var. Yüzeyden düşey kuyularla damara olan düşey kuyular var. Yüzeyden göçük bölgesine olan düşey kuyularla drenaj yöntemi var. Birazdan bahsedeceğim, damar içerisinde açılan yatay sondajlarla drenaj yöntemi var. Göçük bölgesine açılan düşey kuyular veya drenaj sondajlar aynı zamanda daha önce açılmış olan yüzeyden damara olan düşey sondaj kuyularını da kullanabiliyoruz üretim sonrasında.

Evet, az önce de bahsettim, yatay damarın tabanından veya tavanından yatay sondajlarla drenaj, yani damarın gazını almak veya damarı rahatlatmak. Bu yöntemde üretimden kısa bir süre önce bu işlemleri yapabiliyoruz. Drenaj süresi bunda azdır ama metan kalitesi yüksektir çünkü doğrudan damarın içerisinden biz üretim yapıyoruz, drenaj işlemini yapıyoruz. Burada da damarın gaz içeriğinin yaklaşık yüzde 20'sine kadarını alabiliyoruz yani damarı yüzde 20 oranında, gaz içeriği bakımından yüzde 20 oranında rahatlatabiliyoruz diyebiliriz. Bakın, burada göçük bölgesi var. Üretim yaptığımızı düşünelim; tavadan veya tabanından damarın yatay sondajlar sürerek damarı rahatlatmaya çalışıyoruz. Aldığımız gazı kullanabiliriz de -biraz sonra bahsedeceğim- doğrudan ayak içerisine salınmasını sağlayıp üretim bölgesine kontrollü bir şekilde ve havalandırmayla birlikte ocak dışına veya atmosfere salınması mümkün hâle gelebilir.

Dördüncü yöntemimiz, kömür damarını çevreleyen tabakalara çapraz deliklerle drenaj yöntemi. Bunda da çevre kayaçlarda olması muhtemel metan gazını da drene edebiliyoruz, üretebiliyoruz. Metan çünkü sadece kömür damarında değil çevre kayaçlardan da oluşabildiği için buradaki metan da bize tehlike arz edebilir. Dolayısıyla buradaki metanın da drene edilmesi veya buradaki metanla da mücadele edilmesi gerekiyor. Drene edilen gazın kalitesi burada düşüktür. Yine bir önceki yönteme benzer şekilde buradaki metanın yüzde 20'sine kadarını alabiliyoruz. Şekilsel olarak da yansıda görebiliyorsunuz, çapraz sondaj delikleriyle birlikte drenaj işlemimizi yapabiliyoruz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, isterseniz, uygun görürseniz bir ara verirsek...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii.

Sizin sunumunuz ne kadar sürecek Hocam?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Beş on dakikaya biter diye düşünüyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sunumdan sonra ara verelim, peki.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, metan drenajını ne için yapıyoruz? Havalandırmaya yardımcı olmak amacıyla yapıyoruz. Ama metan drenajının faydalarına baktığımızda havalandırmaya yardımcı olmanın yanında farklı avantajlarından da söz etmek mümkündür. Nedir bu avantajlar?

Birincisi, işletilebilecek rezerv miktarında artış sağlayabiliyoruz. Amasra'da veya bundan önceki maden kazalarında işçiler, vatandaşlarımız, madenci kardeşlerimiz hayatını kaybettiler; bunu bir tarafa koyuyoruz, bunu hiçbir zaman tartışmıyoruz zaten. Yani bu uğurda feda edebilecek herhangi bir ferdimiz, tek bir ferdimiz artık yok ama bir taraftan baktığımızda da bir mal kaybı, bir millî servetin kaybı da söz konusu. Bakın, Amasra'da ne yapıyoruz? Şu anda işletme durdu, üretim durdu, üretim yapılmıyor; dolayısıyla, bir üretim aksaması var yani bunu da düşünmemiz gerekiyor. Ben tırnak içerisinde söylüyorum yani “Mal, canın yongasıdır.” diyoruz ya -kimse lütfen yanlış anlamasın- bunun da konuşulması gerekiyor. Evet, can kaybettik, bunu tartışmıyorum, hiçbir tartışmaya da mahal vermek istemiyorum, bir tarafta duruyor ama bir taraftan da bir üretim aksaması söz konusu olabiliyor. Bu yöntemi yaptığımızda can kaybı riskini düşürdüğümüz gibi üretim aksamalarının önüne de geçebiliyoruz ve aynı zamanda işletilebilecek rezerv miktarında artış sağlayabiliyoruz. Bazen üretim yaparken çok yüksek gaz içeriğinden dolayı önemli miktarda kömürü yer altında bırakabiliriz, hiç müdahale etmeyebiliriz çünkü biliyoruz ki bize tehlike arz edecek ve herhangi bir drenaj işlemi yapılmadı, “Biz burada üretim yaptığımızda burası bize bir facia getirebilir, bir can ve mal kaybına yol açabilir, dolayısıyla bunu üretmeden bırakalım.” diyebiliriz. Ama bu tarz damarlarda drenaj yaptığımızda bunun da önüne geçmiş olabiliyoruz, yüksek gaz içeriğini de almış olabiliyoruz.

Bakın, bir tane grafik var bu yapılan çalışmalarda üretim aksamaları, kömür üretimi ve metan salınımına yönelik. Dikkat ederseniz metan gelirinin düşmesi kömür üretiminde bir artışa sebep oluyor, üretim aksamalarının durması ve kömür üretiminde bir artışa sebep olabiliyor. Metan drenajıyla birlikte yer altında en çok karşılaştığımız problemlerden biri olan yer altı suyu problemi riskini de aslında düşürmüş oluyoruz çünkü drenajla birlikte oradaki gazı çekerken, oradaki gazı elde ederken tabakalarda var olan yer altı suyunu da o borularla birlikte alabiliyoruz. Dolayısıyla, ayak içerisine dolabilecek, üretim alanına dolabilecek su miktarında da düşüşler sağlanabiliyor. Aynı zamanda, metanı drene ettiğimiz için metan patlamasının önüne geçebiliyoruz, daha doğrusu riskini düşürüyoruz; dolayısıyla metan patlamasının tetikleyeceği bir kömür tozu patlamasının da önüne geçmiş oluyoruz aslında yani birden fazla avantajı var.

Ayrıca, işçiler için psikolojik olarak rahat bir çalışma ortamı sunmuş oluyoruz. Ani metan püskürmesi riskini önemli ölçüde düşürmüş oluyoruz çünkü yüksek basınçlı gaz olan bölgeyi rahatlatıyoruz, geriye kalan kısmı da havalandırma ile birlikte atmosfere gönderiyoruz veya ocak dışına gönderiyoruz.

Aynı şekilde, havalandırma ve hazırlık maliyetlerinde düşüş sağlayabiliyoruz. Havalandırmadaki amacımız, yer altına temiz hava göndermek ve bu temiz havayı aşağıda kirli, zehirli, boğucu gazları seyrelterek dışarıya almasını sağlamak. Aşağıda ne kadar çok zehirli, boğucu, pis hava varsa daha fazla hava göndermemiz anlamına geliyor ama drenaj yaptığımızda bu havayı optimum seviyede tutarak, rutin kontrollerini yaparak daha az hava göndermemiz söz konusu olacak ve daha az hava göndermemiz havalandırma maliyetini de önemli ölçüde etkileyecek. Yine, şekilden, grafikten de görebiliyorsunuz, drenaj yüzdesi arttıkça havalandırma maliyetinde de önemli düşüşler olduğunu çok rahat bir şekilde bu şekil üzerinden söyleyebiliriz.

Evet, bu uygulamayı yapan ülkeler var, bu uygulamadan elde edilen gazı farklı alanlarda kullanan ülkeler var. Bunların birkaçına ben örnek vermeye çalıştım, yansıda görebilirsiniz; başta Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Rusya olmak üzere bu uygulamayı yapıp elde ettiği gazı farklı alanlarda kullanan ülkeler var dünya üzerinde. Hangi alanlarda kullanabiliriz? Bir defa, metan, doğal gazın ana bileşenidir; doğal gazın yüzde 95'inden fazlası metan gazıdır yanıcı bir gaz olması hasebiyle. Yani konutlarımızda, evlerimizde kullandığımız doğal gazın yüzde 95'i metandır. Dolayısıyla, bunu belli konsantrasyonlarda ise elde edilen ürün- doğal gaz yerine kullanabiliriz, artı, kömür kurutma tesislerinde yakıt olarak kullanabiliriz, maden havasının ve binaların ısıtılmasında kullanabiliriz -bu, Ukrayna'da çok yapılıyor, uygulayan maden şirketleri var- araç yakıtı olarak kullanılabilir. Ama neyine bağlı olarak? Elde edilen gazın kalitesine ve konsantrasyonuna bağlı olarak.

Metanı drenaj ettiniz ama hiçbir alanda kullanamıyorsunuz. Bu durumda ne yapmamız lazım? Doğrudan atmosfere salmak yerine yakılarak atmosfere salınması tercih edilmeli. Neden? Metanın küresel ısınma üzerindeki etkisi, karbondioksit yani küresel ısınmayı en fazla etkileyen emisyonu göre 21 kat daha fazla olduğu için doğrudan salınmasındansa yakılarak salınmasında fayda var.

Metan drenajı için, bir işletmede metan drenajını nasıl yapabiliriz? Buna baktığımız zaman da şöyle bir model önerisi görebiliriz, daha önce uygulanan yerlerden edindiğimiz tecrübelerle bakarak bir model önerisi sunabiliriz: Bunun için öncelikle, damarın gaz içeriğinin yani metan içeriğinin belli bir değerden büyük olması gerekiyor metan drenajına başlamak için. Buna vereceğimiz cevap eğer "Hayır." ise yalnız havalandırma yeterli, rutin işlerimizi yaparak "Yalnız havalandırma yeterlidir." diyebiliriz. Buna vereceğimiz cevap "Evet." ise o zaman madencilik öncesinde yapacağımız drenaj için belli bir süreyi dikkate almamız gerekiyor. Bu süre yeterli mi, değil mi; buna karar vereceğiz. Yine cevabımız "Evet." ise süre ve maliyeti hesaplamalıyız; bu süre ve maliyet üzerinden de metan drenaj

verimini bir fonksiyon olarak kullanmamız gerekiyor yani burada verim ne kadar olacak? Ayrıca, toz kontrolü maliyetine de dikkat etmemiz gerekiyor yani ocak tozlu olabilir, az tozlu olabilir, yüksek tozlu olabilir, buna göre hava miktarlarında değişiklik olacaktır. Havanın yüksek olması, düşük olması toz üzerinde nasıl bir etki yaratacak; havanın yüksek olması, düşük olması maliyet üzerinde nasıl etki yaratacak tozla müdahale etmesi açısından, bunun hesaplanması gerekiyor. Drenaj için açılacak sondaj maliyetlerini belirlememiz gerekiyor.

Bunların tümünü bir bütün olarak değerlendirdiğimizde ve ocak güvenliğini de dikkate aldığımızda ikinci bir aşamaya geçebiliyoruz, farklı bir drenaj yöntemine ihtiyacımız var mı, yok mu, buna bakıyoruz. Yüzeyden göçük bölgesinde düşey sondajlar gerekli midir ve faydalı mıdır diye bakıyoruz. Cevabımız “Evet.” ise sondaj ve üretim maliyetlerini hesaplamamız gerekiyor. Aynı şekilde, yine, cevabımız “Hayır.” ise bu defa diğer seçeneğe bakmamız gerekiyor; damarın taban ya da tavanından sondajlarla biz üretim yapabilir miyiz, drenaj yapabilir miyiz, bu gerekli midir ya da faydalı mıdır? Buna da cevabımız “Evet.” ise benzer şekilde üretim ve sondaj maliyetlerini hesaplamamız gerekiyor. İkisini birlikte değerlendirdiğimizde elde edeceğimiz gaza bakıyoruz. Bu gazın doğrudan kullanımı mümkün mü, doğrudan kullanamıyorsak herhangi bir zenginleştirmeye ihtiyaç var mı, yok mu; buna bakmamız lazım. Cevabımız “Hayır.” ise metanı eğer zenginleştirmeye ihtiyaç yok da doğrudan kullanabiliyorsak bu defa iletim hatları maliyetini hesaplayıp kullanım alanına kadar götürememiz gerekiyor. Eğer cevabımız “Evet.” ise bir zenginleştirme ihtiyacı varsa bu defa farklı prosedürler ortaya çıkıyor, farklı prosedürler gerekiyor. Bunun için de kirletici gazlardan ayırmak mı yoksa metanı farklı gazlarla karıştırarak konsantrasyonunu yükseltmek mi seçenek, ona bakmamız gerekiyor. Cevabımız “Evet.” ise elde edilen metanı lokal amaçlar için kullanabiliyor muyuz, bunlara bakmamız lazım. Sonuç itibarıyla, bir drenaj planının, en iyi drenaj planının seçilmesi gerekiyor. Bu da bir model önerisi. Tabii, sahaya göre değişebilir bu yani bunu uygulamak zorunda değil ama bunun üzerinden bir rehber edinerek bir metan drenaj planı hazırlanabilir.

Buraya kadar metan drenajı ve öneminden bahsettim ki kazanın en önemli sebepleri arasında gösterilen bir parametre idi. Bunu böyle bilirkişi ön raporlarından da görüyoruz, işte yetkililerin açıklamalarından da görüyoruz; drenaj planının olmasının faydalı olabileceğine yönelik veya drenaj planının olmamasının bu kazaya yol açtığına yönelik açıklamalar mevcut.

O zaman bizim öneri olarak da bunu söylememiz lazım. Kömür madenleri bir defa gaz derecesine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulabilir, Türkiye’deki kömür madenleri gaz derecesine göre bir sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Örneğin Çin, Polonya, Almanya ve Rusya’da böyle bir sınıflandırma var. Belli bir değer üzerinde hafif gazlı, düşük gazlı, yüksek gazlı, ani metan püskürmesine yatkın damarlar diye bir sınıflandırma var. Bizde var olsa bile yerel ölçekte kalmamalı, bunu bir genel ölçüğe, kömür madenlerine yönelik genel bir ölçüğe dökmemiz gerekiyor.

Metan drenaj uygulaması yine kurum içi yönergelerden veya yönetmeliklerden çıkarılarak genel bir yönetmeliğe evrilmeli, genel bir yönerge hazırlanmalı, uygun yönerge ve uygulama esaslarıyla birlikte işletmelere drenaj planı hazırlanmalı ve gerekirse uygulanması zorunlu hâle getirilmelidir diyoruz.

Tabii, bunun yanında, metan drenaj verimini etkileyen parametrelerin -birçok parametre var-birkaç tanesini burada yazmaya çalıştım. Bunu etkileyen parametrelerin de detaylı olarak her bir saha için ayrı ayrı analizinin yapılması gerekiyor. Ve ek olarak, hava miktarı kalitesi kontrol edilmeli sürekli, erken uyarı ölçme ve kontrol sistemleri yeterince etkin değilse çeşitli iyileştirmeler yapılmalıdır. Bunları önemsiyoruz, özellikle metan drenajının ülke gündemine gelmesi, yer altı kömür madenlerinde uygulamaya hayata geçirilmesini oldukça önemsiyorum.

Ana önerim aslında bu kadar. Benim konuşacaklarım sunum üzerinde şimdilik bu kadar.

Ben bu vesileyle yine, sunumun başında da söyledim; Amasra kazasında hayatını kaybeden vatandaşlarımız, görev şehitlerimiz başta olmak üzere bugüne kadar canını feda eden tüm görev şehitlerimize Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır diliyorum.

Komisyon üyelerimize, Sayın Başkana bizlere bu fırsatı verip, bu sunumu gerçekleştirdiğimiz için sizlere ayrı ayrı teşekkür ediyorum ve Albert Einstein'in güzel bir sözü vardır: "Dünden ders alın, bugünü yaşayın -ya da bugünün kıymetini bilin- ama yarına umutla bakın." der. Ben de dünden ders almak, bugünün kıymetini bilmek ve yarına umutla bakmak dileğiyle, beni dinlediğiniz için herkese teşekkür ediyorum. Sağlıcakla kalın.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki Hocam, teşekkür ediyoruz.

Öneriyi dikkate alarak bir on dakika ara vereceğiz.

Bir duyuruyu da burada tekrar etmek isterim. Bir sonraki hafta olabilir diye düşünmüştüm ama arkadaşlarımızın yoğun talebi de belki isabetli olur. Önümüzdeki hafta şimdiki kadar yaptığımız toplantıların, alamadığımız cevapların veya müzakereyi biraz da ucu açık yapmış olmaktan dolayı Çarşamba günü saat 14.00'te inşallah TTK'nin, Çalışma Bakanlığının bütün ekibini, belki MAPEG de olacak -yazılı olarak vermiş ona bir tekrar bakalım Başkanım- herhangi bir süre tahdidi koymadan tek yapalım diyoruz ve şimdiki kadar yapmış olduğumuz müzakerelerin de bir nevi özeti olmuş olacak, bir gün yapacağız çarşamba günü.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Yetişebilir mi yani sizce bir gün içerisinde?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yetişmezse perşembe günü toplantı kararını alırız. Buna biz beraber karar verelim, hep beraber karar verelim.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Çarşamba günü Enerji Bakanlığının bütçesi var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Efendim?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Çarşamba günü Enerji Bakanlığının bütçesi olabilir.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Çakışmasın, oraya da gideceğiz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Bir dakika, bütçesi yapıldı, yok hayır.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Başkanım, Çarşamba günü Enerji Bakanlığının bütçesi var, biz aynı gün Komisyondayız.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Komisyonunda mı?

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Enerji Bakanlığının bütçesi var, görevliyiz orada yani.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Plan ve Bütçe Komisyonuna Enerji Bakanlığı geliyor, 16 Kasım'da.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Perşembe de olabilir Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Olmazsa perşembeye alırız. Bakalım, konuşalım bir çünkü takas yapabiliyor onlar kendi aralarında. Ama biz prensip kararı olarak önümüzdeki hafta geriye dönük yaptığımız bütün toplantıların bir özetini yapmış olacağız.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Bir de Başkanım, ben bir öneri olarak... Üç ayın sonunda bir raporlama yapacağız. Ondan önce de bir ara taslak rapor eğer hazırlanabilirse sürece de o da katkı sağlar.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Dün onunla alakalı bir taslak çalışma yaptık, ne eklenebilir, neler yapılabilir diye bir çatısını kuralım diye. Bu öneriyi dikkate alıp daha erken yapacağız inşallah. Bunu tekrar kendi aramızda müzakere ederiz.

On dakika ara veriyoruz Nurettin Terzioğlu Bey'i dinlemeden önce.

Kapanma Saati: 15.46

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.06****BAŞKAN: Taner YILDIZ (Kayseri)****BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet BALTA (Trabzon)****SÖZCÜ: Polat TÜRKMEN (Zonguldak)****KÂTİP: Lütfi KAŞIKÇI (Hatay)**

BAŞKAN TANER YILDIZ – Değerli Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarım, kıymetli konuklar; şimdi, Nurettin Terzioğlu Beyefendi’yi dinliyoruz.

Sunumlarından sonra milletvekillerimize söz vereceğiz.

Buyurun.

2.- ATEX Uzmanı Nurettin Terzioğlu'nun, yer altı ve yer üstü patlayıcı ortamlarda meydana gelebilecek kazalara ait yönetmelikler; ATEX yönetmelikleri, teorik ve pratik uygulamalar; uygulamalardaki problem ve çözüm önerileri hakkında sunumu

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle bu imkânı bana sağladığınız için sizlere çok teşekkür ediyorum.

Özellikle vurgulanması gereken birçok husus var, onları anlatmak istiyorum. Bu olaylar, tabii ki patlayıcı ortamları söylediğimiz zaman, yer altı ve yer üstü sistemlerini de ilgilendiriyor. Kısaca, hem yer altını hem de yer üstünü, -çünkü birbirleriyle çok bağlantıları var- bunları da açıklamak isterim.

Standartlar Komitesi eski Başkanlığım aynı zamanda.

Burada şunu düşünmek lazım, biraz önceki konuşmalara baktığımız zaman: Biliyorsunuz, eskiden bizim bir PARPAT Yönetmeliğimiz vardı, yer altı için ve yer üstü için kullanılan bir yönetmelikti. 1973 veya 1978 yıllarında yayınlanmış olan -biraz sonra slaytta da anlatırım- bir yönetmelik vardı. Ne oldu? Her ülkede çeşitli yönetmelikler var bu konuyla ilgili ama yönetmeliği incelediğimiz zaman o ülkelerde birtakım vukuatlar, patlamalar gibi kazalar oluştuktan sonra yönetmeliğe yeniden yön verildi. Dediler ki: “Ortak olarak Avrupa Birliğine ait bir yönetmelik çıkaralım.” Bu da ATEX dediğimiz yönetmeliktir. 1994 yılında yayınlandı ama geçiş süresini incelediğimiz zaman 2004’e kadar sürdü.

Şunu özellikle gündeme getirmek için vurgulamak istiyorum: Standartlar da aynı. Eskiden Türk standardı vardı, birtakım teknik kurumlar, üniversitelerimiz veya bu sektörle iştigal eden kuruluşlar, teknik kuruluşlar görüş verirler, bir de yabancı kaynaklardan hazırlanır ve böyle bir standart oluşturulur ama standartların da yetersizliği söz konusu. Dolayısıyla muayene, deney yaparken, inceleme yaparken birtakım teknik kriterler göz önüne alınarak standartlar da yenilendi. Ne oldu? Avrupa Birliği EN normları yayınlandı. Bu arada IEC yani International Elektroteknik Komitesi Standartları ve International Standart Organizasyonunun yayınlamış olduğu mekanik ekipmanlara ait ve madene yönelik de standartları yayınlandı ama bunlar yakın tarihlerde yayınlandı. Özellikle, bu madenlerin açılış tarihlerine baktığımız zaman yönetmelik öncesi... Bugün yer üstünde TÜPRAŞ’tır, efendim, Petrol Ofisi, Socar gibi veya kısacası patlayıcı ortam ihtiva eden, kimyasal sektörle ilgili tesisler çok öncesi açıldı. Ha, yeni açılanlar için birtakım problemler var, eskileri için de problemler var. Bunlar için alınması gereken tedbirleri tek tek anlatmaya çalışacağım ama hiçbir zaman şunu da unutmamamız lazım: Geçmişe yönelik hâlen daha bu yer altı madenleri devam ediyor. Aynı şekilde yer üstündeki petrol tesisleri devam ediyor. Bir anda şunu “Yeni ATEX direktifi kapsamına sokmanız lazım, bunu

değiştirmeniz lazım.” dediğiniz zaman bu ekipmanın üreticisi bile belki kaybolmuştur, yeniden bir inceleme yapılır, uygunsa sahada kullanımına devam eder. Bu uygulamaları da tek tek anlatacağım çünkü geçmişten gelen birikimler var, problemler var. Bu problemler bugün ortaya çıkmadı. Özellikle bu konuya biraz daha detaylı bir şekilde gireceğim. Konularımızı... Özellikle yer üstünde ve yer altında olmak kaydıyla sektörel uygulamalar nelerdir? Nasıl aktif olarak alışıyor? Problemler nelerdir? Çözüm önerileri de nelerdir? Tabii ki burada biz problemleri gündeme getiriyoruz ama bir yandan da çözüm önerilerini üretmek zorundayız. Geçmişteki problemleri geleceğe yönelik nasıl düzeltebiliriz? Bu konuya eğilmemiz gerekiyor. Uluslararası uygulamalar nasıldır? Bunlarla ilgili detayları da teferruatlı bir şekilde anlatmaya çalışacağım.

Biliyorsunuz sadece olay yer altı değil, yer üstü için, patlayıcı ortamlar için bir yönetmelik yayınlandı. Bu yönetmelik, işte, yirmi yıl sonra tekrar revize edildi. Bu yeni yönetmeliğe göre teknik revizyonlar var, birtakım piyasa gözetim denetimleriyle ilgili revizyonlar da var. Yine, aynı şekilde gördüğünüz gibi uygulamalarda işte, 2006’da bir revizyon oldu, 2014’te bir revizyon oldu ama 2014’te yapılan revizyon daha çok teknikten ziyade uygulama prosedürleri. Örneğin gümrük girişlerinde Ex-Proof ekipmanlarının kontrolü veya piyasa gözetim denetiminde daha önce üretilmiş ve stokta bulunan ekipmanların piyasa gözetim denetimi konuları bu yönetmelikte de aynı şekilde mevcuttur.

Biliyorsunuz, alışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız da aynı şekilde, çalışanların patlayıcı ortamlardan korunmasına yönelik bir yönetmelik yayınladı, 2013’te bir revizyon oldu. Buradaki yönetmeliği incelediğimiz zaman 2003’te yayınlandı, 2006’ya kadar yönetmelik kapsamında olan bütün tesislerin “Elektrikli mekanik ekipmanlar veya güvenlikle ilgili yapılan tesisatın uygun hâle getirilmesi.” diye üç yıl tanınmış. Fakat tabii ki üç yıl sonunda bazı ekipmanlara yönelik “Ya, bunu değiştirin.” denilmesi yerine uygulama yönetmeliklerinde der ki -bu çok önemli- “Eskiden satın alınmış, şu anda yeni yönetmeliğe uymayan bu tip ekipmanların dahi kontrol edilerek standarda göre güvenlik açısından bir risk teşkil etmiyor ise bunların kullanımına müsaade edilir.” Yoksa direkt olarak böyle bir şeye teşebbüs ettiğiniz zaman TÜPRAş da kapanır, Petrol Ofisi de kapanır, hepsini kapatmanız lazım çünkü orada kullanılan bazı ekipmanlar yurt dışından gelmiş. Rusya’dan gelmiş, Amerika’dan gelmiş veya Japonya’dan gelmiş. Belki onların üzerinde “ATEX” diye bir kod yoktur veya eski standartlara göre veya ülkemizin kullandığı standartlara göre belki böyle bir kodlama göremezsiniz. Dolayısıyla bunların incelenerek herhangi bir şekilde revizyon olmaması durumunda bunların kullanımına müsaade edilir, tabii ki bir kontrolden geçmesi kaydıyla.

Yine, iş sağlığı ve güvenliği konusunda da çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız yönetmelikler yayınladı ama biliyorsunuz “PARPAT” tüzük olarak yayınlandı, 2014’te bu iptal oldu. Ama yönetmelik öncesi uygulamalarla ilgili yeni yönetmeliğe göre “Ekipman uygun değil, kodu uygun değil.” diye giriştiğimiz zaman bu tip olayda o zaman problem var. Dediğimiz gibi yer altında çalışan birçok madeni de kapatmak zorunda kalırsınız veya yer üstünde de aynı şekilde birçok tesisi kapatmış olacağız. Bugün TÜPRAş’ı durdurduğın zaman sistem durur veya maden ocaklarıyla ilgili bunu kapattığımız zaman sistem durur. Ama ne yapacağız? Mevcut olan ekipmanları mutlak suretle değerlendirmeye almamız gerekir. Belki yayımlanan yönetmelikte bir revizyon yapılabilir. Bu da bir ortak çalışmayla birlikte uygulanabilir.

şimdi, tabii ki bu yer üstü için yayınlanmış olan yönetmelik, ATEX (94/9) yeni yönetmelik (2014/34) yönetmeliği aynı zamanda yer altını da ilgilendiriyor. Ekipmanlar olarak, revizyonlar olarak, bakım hizmetleri, montaj hizmetleri veren kuruluşlar olarak çalışanlara yönelik de aynı şekilde bu yönetmeliğin içerisinde bazı standartlar var, bunlardan yararlanılmaktadır. Hele ekipmanlar bazında

direkt ATEX yönetmeliği kapsamında olan bütün standartlardan faydalanılıyor ama sahada baktığımız zaman bu olay sadece yer altı için veya yer üstü için değil. Sektörel baza girdiğimiz zaman bir sürü konu var. Bunlara da kısaca değinmek istiyorum. Özellikle gelecekte bunları tedbir olarak almamız...

Örnek sektörler olarak söyledik. Kimyasal endüstri, atık su arıtma tesisleri, metal işleme, çöp sahaları, biyogaz tesisleri, sıvı veya gaz depolama tesisleri, yiyecek veya hayvan endüstrisi, ilaç sanayisi, ağaç endüstrisi, doğal gazla elektrik üreten veya kömürle elektrik üreten şirketler, boya püskürtme tesisleri, rafineriler gibi ama şunu düşünmemiz lazım: Artık doğal gazın girmediği nokta kalmadı. Dolayısıyla her yer patlayıcı ortam oldu. Sanayi tesislerinde yani ticari tesislerde yönetmelik der ki: "Ticari tesislerde bu yönetmelik uygulanır." Peki, bu yönetmeliğin uygulanması için neler yapmalıyız? Şu anda yapılan işlemlere ne tip bir iyileştirme yapabiliriz? Bence bunu tartışmamız gerekiyor.

Öncelikle yer altı ve yer üstünde bu tip patlayıcı ortamlar için risk değerlendirmelerinin detaylı yapılması gerekiyor. Yer üstü için 1127-1 standardı var, yer altı için 1127-2 standardı var. Risk değerlendirmeleri için hazırlanmış olduğumuz raporlarda, bu risk değerlendirmeye ait standartları bire bir uygulamak zorundayız.

Yine, Yer Altı ve Yer Üstü Maden İşletmelerinin Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğine göre Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında bir çalışma yapılmış, hâlen daha bende dokümanı mevcut. Yurt dışında çeşitli kuruluşların toplanıp bir organize etmiş olduğu madenle ilgili güzel bir çalışma var. Belki prosedürler anlatılmış, uygulanması gereken ana prosedürler anlatılmış ama standart olarak hangi standarda göre nelerin yapılması gerektiğinin detaylarına inilmemiştir. Onu da bir çalışma yaparak gerçekleştirebiliriz, düzeltebiliriz.

Şimdi, yine bir konumuz da Elektrik Tesisleri Proje Yönetmeliği. Bu, patlayıcı ortamlarda imalat yapan veya satış yapan sektör için, komple hepsi için geçerlidir. Nedir bu problem? Elektrik Tesisleri Proje Yönetmeliği'ni incelediğimiz zaman patlayıcı ortamlarla ilgili detaylı maddeler var ancak önemli olan, işin başlangıcında uygulama projelerinde patlayıcı ortamlar için uygun proje çizilmesi, bunun için yapımçı olan firmaların yani montajcı olan firmaların teknik altyapılarının ve eğitimlerinin uygun olması, projelere onay veren kuruluşların da kişisel olarak yetkinliklerinin ve bunların eğitimlerinin yeniden bir gözden geçirilmesi şarttır; bu konuda özellikle vurgulamak istediğim bir nokta. Ne oluyor o zaman? Geçenlerde bir firma arıyor, diyor ki: "Benim projem bir kimya üretim yerine ait bir projedir ama geçen sene yandı, bu sene daha titiz olmasını istiyorum. Alın, projeye bir bakın doğru mu yapılmış, yanlış mı yapılmış?" Tabii, bu arada da -yapı denetim firmalarına, çalışan personele- mutlak surette patlayıcı ortamlar için çizilmesi gereken projelerde, çizilen projelerde altyapı olarak yönetmeliğe ve ilgili standartlara göre hangi kriterlerin, maddelerin yerleşmesi, yazılması uygulamasını bir an önce başlatmamız lazım. Bu olay sadece yer altında değil; yer altında da var, yer üstünde de aynı şekilde var. Yani proje bazında uygulama projelerinin sağlıklı olarak hazırlanması için bir eğitim... Ne olabilir? Türkiye genelinde her ilde olması kaydıyla, proje çizenler başta olmak üzere, denetimi yapan ilgili kuruluşların olması kaydıyla, enerji ve işletme ruhsatlarını veren kuruluşların olması kaydıyla bir eğitim düzenlenir ve ondan sonra, çizen de uygun bir proje çizer, denetleyen kuruluş da projeyi uygun bir şekilde denetler; sonunda enerji açma ruhsatını veren, işletme ruhsatını veren kuruluşlar da sağlıklı bir şekilde çalışmış olur. Ama bu temeli henüz oturtamadık. Türk Standartları Enstitüsünde ben bir çalışma yaptım, yirmi altı yıl oldu. Yazdık, odalara yazı yazdık, ilgili yerlere yazı yazdık; çok farklı bir şeyle karşılaştık ama inşallah bu düzelecek, yeni yeni bilinçlenme oluyor.

Yine, Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği'yle ilgili... Hem proje yönetmeliği var hem iç tesisleri yönetmeliği var. Burada da aynı şekilde patlayıcı ortamlar için çizilen uygulama projelerinin veya revizyon olan tesislerde projelerin uygunluğu, onayı ve daha sonra işletmeye açarken uygun yapılab

yapılmadığı... Şimdi, projelerde hata olduğu zaman, o zaman yapan kuruluş da bu işin tesisatının montajını yapan kişiler de projeye göre yapıyordur. Başta projede hata varsa o zaman mutlak surette projelerin uygunluğuyla ilgili bir çalışmayı hızlı bir şekilde başlatmamızda yarar var.

Yine, yapı denetim firmalarında da bu tip bir açıklama var. Net bir şekilde diyor ki: “Patlayıcı ortamlarla ilgili alınacak tedbirler, uygulamalarda...” Yapı denetim firmalarına baktığımız zaman, burada da daha henüz netleşmemiş ama patlayıcı ortamlar için uygulama projeleri nelerdir, ATEX’le ilgili hangi revizyonlar olmalıdır; bunları da iyi yapı denetim firmalarının bilmesi gerekiyor. Uygulamada böyle sıkıntılarımız var.

Yine, aynı şekilde Tersane, Tekne İmal ve Çekrek Yer Yönetmeliği’nde de uygulamalar var ama bu tip yerlerin de patlayıcı ortam ihtiva eden bu tip yerlerin de altyapı itibarıyla yeterliliğinin denetimini... Yani ruhsatlandırma veya enerji açma ruhsatı verildiği zaman teknik olarak projelerinin ve denetlemesinin ilgili standartlara göre ve yönetmeliğe göre uygun açılmasında yarar var yani biraz revizyon olması gerekiyor.

Gene başka bir problemimiz daha, Doğal Gaz Piyasası İç Tesisat Yönetmeliği. Buna da baktığımız zaman, işte, 2002’de yayınlanmış, çok güzel çalışmalar oldu doğal gazla ilgili, fiil olarak ben de projelendirmede birtakım çalışma yaptım ama doğal gaz artık bütün tesislere girdi. Dolayısıyla bu tesislerde öncelikle gaz dağıtım şirketlerinin çizmiş oldukları projeler, yapmış oldukları arama istasyonları ve küçük regülasyon istasyonlarının da denetiminin yönetmeliğe göre ve ilgili standartlara göre yapılması ve periyodik kontrollerinin de buna dayalı olarak yapılması gerekiyor.

Yine, Yangın Yönetmeliği’nde de keza aynı şekilde problemler var ama iyileştirmeye yönelik, özellikle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında çalışan arkadaşlarımızın bu konuyla ilgili çok güzel çalışmaları var, inşallah devam eder, biraz daha aktif hâle gelir diye düşünüyorum. Ama şu bir gerçek ki kolektif çalışmada yarar var, yoksa herkes her şeyi bildiği zaman böyle bir açıklama yaparsa burada yanlış olur, problemleri ortaklaşa çözmek gerekiyor.

Yine, tehlikeli maddelerin kara yoluyla taşınmasıyla ilgili yönetmeliğimiz var ama uygulamaya baktığımız zaman, ülkemizde her şeyden önce patlayıcı madde taşıyan tankerlerde aranması gereken özellikler konusunda servis hizmeti veren kuruluş yok, ekipmanları üretecek çok fazla kuruluş yok dolayısıyla 20 bin tane tankeri ya atacaksınız ya revize edeceksiniz. Bununla ilgili ADR yönetmeliğinde birtakım gecikmeler yaşanıyor ama sistem oturacak diye bakıyoruz.

Yine, bir yönetmelikle ilgili, işte, baz istasyonları veya çeşitli verici istasyonlarının sahipleri... Peki, uygulamada biz ne yapıyoruz baz istasyonlarıyla ilgili? Tamamıyla sağlık konusunda değerlendirme yapıyoruz. Sağlıkla ilgili şartlara uygun olarak elektromanyetik dalgalar, frekanslar insanın sağlığını etkiliyor mu, etkilemiyor mu... Ama standardı aştığınız zaman, patlayıcı ortamda herhangi bir şekilde verici istasyonu açtığınız zaman bu istasyonlarda kriterler var. Ne kadarlık bir manyetik alan üretiyor? Patlayıcı ortama herhangi bir şekilde etkisi var mı, yok mu? Frekans değeri uygun aralıklarda mıdır? Bu konuyla da ilgili bir düzenlemenin yapılmasında yarar var çünkü birkaç kez birtakım ölçüm yaptık. Tabii ki sağlıkla ilgili ölçümler yapıldığı için gayet doğaldır, insan sağlığını hiçbir şekilde etkilemiyordur ama patlayıcı ortamlar için mutlak surette bir değerlendirme yapılmalıdır. Ben de aslında bu şirketlere yazı yazdığım da çok değişik cevaplar aldım. Şirketlere yazı yazdım düzeltilmeleri konusunda.

Organize sanayi bölgelerinde de gene aynı şekilde, patlayıcı ortam ihtiva eden iş yerlerinde de işletme ruhsatlarını, enerji açma ruhsatlarını gene organize sanayinin kendi bünyesindeki elemanlar yapıyor. Dolayısıyla konuya biraz daha vâkif olmaları veya kamudan, ilgili bakanlıklarımızdan destek almaları gerekiyor, yoksa hatalar yine aynı şekilde devam eder.

Yine, sigorta yönetmeliklerini de açtığımız zaman “patlayıcı ortamlar için ek tedbirler” der. Bu konuyla ilgili yaşadığımız bir olay var. Biliyorsunuz, Avrupa Birliği gelip iki yılda bir bizim incelememizi yapıyor. Bu inceleme esnasında Ekonomi Bakanlığından bizi aradılar “ATEX’le ilgili bir değerlendirme sizin orada yapacaklar.” diye söylediler. Burada komitelerin oluşması... Yani her yönetmelik hangi bakanlığa bağlıdır? İşte, bakanlığına. O bakanlığına bağlı komitenin altında o yönetmelikle ilgili diğer kuruluşların mutlak surette olması gerekiyor. Kuruluşlar nedir? Sadece ve sadece ilgili bakanlıklardır. Bir de sektörel -biraz sonra açacağımız bir konu- temsilcisi olan komite başkanı oraya iştirak edecek. Patlayıcı ortamlarla ilgili standartlar komitesi var, bir kişi oradan iştirak edecek fakat bu altyapıyı henüz tamamlayamadık. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında güzel bir çalışma var. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında, inşallah, sistem oturur diye düşünüyoruz.

Şimdi, hocam çok değerli bilgiler anlattı; işte, patlamanın meydana gelişini. Biz oldukça belki yüzlerce patlama testi yapıyoruz, yine, metan gazıyla yapıyoruz, işte, ekipmanların patlayıcı ortamlarda dayanıklılığıyla ilgili, alev sızdırmazlıklarıyla ilgili. Burada en önemli konu enerji kaynaklarının... Hocam, diğer konuları anlattı, işte, metan gazının patlamayla ilgili alt ve üst limit değerleri, güvenlik tedbirleri olarak “LEL” dediğimiz alt patlama limit değerinin normalde standarda göre yüzde 10’unda yani yüzde 4,2 metana baktığımız zaman -bu sadece metan olayı değildir, yer üstünde de aynı şekilde patlayıcı gazlar var- yüzde 10’unda mutlak surette tesis bir güvenlik alarmı vermesi gerekiyor, bir ikaz işlemi başlatması gerekiyor. “Yüzde 20’inde icraatı başlatın.” diyor. “Yüzde 30 oldu, işte, terk edin.” gibi birtakım standartta maddeler var. Tabii ki bunlar yavaş yavaş oturuyor çünkü bu madenlerimiz şimdi açılan bir sistem değil, şimdi açılan ocaklar değil, ta -sizler belki daha iyi bilirsiniz- 1970’lerde açılmış veya daha öncesi, tam tarihleri hakkında yorum yapmak istemiyorum. En önemli konu, demin söylemiş olduğumuz gibi, yer altında ilgili standartlara göre risk değerlendirme. Bu risk değerlendirmeyi açtığımız zaman işin içinde elektrikli ekipmanlar uygun mu? Efendim, mekanik ekipmanlar uygun mu? “Elektrikli ekipmanlar” dediğiniz zaman bir sürü konu var. Bunların içerisinde işte, lambadır, motordur bilmem nedir, bu tip ekipmanlar var. Mekanik ekipmanlar sistem ünite olarak monoray sistemleridir; el aletleri, kazma kürek ve benzeri gibi sistemde döşenmiş, yerin altında döşenmiş olan bir sürü mekanik ekipmanlar var. Mekanik ekipmanlarda da ilgili standart var ancak bu standartlar maalesef Avrupa Birliğinde de çok geç yayınlandı. Bir noksanlığımız var yani bu bizim hatamız veya madencilerden değil, standartların geç yayınlanışından kaynaklanan bir olaydır ama nedir? Bunlar da denetlenebilir çok rahatlıkla. Hem mekanik ekipmanlarda -biliyorsunuz- sürtünme enerjisi, darbe enerjisi gibi enerji kaynakları var; bu da metan gazını veya bildiğimiz tozu, linyit tozunu çok rahatlıkla darbe enerjileri ateşleyebilecek seviyededir. Biz bunların testlerini yaptığımız için bunlarla ilgili uygulamaları da görüyoruz.

Peki, ne olacak? Öncelikle, komitelerin -nasıl ki şu anda Büyük Millet Meclisimiz çok güzel bir komite kurdu- bunun ilgili bakanlıklarda da kurulması. Sunumda da gösteriyorum, burada dikkat ederseniz mesela, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında bir komite kuruldu; ATEX’le ilgili yönetmelik... Bunun altında kimler var? İşte, gördüğünüz gibi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Enerji, Çevre, Şehircilik, İçişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı gibi böyle komitelerin, Avrupa Birliğinin uyguladığı şekilde komitelerin yeniden düzenlenmesinde yarar var.

İkinci bir komite, standartlar komitesi zaten vardı. Maden için de var uygulamada. Aynı şekilde ATEX’le ilgili de var; en önemlisi bu konuda çok zayıfız maalesef. Avrupa Birliğinden gelen heyetin söylediği diyor ki: “ATEX’le ilgili sektörel platform komitesi -adını ne koyarsanız koyun- böyle bir komitenin oluşturulması.” Peki, bu komite ne yapacak? İşte bu komitenin içerisinde teknik kuruluşlar; üniversiteler olabilir, çeşitli odalar olabilir, aynı şekilde belgelendirme kuruluşları olabilir, her derneğin temsilcileri de olabilir, tabii olması gerekiyor. Ayrıca diyor ki: “Reasürans birliği de burada olmak

mecburiyetindedir.” Dolayısıyla biz devletimize ne yapacağız? Burada kurulan komitenin aktif çalışmasını sağlayıp problemleri ve çözüm önerileri de dâhil olmak üzere ilgili bakanlığın komitesine sunmak zorundayız. Sistem böyle ama bu sistem tam çalışıyor mu? Biraz o konuyla ilgili problemler var. Bazı bakanlıklar başlattı bu sistemi. Bir kere diyor ki: “Bu sistem kurulması gerekiyor.” Üçlü sistemin mutlak surette aktif olarak çalışması gerekiyor. Yine, bu uygulamalarda baktığımız zaman örneğin yer altı için bir sürü bakanlıklar var veya ilgili birimler var, bu birimlerin de oluşturduğu bir komite vardır diye düşünüyorum.

Burada önemli problemlerden bir tanesi de biliyorsunuz işletme ruhsatı aşamasında çizilen, MAPEG’e verilen projeler var. Bu projelerde mesela standart var 50628. Ha, yeni mi çıktı? Yeni yani çok yakın tarihlerde uygulamaya konuldu. Eskiden sağlıklı bir standart yoktu. Buradaki standarda göre mi projelerin çizilip çizilmediği ve ona göre mi onaylanıp onaylanmadığı çok önemli bir nokta. Onun için öncelikle projeleri çizen, projeleri çizen de herhalde yetkilendirilmiş kişiler tarafından çiziliyor diye biliyorum, yanlışsam beni düzeltin. Ama kesinlikle o ilgili standart ve yönetmeliğin teknik maddelerinin orada mutlak surette olması gerekiyor, büyük problemin bizden bir tanesi.

Peki, ikinci, -hocam da anlattı- havalandırma ile ilgili projelendirme sisteminin çok detaylı olması lazım. Evet, yönetmelik yayınlanmış, yönetmeliğin içerisinde prosedür olarak “İşte şu kadar hızlı olacak, şu kadar vakumlama yapacak, şu kadar hacim olacak.” Bunların teknik detaylarını görüyoruz ancak kullanılan ekipmanların yeterliliği, bağlantılarının uygun oluşu... Aynı şekilde güvenlik algılayıcı sistemler için yani sensör algılayıcısı için; bunlar metan olur, işte oksijen, karbonmonoksit, karbondioksit bunların veya hava hızlarının; aynı şekilde bu sistem projelerinin de ilk açılıştan itibaren olması gerekiyor. Yani ben eğer madenciysen, ben bu işi yapıyorsam benim taahhüt vermem lazım: “Şu yönetmeliğe göre şu risk değerlendirme yapılarak sunulacak olan projeler sadece havalandırma tesisatı projesi olmamalı.” Bununla ilgili projeler var. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın hazırlamış olduğu dokümanda da bunlar ayrıntılı bir şekilde mevcut. Tabii ki jeolojik yapıdan ben anlamam, ben diğer konuları özellikle vurgulamak istiyorum.

Dediğimiz gibi, projeyi çizen ve onaylayan birimlerin de biraz eğitim alması ve uygulamayı... Çünkü temelden işi sağlam tutarsanız ileride patlama oranı yüzde 50’ydi yüzde 10’a iner, dolayısıyla aşağıya doğru iner. Yani projeleri bizim mutlak surette düzeltmemiz lazım; havalandırma projeleri, işte algılayıcı sistemlerle ilgili projeleri hatta ve hatta mekanik sistemlere ait projeleri. Örneğin içeride monoray sistemleri, bir ray sistemi kullanılıyor veya üstten. Bunların dişli sistemleri var. Makarayla üzerinde rayın malzeme yapısı acaba patlayıcı ortam için uygun mudur, değil midir, bunların değerlendirilmesi veya işte biraz önce bahsetmiş olduğumuz el aletlerinin... Bunlarla ilgili standart var ama bu standartlar da yeni çıktı, dikkatinizi çekerim. Avrupa Birliğinde de bu tip problemler yaşandı. Dediler ki: “Bu konuyla ilgili yeni bir standart yayınlayalım.” Uygulamaya başlandı. Dolayısıyla problemler görüldükçe bu revizyonların bu yeni standartların uygulamaları başlıyor. Yoksa biz direkt “Her şeyi yüzde yüz doğru yaparım.” dediğimiz zaman yanlış bir şeydir, yüzde yüz hiç kimse değildir. Dolayısıyla insanların o yüzde yüze ulaşmak için birtakım projeler üretecek; işte yabancı kaynaklar, yabancı standartlar, uygulamalar.

Burada vurgulamak istediğimiz en önemli bir husus daha...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Nurettin Bey, sunumunuz ne kadar sürecek toplamda?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Sayın Bakanım, belki beş dakika, on dakika içerisinde biter çünkü 25’teyiz, çok kısa, ondan sonra...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yok, sırf öğrenmek için sordum.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Tamam Sayın Bakanım.

Dolayısıyla mekanik ekipmanlara ait de uygulama sistemi, proje sistemi, akabinde kullanılan malzemelerin uygunluğu, bunların değerlendirilmesi, el aletlerinin değerlendirilmesi konularına mutlak surette girmemiz lazım. Çünkü çalışan işçiler, yer altında çalışan işçiler çok bilinçsizdir. Her ne kadar eğitim alıyor iseler de belki yetersiz eğitimler olabilir. Dolayısıyla onun kullanacağı ekipmanların yeterli olması konusunda titiz bir denetimi yapmamız gerekiyor.

Yine bir problemimiz daha var, eğitim konusu. Eğitim denince patlayıcı ortamlarda çeşitli eğitimler var. Çalışana yönelik, montaja yönelik eğitim, bakıma yönelik, muayeneye yönelik eğitimler var, risk değerlendirme eğitimleri var ve bu eğitimlerde, her eğitimde hangi maddelerin işlenmesi gerektiğine dair IECEx prosedürleri var, bunlar bizde uygulamada mevcut, bunları uyguluyoruz. Daha yeni yeni iki yıl oldu, üç yıl oldu uygulamaya başladık, inşallah bundan sonra da bu uygulamayı devam ettiririz diye düşünüyorum.

Yine mekanik ekipmanlar standardına da henüz başlamadık maalesef. 50628 diye standart var, onu da başlatmamız gerekiyor bir an önce. Önemli bir konu, biliyorsunuz yer altında, yer üstünde patlayıcı ortamlardaki elektrikli ekipmanların periyodik muayenesi. İlk muayenesiyle ilgili standartlar vardır, bunlar uygulamadadır hatta Çalışma Bakanlığımız bu konuyla ilgili güzel bir çalışma yaptı, denetimlerde özellikle bunu vurguluyor ancak yer altı için maalesef standardımız mevcut değildir. Yani yer altında kullanılan elektrikli ekipmanların veya algılayıcı sistemlerin veya havalandırma ile ilgili kurulan sistemlerin periyodik muayenesiyle ilgili bir standart yayımlanmamıştır. Peki, bununla ilgili ne yaptık? Çok gelişmiş olan bir ülke var madenle ilgili; Avustralya'dan standartları getirdik hatta Türkçeye çevirdik, ilgili arkadaşlara gönderdik. Belki dağıtımı tam olarak gerçekleşmemiş olabilir. Buna göre bir organizasyonu gerçekleştirmemizde yarar var çünkü şu anda hakikaten bu 2 tane standardımız maalesef yok, IECEx standartlarında da yok ama Avustralya standartlarında bulduk.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ama resmî değil, değil mi? Yani resmî değil.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Ya resmîye de istersek sokabiliriz onu, çok basit. Türkçeye çevrilmiştir, Türk standardı olarak veya ALSz Türk standardı olarak yayımlayabiliriz onu ama bu standart resmî değil. Hayır, resmî değil derken şunu söylemeye çalışıyorum: Avustralya'da, Yeni Zelenda'da uygulanan standartlardır, orada resmîdir o ülkelere göre. Orada da aynı şekilde linyit tozunda kullanılan standartlardır. Biz burada ne yapabiliriz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sorumlusu olacak, onun bağlayıcı bir durumu olacak. O yüzden bakım, onarım yaptıktan sonra ATEX sertifikalı bir ürünün tekrar ATEX sertifikalı hâle gelmesi için kalibrasyonu olacak, olmazsa çok tehlikeli bir durum. Onu bağlayan bir standardın resmî olarak olmadığını söylediniz, çok vahim bir durum.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Şöyle: Montajla ilgili standardımız vardır, 60079-19, revizyon ve montaj. Ne derler?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bakımı, onarımı yapıldı, neye göre?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Revizyon oldu, tekrar muayene edilmesi, uygun görülürse kullanımına devam edilmesi şeklindedir yapılan revizyonun. Ancak bazı kuruluşlar var, onaylanmış veya yetkin kuruluşa on beş gün, bir aylık bir gecikme sonucu bunu gösterebilir ama bunu gösterebilmesi için o kuruluşun yani revizyonu yapacak olan kuruluşun bir yetkinlik belgesi alınması zorunludur yani onu da yapan kuruluşlar var. Örneğin TÜPRAŞ, temel şeyimiz; petrol rafineri

kuruluşlarımızın kendi bünyelerinde bakım müdürlükleri var. Bu bakım müdürlükleri servis gelmeden işi yapmak zorundasınız aksi takdirde durduracaksınız sistemi, o da olmaz. Bu rafinerileri kapatmak durumu, aynı şey maden için de geçerlidir.

Madenle ilgili bir konumuz var, özellikle vurgulamak istiyorum. Çalışma Bakanlığımızdaki elemanlar çok iyi bilirler, sahada işte biraz önce gösterdiğimiz ALSz belgeli olan ürünler olabilir, yine TSE-Ex belgeli olan ürünler olabilir, İşte Romanya'nın amblemi olan ekipmanlar olabilir, çeşitli işte Alman ve Fransız'ın kullandığı onaylı ekipmanlar olabilir hatta ve hatta Amerika'dan gelmiş NEC standartlarına göre kodlama sistemi olabilir. "Bu ekipmanları kabul etmiyoruz." dediğiniz zaman, o zaman maden ocakları eskilerinin hepsini kapatmanız gerekiyor, başka çeşit işin içinden çıkılmaz ama Avrupa Birliğinde de aynı uygulamalar var. Yönetmelikte her şey açık değildir...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bakım, onarım sonrası ne olacak?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Bakım, onarım sonrası 60079-19'a göre kontrol edilecek kim o yetkiyi verdiyse yani bakım konusunda standarda göre o belgeyi veren kuruluş kontrol edecek bu ekipmanı. Yaptın, ben sana bu yetkiyi verdim, doğru mu yaptın, yanlış mı yaptın? Onunla ilgili mutlak surette yapılması lazım. Orada biraz gecikmeler olabiliyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çok tehlikeli bir iş sınıfı olduğu için hani yapılması lazım değil de zorunlu olup yapılmadığı sürece de oradaki etki oluşabileceği için metan gazı vesaire. Çünkü cihazların arkasında da metan gazı toplanabilir, sağında, solunda, bir yerinde toplanabilir sadece üstünde değil, dolayısıyla o da bir arklanma, bir ateşleyiciyle birlikte yine bu facialara neden olabilir.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Tabii ki yani her şeyden önce ürün...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya da ATEX belgeli gelebilir ama bakım, onarım sonrasında ATEX özelliği artık kusurlu hâle geliyor.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Aynen söylediğiniz gibi. Şimdi, bir ekipmanı sökersiniz, gerekli olan ilaveleri yaparsınız daha sonra standardın öngördüğü bağlantıyı yapamazsanız dahi onun hiçbir "ex-proof" özelliği yoktur.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yapsanız bile kalibre edilmesi lazım.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Kalibre demeyelim biz ona Sayın Vekilim, ona "doğrulama" diyelim, kalibrasyon olayı biraz farklı.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – "Doğrulama" diyelim, doğru.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Evet...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani tekrar bir testten geçmesi gerekmiyor mu?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Tekrar kontrol edilmesi gerekir, doğrudur ama...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bunu kontrol edecek olanlar Türkiye Taşkömürü Kurumuna geliyor mu acaba ATEX ürünlerle ilgili? Onların da ziyaretleriyle ilgili bir listesini, hangi tarih, gün, saat, dakika geldiğinin listesini Sayın Başkanım...

KEMAL ÇELİK (Antalya) – Onu yazabiliriz.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Şimdi, ben özür dilerim Başkanım...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sunumunuzu bitirelim, ondan sonra...

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Deniz Bey, onu isteyelim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – İsteyelim onu.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Şimdi özellikle vurgulayayım, bu konuyla ilgili bildiğim kadarıyla Mecliste Başbakanlık döneminde bir tebliğ yayımlandı. Bakanlar Kurulu kararı gereğince 2014-2015 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla bu tip problemlerin var olması nedeniyle -tebliğ mi diyeyim, yanlış olabilir- Bakanlar Kurulu kararı yayımlandı. Burada amaç, mevcut olan bu tip problemlerin iyileştirilmesi amacıyla... Ama maalesef yani Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, bu konuyla ilgili iptal davası açıldı... Aslında çalışmaya başladık biz; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bilim, Sanayi, Teknoloji Bakanlığı, onaylanmış kuruluşlar olarak ve 7-8 tane bu konuyla ilgili inceleme yaptık. Raporlarının birer nüshalarını da Bilim, Sanayi, Teknoloji Bakanlığına, bir nüshalarını da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına gönderdik ama bu Bakanlar Kurulunun yayınlamış olduğu karar, en sonunda Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından iptal edildi, iş durdu. Bana göre devam etmesi gereken bir husus çünkü...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Neye itiraz edildi acaba Hocam?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Yani direkt şu söylendi kararı okuduğumuz zaman: “Direkt ATEX”le ilgili bütün ekipmanlar değiştirilmeli.” diye çünkü yönetmelik onu diyor “Değiştirin.” diyor ama uygulama yönetmeliğinde -bütün dünyaya da sorabilirsiniz, Avrupa Birliğindeki “NANDO” dediğimiz belgelendirme kuruluşlarının organizasyonu da sorabilirsiniz- burada der ki: “Eski ekipmanlar var ancak bunların incelenip eğer revizyon olmadığı müddetçe, bakımları uygun yapıldığı müddetçe bunların kullanılmasına devam edilebilir.” Bu, yer altı için de aynıdır, yer üstü için de aynıdır, yoksa öteki çeşit...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani eskiler dünya standartlarına uygunsu mu devam edilir, değilse bile yine de “Devam eder.” şeklinde mi?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Evet, devam edilebilir çünkü o zaman öteki çeşit Türkiye’de tesis bulamazsınız, TÜPRAŞ’ı da kapatmanız gerekiyor.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – TOBB niye itiraz ediyor? TOBB’un menfaati ne?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – O da diyor ki: “Onları da değiştirin.”

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – O konuyla ilgili ben bilmem yani yorumunu yapamıyorum. “TOBB’un menfaati” diye bir şey bilmiyorum.

KEMAL ÇELİK (Antalya) – TOBB bir yeri temsil ediyor, bir şey var orada.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Yani şöyle: Yönetmeliğin bir maddesine atıf yapıldı ama uygulama yönetmeliği bugün Avrupa Birliğinde NANDO’dan çok rahatlıkla alınabilir. Ben aldım, bende bütün dokümantasyon mevcut. Diyor ki... Örnek veriyorum: Yer altında adam aldı, ambarına koydu, bir ekipmanı koydu, duruyor, eski yönetmeliğe göre almış. Bu adam bunu kullanmak mecburiyetinde, aksi takdirde tesisi kapatacak veya işletme duracak. Bunu kullanmak zorundadır. Denetim kuruluşu da geldiği zaman eğer ürün de güvenlik açısından risk teşkil edecek olan ürüne zaten der ki “Bunu değiştirin.” ama değilse kullanımına devam eder. Eğer düzgün bir şekilde periyodik bakımı, muayenesi yapıldıysa “Bunu sökmek, atmak zorundasınız.” diye bir şey söylenmemesi gerekiyor. Uygulama yönetmeliği bu şekildedir ama aktif olarak bu işin tabii uygulanması, sahada incelenmesi gerekiyor.

Bizim gene periyodik ilk muayenelerin -dediğimiz gibi- standartları geç çıktı, uygulamaya geç konuldu. Burada bizim eskiden standartlarımız yoktu ki yani mekanik ekipmanların 2006’da, 2007’de standartları çıktı hâlbuki yönetmeliğin yayınlandığı tarih 1994’tür. Dolayısıyla bu sadece ülkemizin bir problemi değildir. Avrupa Birliğine de gidin, diğer ülkelerde aynı problemler yaşanıyor. “Ya, şurada bir problem var; hemen, yeniden bu konuyla ilgili, bu problemle ilgili standardı bir an önce yayınlalım,

uygulamaya geçsin.” Dolayısıyla standart açısından yetersizlikler var ama şu anda oturdu sistem. Sadece yer altı için periyodik bakımlar ve ilk muayenelerle ilgili Avustralya’daki standartları aldık, Türkçeye çevirdik, bu konuda da çalışmalarımız oldu, ilgili birimlere verdik. İnşallah, bu aktif hâle geçecektir diye düşünüyorum.

Tabii ki en önemli konu: Bu muayeneleri yapacak olan denetim elemanlarının prosedürlere uygun standartların maddelerini içerecek şekilde yapması gerekiyor, yoksa aldıkları eğitimin yeterliliği konusunda yeniden bir gözden geçirilmesi gerekiyor.

Kısaca, açıklamalarda bulundum. Ben, öncelikle, sizin kafanızdaki soruları almak, cevaplamak isterim Sayın Bakanım müsaade ederse tabii.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, sunum için teşekkür ediyoruz.

Şimdi söz almak isteyenlerden...

AYDIN ÖZER (Antalya) – Ben istiyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – O zaman önce size söz verelim.

Buyurun lütfen.

III.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Karadeniz Teknik Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölüm Başkan Yardımcısı Profesör Doktor İzzet Karakurt ve ATEX Uzmanı Nurettin Terzioğlu tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sorum İzzet Hocama: Bu öneriler bölümünde “Kömür madenleri gaz derecelerine göre sınıflandırılmalı (düşük, orta, yüksek, çok yüksek gibi). Çin, Polonya, Almanya ve Rusya’da gaz derecesine göre sınıflandırmalar mevcut.” demişsiniz. Bizde bu tür bir sınıflandırma var mı?

PROF. DR. İZZET KARAKURT - Bildiğim kadarıyla böyle bir sınıflama değil de, risk...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hocam, usulümüz şöyle, onu söylemeyi unuttum: Şimdi bütün milletvekillerimizden soruları alıyoruz belki size belki Nurettin Bey’e. Siz notlarınız alın lütfen, hep beraber cevaplayacağız.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkanım, bir ayrıcalık tanırırsanız, ben biraz sonra ayrılmak zorundayım, uçağım var, döneceğim. Sadece sorum cevaplanırsa... Kısa zaten, kısa, uzun değil.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki, buyurun.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Şimdi, Sayın Vekilim, risk derecesine göre bir sınıflandırma mevcut ama gaz derecesine göre bir sınıflandırma mevcut değil yani “düşük gazlı” veya “hafif gazlı” “yüksek gazlı” “orta gazlı” diye bir sınıflandırmamız, olsa bile lokal bazda kalıyor, tıpkı bu risk derecesinde sınıflandırma gibi. Onun için, bunun -belki gerekirse- her saha için yapılarak uygulamaya konulmasında fayda var diye düşünüyorum.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Bir şey eklemek istiyorum: Yani şimdi bu sınıflandırma yapılamazsa o zaman -metan gazı drenajının da bir şey var- her ocağa göre, oradaki gaz derecesine göre bir drenaj sisteminin oluşturması gerekmez mi?

PROF. DR. İZZET KARAKURT - Kömür damarlarına baktığımız zaman dediğiniz doğru. Bir kömür damarından farklı farklı yerlerden numune aldığımızda bile farklı özellikler gösterebilir. Dolayısıyla sahaya göre analiz yapıp sahaya göre bir önlem alınması tabii ki en avantajlısı ama genel bir yönetmeliğin ya da genel bir yönergenin olması, onun altında da sahaya göre spesifikasyonlar belirlenerek önlemlerin alınması daha avantajlı olacaktır tabii ki.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Teşekkür ederim efendim, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Vekilim Kani Bey, buyurun.

KANI BEKO (İzmir) - Sayın Başkan, öncelikle teşekkür ederim.

İzzet Hocama sorumu yöneltiyorum: Sayın Hocam, kırk beş dakika metan gazından, metan drenajından bahsettiniz. Şimdi diyorsunuz ki: “Metan drenajı yöntemleri ve uygulama örnekleri...” Anlatımınızda kesinlikle metan drenajının işletmeye sağladığı faydaları tabii anlatıyorsunuz. Şimdi “Drenaj zorunlu hâle getirilmeli, bir plan dâhilinde ülke genelinde yapılmalı.” diyorsunuz, bu da güzel. Şimdi, benim aldığım 7 uzman raporuna göre baktığımızda, şimdi, diyor ki uzman arkadaşlarımız: “Bartın Amasra madenleri -yani metan drenajı konusuna gelince- Türkiye Taşkömürü Kurumuna bağlı ocaklarda metan gazı drenajı uygulaması yapılmamaktadır. Bu durum yaşanan kazanın yetersiz ve etkisiz havalandırma ile birlikte temel madenlerinden biri metan drenajı uygulaması hayata geçirilmiş olsaydı meydana gelen kaza olayı önlenebilirdi.” Siz de aynı düşüncede misiniz?

Bir de “Bartın Amasra’da metan birikimi olduğu bilinmesine rağmen gerekli havalandırma tertibatı alınmadı.” denilmiş. Sizce doğru mu?

Son olarak, elimde bir fezleke var, fezlekeden aldığım bilgiyle tabii soru sormak istiyorum izin verirseniz. Yüksek metan değerleri sırasında bir olay aynen şöyle anlatılıyor: 14 Ekim saat 18.09’da gerçekleşen ve ölüme sebebiyet veren patlamaya ait gaz sensörlerinin kayıtlarına yer verilen fezlekede sensörlerin 6 kez ikaz, yüzde 1 metan yüksekliği, 5 alarm, yüzde 1,5 metan yüksekliği verdiği kaydedilmiş. Ayrıca, madencilerde bulunan el dedektörlerinin geriye dönük metan gazı ve karbonmonoksit değerine bakıldığında, maden içerisinde süregelen tehlikeli gaz birikiminin yükselmelerinin olduğu değerlendirilmiştir. Tehlikenin kol gezdiği ve iş güvenliğinin en üst seviyede tutulması gereken maden sektöründe her türlü metan yükselmesinin takip, değerlendirme ve analize tabi tutulması gerekirken sıradan bir olay gibi karşılandığı görülmektedir. Asıl ihmalin yönetimden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Sizce doğru mudur?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ediyoruz.

Hocam notlarımızı alın, süre açık, bütün milletvekili arkadaşlarımıza görüşlerinizi sorulardan sonra beyan edeceksiniz.

Sayın Yavuzılmaz, buyurun.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) – Değerli hocalarımıza teşekkür ediyorum verdikleri bilgiler için.

Bugün, biz Komisyonda neyi gördük? Bugün, aslında biz Komisyonda bilirkişi ön raporunda yer alan ve bir kusur nedeni olarak gösterilen metan drenajıyla ilgili bilgi aldık. Aynı zamanda da yine, çeşitli raporlarda üzerinde durulan ATEX sertifikalı teçhizatın kullanımıyla ilgili bir bilgilendirme oldu. Şimdi, metan drenajı konusunda, Amasra maden ocağıyla ilgili spesifik ona yoğunlaşan bir bilgiyi hocam sizden alamadık yani sizden sizin uzman bilim insanı görüşünüzü istiyoruz Amasra’ya yönelik

olarak. Bu metan drenajı Amasra'daki ocağın kendi jeolojik koşullarıyla uygulanabilir mi uygulanamaz mı? Uygulanması çok zaman mı alır mı? Verimli olur mu verimli olmaz mı? Bunlarla ilgili sizden bilgi istiyoruz. Bahsettiğimiz metan drenajı, hâlihazırda maden ocağıyla ilgili içinde yapılan sondaj şeklinde değil diğer boyutu itibarıyla yani bilirkişi raporuna konu olduğu şekliyle uygulanabilir mi? Bu konuyla ilgili sizden bilgi istiyorum.

Diğer taraftan ATEX sertifikalı teçhizatla ilgili... Şimdi, şu konu çok kritik bir konu: Maden ocakları çok tehlikeli iş sınıfında. Çok tehlikeli iş sınıfında olmasının nedeni, kömür üretimi yaparken ortaya çıkan gazlar, gaz içerikleri ve bunların da bir patlamaya yol açabilmesi veya zehirlenmeye yol açmalarıyla ilgili yani insan canına doğrudan kastedebilecek bir özelliğe sahip olması. Bu noktada da metan gazı önümüze çıkıyor, hidrojen sülfür de çıkıyor ama o, maden ocağında çok fazla karşılaştığımız bir gaz değil, zehirli bir gaz. Şimdi, karbonmonoksit var, zehirlenmeye yol açan gaz; bunları da biz ölçüyoruz, kömür üretimi yapılırken de açığa çıkıyorlar. Şimdi, metan gazı evet, oksijenden hafif bir gaz ve dolayısıyla da maden ocağının kubbe kısmına çıkıp yerleşiyor. O nedenle de metan gazı sensörünü mümkün olduğunca yukarıya asıyoruz ve orada da ölçüyoruz var mı diye. Ama metan gazı aynı zamanda da sanki evde buzdolabının arkasında da biriken, böyle kör noktalarda birikebilen bir kir gibi, bir toz gibi maden ocağının içindeki çeşitli teçhizatların da arkasına, üstüne yerleşebilen, toplanabilen bir özelliğe de sahip. Dolayısıyla metan gazıyla ilgili ölçümler yapılırken sadece maden ocağının kubbe kısmına, üst kısmına değil, aynı zamanda da bu teçhizatların bulunduğu bölgelere de özen göstermek gerekiyor. Onun için de ne yapılıyor? Güçlü bir havalandırma sistemi. Yine, bir örnek verecek olursak bir evde çalıştırılan elektrik süpürgesinin gücünün halının üstündeki tozu ve kiri çekecek kadar kuvvetli olması gerekiyor; onu buzdolabına doğru tuttuğunuzda altındaki kiri, tozu çekmesi lazım. Yani normal vatandaşımız maden ocağına inince başındaki şapkanın uçması lazım; durum bu.

Şimdi, bu teçhizatın etrafında metan gazının birikebileceği gerçeği ortadayken bu cihazların da tabii ki bir ateşleyici konumuna geçmesi büyük bir risk ortaya çıkarıyor. Ateşleme de şöyle: Eğer ATEX sertifikalı değilse veya sertifikalı ama arızalanmışsa, ATEX özelliğini yitirmişse, periyodik bakımları ve tekrar kontrolleri yapılmadıysa 0,1 saniyede patlama oranındaki yoğunlaşmayı sağlayan metan gazı ile ateşleyiciden çıkan kıvılcım reaksiyona girdiği anda -yani 0,1 bir saniyede- patlama gerçekleşiyor ve sonrası, 1 saniyede 800 metrelik bir hat boyunca alev kendisini taşıyor. Böyle çok önemli, kritik bir noktadan bahsediyoruz.

Şimdi, bu noktada, sizin yaptığımız sunum itibarıyla şunu anlıyoruz biz: Evet, ilk cihaz geldiğinde üreticisi, onu kontrol eden, yine ATEX özelliğini kontrol eden belirli kurumlar, kuruluşlar yurt içinde, yurt dışında o belgeleriyle birlikte cihazı teslim ediyor ve cihaz kullanılıyor. Buraya kadar mevzuata uygun görünüyor ama cihaz arızalanırsa, arıza, bakım ve onarım ihtiyacı doğarsa bu bakım ve onarımı yapıldıktan sonra ATEX belgesinin altına imza atan, bunu kontrol eden kurum, kuruluş yetkilileri geliyor mu maden ocağına? Gerekiyorsa bu cihazı tekrar söküyor mu, götürüyor mu? Söktüğü sürenin içinde bu cihazın satın alındığı üretici firma...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Sayın Yavuzylmaz, desteklemek amacıyla bir şey söyleyeceğim: Şimdi -sunum yapan arkadaş değil- Türkiye Taşkömürü Kurumu yetkilileri burada. Haftaya burada müzakere yapılacak, Sayın Yavuzylmaz'ın bu söylemlerinden sorduğu soruya cevaben orada da bu soruyu muhakkak aydınlatmanız lazım.

Evet, buyurun, devam edin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Tekrar, onun yerine, üretici firma yapılabilecek anlaşmalarla arıza sürdüğü müddetçe yeni bir cihaz getirip onun kullanımını sağlıyor mu veya bu cihaz sökülemeyecek durumdaysa bu cihazla ilgili tekrar ATEX özelliğinin olduğu ve devam ettiği,

bunun korunduğuna dair testler ve kontroller yapılana kadar bu bölgedeki çalışma durduruluyor mu? Şimdi, “standartlar” dediğimiz şeyler işte bu standartlar. Standartlar biraz zorlar, herkesi zorlar, belki işi yavaşlatır görünür ama kısa vadede olmasa da orta ve uzun vadede standartlar kurallı bir çalışma alanını oluşturur ve o kurallara bağlı olmak herkesin hem can güvenliğini sağlar hem de üretim miktarının belirli bir ortalamasının da tutturulmasını sağlamış olur.

Şimdi, sunumunuzdan anladığımız -eğer farklı bir durum varsa lütfen düzeltin- Avustralya’da bu konuyla ilgili bir mevzuat olduğu, o mevzuatın Türkçeye çevrildiği, sizin de o mevzuatla ilgili birçok yere, ilgili kurum, kuruluşlara bu mevzuatı gönderdiğiniz. Şimdi siz Bakanlık yetkilisi değilsiniz değil mi Sayın Hocam?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Değilim.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Değilsiniz, bunu iyi niyetli bir çaba olarak, bir bilim insanı olarak yapıyorsunuz ama bunun bağlayıcı bir şekilde... “Bunu uygulayacaksınız, uygulamadığınız takdirde bunun çok ağır sonuçları olabilir, bir metan gazı patlamasına yol açabilir, o nedenle bunun bir sorumluluğu vardır ve cezai müeyyidesi vardır.” diye Bakanlığın bu konuyla ilgili mevzuat yayınlanması gerekli. Anladığım kadarıyla ortada ne mevzuat ne standart var, böyle bir durum var. Dolayısıyla çok tehlikeli, çok vahim bir durum. Bu konuyla ilgili olarak mutlaka Bakanlığın yani ilgili bakanlıkların bir mevzuat çalışması yapması gerekli, bir standart oluşturması gerekli. Şu anda, bu Araştırma Komisyonunda hakikaten bu konuyla ilgili -eğer anladığım gibiyse- çok kör bir noktayı tespit etmiş durumdayız. Belki bu tespit ettiğimiz noktayla ilgili çıkarılacak bir mevzuat, gerekiyorsa Meclisin yapacağı buna benzer bir düzenleme yayınlanacak, belki bir kez daha sonrasında bir facia arkasından kurulacak bir araştırma komisyonunun kurulmasına engel olacak tedbiri almamızı sağlayacak. Bunun altını çizmek istiyorum, çok önemli buluyorum.

Diğer taraftan, evet, aynı şekilde, Türkiye Taşkömürü Kurumundan da Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumundan da özel maden ocaklarından da bu ATEX sertifikalı olup da arıza, bakım, onarım ihtiyacından sonra ATEX özelliğini kaybedip kaybetmediğine veya tekrar ATEX özelliği kazandırılıp kazandırılmadığını dair test ve kontrollerin yapıp yapılmadan çalışmaya devam edildiğine dair her birinden bizim bilgi almamız gerekiyor. Bilgi almak uyararak demek, uyardıktan sonra “Bizim tabii olduğumuz böyle bir mevzuat yok.” diyorlarsa -ki olmadığını ifade ettiniz- mutlaka Bakanlığın bu mevzuatı, düzenlemeyi yapması veya Meclisin bu konuda bir düzenleme yapması şart. Çünkü ATEX özelliği olmadan da küçük bir kısa devre, gözün görme hızından daha hızlı gerçekleşen 0,1 saniyedeki ateşleyiciden çıkan kıvılcımla bugün konuştuğumuz grizu patlaması da olabilir, bunu biliyoruz.

Bir diğer soruyla tamamlayacağım. Burada PARPAT tüzüğünün 2014 yılında yürürlükten kaldırıldığını belirttiğiniz. Hocam, sizden PARPAT’la ilgili biraz daha bilgi vermenizi isteyeceğim çünkü sondaj çalışmasında bir patlatma yapılıyor evet, belirli bir mesafe korunarak yapılıyor ama ondan sonra bu PARPAT tarzında bazı patlatmalar, zannediyorum, bazı maden ocaklarında ona benzer uygulamalar var. Onlarla ilgili nasıl bir prosedür var? Nasıl tedbirler alınıyor, alınması gerekiyor?

Bir de bu PARPAT’la ilgili tüzük 2014 yılında neden kaldırılıyor? Kaldırıldıktan sonra oradan doğabilecek bir boşluğu tam anlamıyla telafi edecek düzenlemeler var mı?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Sayın Yavuzylmaz, teşekkür ediyorum.

Özel sektörle ilgili söylediğiniz konu da yine notlarımızda olsun, bizim düşüncemiz bütün paydaşları burada dinlemek. Türkiye’deki kömür madenciliğinde, özel sektörde en başarılı uygulamaları olan özel sektör temsilcilerini de çağırmayı düşünüyoruz. Arkadaşlarımızın, milletvekili arkadaşlarımızın şu

anda düşündüklerimizi onlara da sorma imkânı olur. Onların da sorunları, sıkıntıları nelerdir, orayı da dinlememiz lazım; bir taraftan kamu, bir taraftan özel sektör. Bunu Başkanımızla paylaştım, onu da önümüzdeki süreçte, kısa zamanda... O temsilcileri de burada dinlerken sizlerin de bu görüşleri önemli, o soruları da orada sormak lazım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkanım, şöyle bir öneri de olabilir: Türkiye Taşkömürü Kurumu ATEX sertifikalı birçok teknik ekipmanı üretebiliyor, üretiyor, hatta BOTAS’ a da verdi, farklı kuruluşlara da Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna da veriyor, şimdi Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına da verecek yani bir altyapısı var. Bu çok büyütülebilir ve özel maden ocaklarında da devlete ait maden ocaklarında da şu olabilir: Bir cihaz. Bu bahsettiğim cihazın en azından üretilen çeşitleri itibarıyla arızalandığında onları Türkiye Taşkömürünün envanterinde tutup üretim depoladığı... Şu an tek bir depolama yapmıyor ama bu böyle bir durum oluşursa depolayacak kadar büyütülebilir, Maden Makinaları Fabrikası bunları sağlayabilir. Sağladığı kısım, o şirketlerin vergi ödemelerinden belki bir ölçüde düşülebilir veya oralara yansıtılabilir.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Teşvik amacıyla...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani hem teşvik yönü olabilir hem de...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Güvenlik.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – ...ona ilave, daha makul ölçüde ödemesini sağlayacak bir plan doğrultusunda olabilir. Devlet, birçok maden ocağına, kömür işletmesine veya santrale bazı teşvikleri veriyor; bu sağladığı ATEX ürünlerle ilgili o teşvikten düşebilir. Buna benzer de adımlar atılır.

Türkiye Taşkömürü Kurumu da ATEX sertifikalı ürün konusunda büyük bir ürün gamı oluşturur, yükselir, büyür, sonra bir başka, daha teknik bir toplantıda da Karadeniz’e komşu olduğu ülkelere de bu ürünlerin satışı noktasında, belki onu konuşur duruma geliriz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Teşekkür ederiz.

Sayın Milletvekilimiz Serpil Hanım’a söz vermek istiyorum.

Sayın Vekilim, buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

Bugün yoğun bir gün; hem Hazine ve Maliye Bakanlığının bütçe çalışması var hem Genel Kurulda grup önerileri üzerine konuşmam vardı, o yüzden ayrılmak durumunda kaldım.

Bazı sözler söylemek isterim yöntem üzerine, usul üzerine ama bunu bir sonraki toplantıya bırakıyorum bu teknik konularda yoğunlaşmışken farklı konularda dikkati dağıtmamak için.

Öncelikle özür diliyorum hocalarımızdan çünkü dediğim sebeplerden dolayı sunumları dinleyemedim ama bu broşürleri, eğitim broşürlerini inceleyeceğim daha sonra.

Benim sorulara sorularım 2 hocama da. Öncelikle, Amasra üzerine biraz yoğunlaşarak devam edebilirsek... Amasra’daki bu maden katliamında havalandırma ile ilgili, bilirkişi raporunda belirtildi, eksiklikler olduğu tespit edildi ama özellikle benim dikkatimi çeken şeylerden bir tanesi de havalandırmanın seri havalandırma şeklinde olması. Eğer bağımsız havalandırma şeklinde yapılsaydı o zaman, en azından bu grizu patlaması olsa bile daha az sayıda işçi yaşamını yitirecekti. Bu konuda biraz bilgi verebilir misiniz? Amasra madeninde havalandırmada... Bütün yumurtaları bir sepete koymamayı hayatımızda hep yaparız, biliriz; olabilir. Bir yerde bir hata olursa o hatanın sonuçlarını en aza indirmek için başka önlemler de almak gerekmez mi? Bir de zaten Soma’dan çıkan derslerden bir tanesi seri havalandırmanın yasaklanması değil miydi? Biz bunu Çalışma Bakanlığı temsilcilerine

burada dün sorduk, gerçi cevaplarımızı alamadık, herhâlde önümüzdeki günlerde tekrar görüşme fırsatımız olacak ve onlardan da alırız. Sonuç olarak bütün işletmelerin, iş yerlerinde işçi sağlığını, iş güvenliğini sağlamak için her türlü önlemi almaları yükümlülüktür. O çerçevede soruyorum, bu konuda bilgi verirseniz sevinirim.

Metan gazı drenajı buradaki kilit noktalardan en önemlisi ve Zonguldak madenlerinde metan gazı çıktığını biliyoruz. Siz söylediniz galiba... Acaba ne denir?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Sınıflandırma.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sınıflandırma yapabiliriz. Siz bugüne kadarki bilgilerle Zonguldak madenlerinde bir sınıflandırmaya gitseniz oradaki metan gazı sınıflandırmasını hangi ölçüde değerlendirirdiniz? Bu, sonuç olarak -benim bildiğim kadarıyla- çok yüksek düzeyde metan gazı çıkan bir yer. Dolayısıyla en önce önlem alınması gereken şeylerden bir tanesi metan drenajının sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesi.

Şimdi, ATEX sertifikası konusunda -sanıyorum- Nurettin Hocam “Teçhizat, makine önceden alınmışsa, ATEX sertifikalı değilse, bu standartlarda değilse kullanmak zorunda yoksa ocağı kapatmak zorunda kalır.” dediniz. Şimdi, ben, aslında, yaşadığımız işçi cinayetlerinin çoğunda biraz böyle bir mantık olduğunu düşünüyorum. Biz buradan bakamayız ki öyle değil mi? Eğer orada alınması gereken bütün işçi sağlığı, iş güvenliği önlemlerini 21’inci yüzyılın bilgisi doğrultusunda, teknik seviyesi doğrultusunda alamıyorsak, bu çok tehlikeli iş kolunda böyle bakarsak bu, aslında iş cinayetlerine de biraz “Olursa olsun.” gibi bakmakla bağlantılı bir şey değil midir? Yani sonuçta kaynağından öğreneceğiz bu işçi katliamını. Dolayısıyla da bu konuda çağın getirdiği her türlü standardı kullanmak zorundayız. Madenler gibi çok tehlikeli iş yerlerinde bu standarttan belli üretim kaygılarıyla, ticari kaygılarla feragat ettiğimizde aslında o iş cinayetlerini de biraz normalleştirmiş, biraz kadere bırakmış oluruz gibi geliyor bana. Sizi yanlış anlamış olabilirim ama örneğin, yine Çalışma Bakanlığının sunumunda şöyle söylenmişti: “Amasra madenindeki teçhizatlar ATEX sertifikalı değil, muadili olduğu...” Ama muadilinin de muadil olmadığı yani muadilinin, bizim Bakanlığın standartlarına uymadığını söylediler, doğru anlıyorsam bunu söylediler. Dolayısıyla, ben oradan şunu anlıyorum: Muadilmiş ama muadil değil aslında. Hani bir doktora gittiğinizde bize muadil ilaç verir o hastalığı tedavi etmek için; yeterliyse muadil olduğuna kanaat getiririz. Bunun muadili nasıl olmalıdır? Buradaki teknik ekipmanın muadili ATEX standardı olmalıdır değil mi? “Elimizde bu var, bunu kullanalım.” Denmesi, yine iş cinayetine davetiye çıkartmak olur, siz ne düşünüyorsunuz?

Standartları yayınlamak neden o kadar zor hocam? Yani sonuçta biz bu teknik cihazları yurt dışından alıyoruz, üretmiyoruz yani bunların “know-how”ı bize ait değil, biz üretmiyoruz; onları satın alıyoruz. Zaten o ülkelerde de bu teçhizatın işte bakım, onarım, periyodik kontrolleri gibi yönergeleri vardır ve bunları yayınlamak, bunları yükümlülük hâline getirmek yani yönetmelikler içerisine almamız çok mu zor? Bunun arkasında yatan sebep ne, bizim elimizi tutan ne? Biz sonuçta 6331’i çıkarttık –o da çok geç çıktı da- ve içeriğinin hepsini tasvip etmemekle birlikte böyle bir yasa da çıkartıldı ve o İş Güvenliği Yasası’na da baktığımız zaman sürekli olarak yükümlülükler ertelendi, ATEX sertifikası da dâhil olmak üzere. Sonuçta, ATEX standartları sanırım son yıllarda geçerli, hâlâ geçerli değil mi yoksa? Bilmiyorum, soruyorum. Yani ATEX sertifikalı teçhizatın kullanılma yükümlülüğü, zorunluluğu var değil mi şu anda, yanılıyor muyum?

Çalışma Bakanlığı bu standartlarda olmayan teçhizatın kullanıldığını tespit ettiği hâlde sadece uyarı yapmış ama bunu engellememiş. Bu, ciddi bir iş güvenliği zafiyeti diye düşünüyorum.

Peki bu teçhizat, bu katliamda ateşleyici olabilir mi, öyle bir fikriniz var mı Amasra maden katliamında? Isı kaynağı olabilir mi, ateşleyici olabilir mi?

Bir de yine Nurettin Hocam belki buna cevap verir, antigrizu patlayıcılar konusunda biraz bilgi verebilir misiniz?

Sunumları kaçırdığım için şimdilik bu kadar soru sorabileceğim. Hocam belki havalandırma konusunda siz biraz daha Amasra üzerinden, eğer orayı özel olarak inceleyebildiyerseniz Amasra'daki havalandırma projeleri sizin elinizde varsa bilgilendirir misiniz? Ya da bu bilirkişi raporunu incelediyerseniz o konudaki düşüncelerinizi de merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, söz sırası Sayın Aysu Bankoğlu Milletvekilimizde.

Buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sunumlar için de sizlere teşekkür ediyoruz.

Ben de bilirkişi raporlarını, ön inceleme raporlarını incelediyerseniz bir bilim insanı, bir akademisyen olarak Amasra'daki facianın acaba özellikle Sayıştay raporlarında da belirtilen grizu eksi 300 kotlara inildiğinde grizu patlama riskinin olduğuna ilişkin ve bu noktada gerekli önlemlerin alınmadığına ilişkin olan bu tespitlerin... Siz bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz? Özellikle 2019 girişli madencilerin bu patlama alanında olmaları yani biz derinlik arttıkça patlama riskinin olduğunu anlıyoruz, onu görüyoruz; bu yapılanma, bu çalışma şekli normal mi? Bununla ilgili fikriniz nedir?

Yine, “Yangın devam ediyor.” deniliyor, daha sonra bu alana girildiğinde yangın bittikten sonra sizin yine akademisyen olarak fikriniz, sağlıklı bir veri alabilme ne kadar mümkün yani bununla ilgili biraz bilgilendirme yapabilirsiniz... Yani bu saatten sonra acaba olayın akışını değiştirecek ya da olayın aydınlatılmasına yönelik veriye ulaşmak mümkün olur mu?

Yine, bu ATEX düzenlemesiyle ilgili, 2015'te geliyor, Bakanlar Kurulu kararıyla uygulanması erteleniyor, uygulanmaya başlanması 2020'ye dayanıyor yani bununla ilgili bir yorumunuz olur mu, mühendisimize sorayım?

Yine, ATEX belgesi olan ekipmanlar, olmayan ekipmanlarla ilgili bilirkişi ön raporunda tespitler var. Konuya teknik olarak çok hâkim olmadığımızdan yani hangi ekipmanların ATEX belgesi olması ya da olmaması gerekir –yönergelerde yazıyor ama- siz bizi aydınlatabilirseniz yani ATEX belgesi hangi durumlarda, hangi teçhizat açısından daha hayati veya değil diyebiliriz?

Sorularım genel olarak bunlar.

Bir de bir konuyla ilgili yorumlarımı paylaşmak istiyorum Komisyona, o da şu: Biliyorsunuz Amasra'daki facianın ardından Amasra'daki ocaktaki üretim durduruldu ve şu anda hayatını kaybeden madencilerimizin ardından müessesede, hastanede devam eden işçilerimizle birlikte memurlar hariç 540 işçi çalışıyor gözüküyor. Bunların 82'si de yer üstünde ve bu süreçte madencilerimiz izinli sayılıyorlar, üretim olmadığı, durdurulduğu için ancak madenciler idari izinli sayılmıyorlar, mevcut izinleri kullanıyor ya da gelecekte hak edecekleri izinleri üzerinden bu izinlerin mahsup edilmesi şeklinde izinler kullanılıyor. İdari izinli sayılmıyorlar ya mevcut izinleri kullanıyor ya da gelecekte hak edecekleri izinleri üzerinden mahsup edilecek şekilde izin kullanıyor. Talep aslında son derece net ve somut, zaten 42 arkadaşını, can yoldaşını kaybeden bu madencilerin, aynı zamanda kurumun çalışma güvenliğinden zaten endişeli olan bu madencilerin idari izinli sayılmaları. Yani gerçekten idari izinli sayılmak bu kadar zor mu? TTK Genel Müdürlüğünün bu konuda acilen adım atması ve madenci kardeşlerimizin bu talebine çözüm sunması gerekiyor, bunu da Komisyonun takdirine sunuyorum.

Yine, haftaya söyleyeceğiz ama bir kez daha not etmek açısından, evet, biz yargı makamı değiliz, soruşturma devam ediyor ama biliyorsunuz gözaltılar ve tutuklamalar sadece Amasra Müessesesi özelinde kaldı, Amasra Müessesinin yönetimi özelinde kaldı. Biz bilirkişi ön raporunda da sorumlulukları, kusurları atfedilen kişilerin hem soruşturmaya dâhil edilmeleri –kişi ve kurumların- hem de idari açıdan bu kişilerin belirlenerek görevden el çektirilmelerinin ya da görevden uzaklaştırılmalarının gerektiğine bir kez daha bu Komisyon huzurunda söyleme ihtiyacı hissediyoruz. Çünkü biz 25 gözaltının olduğu günden bir gün önce yani yaşanan facianın 12'nci gününde Türkiye Taşkömürü İşletmelerinin Genel Müdürlüğü nezdinde gözaltına alınmadan bir gün önce 7 kişi çekildi ve Amasra Müessesesinde görevlendirilmek üzere de bir heyet atandı, o heyetin başında da aslında Amasra Müessesesinin de bağlı olduğu İş Sağlığı ve Güvenliği Müdürünün Başkanlığında bir heyet görevlendirildi. Biz bunu açıkladıktan sonra bu heyetin başkanı olan kişi üzerinden yeni bir yazı yazıldı ve başka bir heyet görevlendirildi. Yani biz burada tabii ki kimseyi suçlamıyoruz, kimseyle ilgili bir suç isnat etmiyoruz ama olası şüpheliler yani sorumlulukları olabilecek tüm kişilerin süreç içerisinde şeffaf bir şekilde değerlendirilmeleri hem soruşturmanın selameti hem de idari açıdan gerekli adımların atılmasını bir kez daha vurgulamak gerekiyor. Nitekim dün Sayın Çalışma Bakan Yardımcısı da “Acaba bu denetimleri yapan müfettişler görevde mi?” diye sordüğümüzde görevde olduklarını söylemişti. Biz yine o müfettişleri de elbette ki suçlamıyoruz, kimseyi suçlamıyoruz ama sorumlu olabilecek herkesin şeffaflık ve soruşturmanın selameti açısından, idari açıdan da gerekli adımların atılmasını ve gerekli idari soruşturmaya da tabi tutulmaları gerektiğini tutanaklara not etmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Salonda bulunan TTK yetkilileri özellikle son bölümün notlarını lütfen alsınlar, çarşamba günkü sunumda bunlar konu edilecektir.

Sayın İlyas Şeker'e söz veriyorum.

Buyurun.

İLYAS ŞEKER (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, değerli arkadaşlar.

Ben de öncelikle hocalarımıza teşekkür ediyorum. özellikle İzzet Hocama da teşekkür ediyorum. vallahi İzzet Hocamın sunumunun yüzde 80'ini falan izledik, yüzde 20'sinde Meclisi çalıştırma yükümlülüğümüz olduğu için yoklamalara gitmek zorunda kaldık Genel Kurulda ama hocamı izlerken acaba maden mühendisliğinde mi okusaydım diye de düşündüm. Sunumunuz çok güzeldi gerçekten, teşekkür ediyorum, açıklayıcı ve net.

Hocam, bir konuda çalışma var mı yok mu sormak istiyorum: Bu, özellikle ocaklardaki en büyük tehlike ani metan gazının püskürtülmesi, burada da ifade etmişsiniz; şimdi, bunun tespit edilmesi önemli, bu gaz birikiminin tespit edilmesi önemli. Bugün, teknoloji gelişt ve sürekli AR-GE çalışmaları da var. Örneğin şu anda bu binanın riskli mi değil mi, depreme dayanıklı mı değil mi bunu tespit etmek için jeofizik yöntemlerle röntgeni çekiliyor, içinde ne kadar demir var, yeterli kalınlıkta mı değil mi, tekniğine uygun mu? Bunların hepsinin raporu alınabiliyor. Yine, havada uçağa konulan cihazlarla zemindeki maden kaynağı, rezervi tespit edilebiliyor, kalınlığı tespit edilebiliyor; böyle teknolojiler var. Burada da ocağın içerisinde o aynadan, onun işte 30-40 metre arkasında böyle biriken bir metan gazının olup olmadığını tespit edebilecek bir cihaz var mı veya bu konuda bir AR-GE çalışması var mı, yapılabilir mi? Bu konuda görüşlerinizi almak istedim.

Teşekkür ediyorum tekrar, verdiğiniz bilgiler için.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Ali Bey, buyurun.

ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, ben de İlyas Bey Vekilimiz gibi hocamın sunumunun bir kısmını mecburen koşa koşa, git gel –sağ olsun muhalefet bizi koşturuyor- Genel Kurula gidip geldik, dinleyemedik. Öncelikle teşekkür ederiz, hakikaten istifade ettik, gerçekten teşekkür ediyoruz.

Bir bilim insanının objektif bir şekilde konusunu sunmasından dolayı mutlu olduk. Şimdi, TTK'nin sunumundan, savcının yaptığı ön araştırmadan, sizin beyanlarınızdan havalandırmanın olağanüstü önemli olduğu kanaatinde şüphe yok. Şimdi, TTK diyor ki: “Bizim sistemimiz, mevcudumuz 11.500 metreküp hava basmaya müsait, ihtiyacımız 3.750, eklerle birlikte.” Diğer uzmanlar da “Yeterli çalışmayan, ilave cihaz çalışmıyordu.” Bu, sonucu etkiledi mi etkilemedi mi? Bununla ilgili –sistemi bildiğiniz için- TTK'nin buradaki sistemi, yedeklerle birlikte yeterli mi değil mi? Bir sorun varsa neden kaynaklandı, nasıl oldu bu patlama konusu?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkan Vekilimiz Muhammet Balta'ya söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle bütün sunumu yapan hocalarımıza çok teşekkür ediyoruz.

Ben sorumu İzzet Hocaya sormak istiyorum: Şimdi, hocam siz özellikle grizuyla alakalı değerlendirmeler yaptınız “Metan, yanında oksijen artı ateşleme kaynağı olmadan da grizu patlaması olmuyor.” dediniz. Yani oksijen ve metan beraber, artı ateşleme kaynağı eşittir grizu. Ve bununla alakalı önlemlerden bahsettiniz, elbette ki yer altı ocaklarında vazgeçilmez olan havalandırma. Yer altı ocaklarında fareler dahi öldürülmez, sebebi de şudur: Canlının yaşadığı yerde demek ki temiz hava vardır. Vazgeçilmez şey, olmazsa olmazı havalandırma. Diğer taraftan da siz drenajdan bahsettiniz, drenaj çok çok önemli. Zannediyorum bir milletvekili arkadaşım bu konuyla ilgili sordu, özellikle Türkiye’de, siz drenajı sunum yaparken hep vurguladığımız şey işin finansal tarafından bahsettiniz. Yani orada finansal taraf yeterliyse oradan başka yere, yeterliyse başka yere gittiniz. Finansal tarafı da çözdük; Türkiye’deki madenlere baktığımız zaman özellikle taş kömüründe eski ocakların çok yoğun olduğu ve eski ocaklar –altında çalıştığımız madenler bunlar, Türkiye Taşkömürleri Kurumu-yeni, bakir alanlar değil ve damarlar da jeolojik olarak faylarla hep kırılmış, kırıklı bir yapı. Kaldı ki kömürde ilerleme yaparken bu sondajları da drenajı da yaptığımız zaman da sizler de bilirsiniz ki taş kalorilerinde bile o çatlaklı yapıdan aynı kömürün üzerinde olduğu gibi kaçaklardan taş kalorilerinin içerisine de o katmanlar içerisine bunun sızdığını biliyoruz biz. Yani ben şunu söylemeye çalışıyorum: Drenaj, Türkiye Taşkömürleri Kurumunda –eğer Amasra’yı tartıştıysak- şu andaki bütün o sizin sunduklarınızla birlikte uygulamada ne kadar geçerli ve Türkiye’de benim bildiğim kadarıyla sadece bir özel sektör şu anda 1 megavatlık bir enerji üretti, o da yer üstünden değil, ocak içerisinden yapacağı sondajlarla bu üretimi yapıyor. Yani Zonguldak’ta Taşkömürleri Kurumunda bu uygulanabilir mi?

İkincisi, herkes şu ana kadar baktığımız zaman, Türkiye Taşkömürü Kurumundaki kazalara baktığımız zaman bir ateşleme sisteminin ön planda olduğu görülüyor. Burada çok değerli hocalarımız da söyledi. Burada, sizin bilimsel olarak, bir bilim adamı olarak burayı incelediğiniz zaman ortam oluştu, patlatmadan sonra ortam oluştu. Ateşleme kaynağıyla ilgili bir yorumunuz var mı? Yani, Türkiye Taşkömürü Kurumunun bizlere sunduğu 2 barutçunun –eğer yanlış ifade etmiyorsam- ayrı ayrı yerlerde şehit olduğu görünüyor. Yani, burada, çok kısa süre içerisinde, izin alındıktan sonra, patlatma

izni alındıktan sonra, kısa süre sonra, on bir dakika sonra bir patlama oluyor. Burada, sizce, bilim adamı olarak ateşleme kaynağı nedir? Üçüncü bir şey de sunumunuzda özellikle Türkiye Taşkömürü Kurumunun -genel bir tabirle- içerisinde metan gazı bulduran madenlerle ilgili bir sınıflama yapılması gerektiğini söylediniz. Yani, şunu anladım: Türkiye’de taşkömürü ve linyitlerle ilgili özel bir kanun olması lazım gerektiğini. Peki, sizce, özel bir kanun nasıl olmalı? Yani, Türkiye şartlarında siz nasıl bir kanunî çerçeve ve yönetmeliklerle bunu çizersiniz? Tekrar bu olaylara daha maruz kalmayız diye düşünüyorum.

Tekrar sunumlarınızdan dolayı teşekkür ediyorum. Bir de yoğun havalandırmadan bahsediliyor. Havalandırmanın yoğunluğunu çok artırdığınız zaman işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından da siz nasıl bir değerlendirme yaparsınız? Yani, hava hızını artırdığınız çok yoğun bir havalandırmada işçilerin maruz kaldığı sıkıntıları biliyoruz. Siz buna nasıl bakarsınız?

Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Polat Türkmen Milletvekilimiz, buyurun lütfen.

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum, değerli hocalarım çok teşekkür ediyorum. Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım ve bürokrat arkadaşlarım hepinize teşekkür ediyorum.

Gerçekten, hocamızı dinlerken okulda okur gibi kendimi hissettim ve yeniden bilgilerimizi tazeledik diye düşünüyorum. Ben şunu sormak isterim: Metan drenajı mevzuatta nasıl tarif ediliyor hocam? Bu, metan drenajları birkaç usulde yapıyor da bunun mevzuatta tarifi nasıl? Bunu sormak istiyorum. Diğer sorularda zaten aklımızda olanların hepsi soruldu.

Ben de hepinize ayrıyeten teşekkür ediyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki teşekkür ediyoruz.

Eğer milletvekili arkadaşlarımızdan başka soru, yorum, tavsiye yoksa sayın hocalarıma söz vereceğim.

Öncelikle İzzet Hocam, buyurun lütfen.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, ben de değerli vekillerimin sorularına, eleştirilerine ve yorumlarına yönelik katkılarına yönelik teşekkür ediyorum.

Ben, tabii, notları aldım ama kaçırdığım noktalar olursa sizden ricam, özellikle sorunun muhatabı vekilimden ricam, hatırlatsın, dilimiz döndüğünce cevap vermeye çalışacağız.

Ben, Sayın Vekilim Kani Bey’den başlamak istiyorum, onunla başlamıştık zaten. Kısaca 1’inci sorusunda demek istediği “Metan drenajı olmuş olsaydı, uygulanmış olsaydı kaza engellenebilir miydi?” diye algılıyorum ben soruyu.

KANİ BEKO (İzmir) – 7 uzmanın sorusu.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet yani ortak noktası aslında oydu. Tespit yapmışlar, metan drenajı eksikliği olduğu için kazanın ana sebebidir gibi bir ortak nokta var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sebeplerinden birisi.

KANİ BEKO (İzmir) – Yapılmadığını iddia ediyor uzmanlarımız.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, sebeplerinden birisiydi. Yapılmadığını iddia ediyorlar, yapılmış olsaydı kaza engellenebilir miydi? Aslında sorunuz bu değil mi? Şimdi, ben şöyle cevaplandırayım: Bir aracın freni tutmuyor ve araç kaza yaptı, can kaybına sebep oldu. Sonrasında ne

diyoruz? Aracın freni çalışmış olsaydı kaza yapmayacaktı, dolayısıyla can kaybı meydana gelmeyecekti. Ben bir akademisyen olarak da şunu söylüyorum: Metan drenajı olmuş olsaydı, metan konsantrasyonu belli oranlara gelmeyecekti belki. Belli oranlara gelmeyince de bir metan patlaması olmayacaktı. Diğer faktörlerin hepsini bir arada tutuyorum, onların hepsini ayarladım; geriye bir tek metan konsantrasyonu kaldı. Ona karşı ilacım, ona karşı silahım metan drenajı var. Onu uyguluyorum, onu da uyguladığımda o konsantrasyonu bertaraf etmiş olacaktım. O konsantrasyona gelmeyecekti hava karışımı, dolayısıyla bir kaza meydana gelmeyecekti aslında. Yani metan drenajı uygulanmış olsaydı kaza engellenebilirdi; bu görüşteyim, birincisi.

İkinci ve üçüncü sorunuza da aslında ortak bakıyorum çünkü yine bilirkişi raporlarından ve Emniyetteki fezlekeden bahsettiniz. İşte, Amasra üzerinde tertip alınmamış, belli gaz değerleri zaman zaman sınır değerlerini aşmış. Yine, Emniyet fezlekesinden de benzer ifadeler var yani yönetmelikte işaret edilen metan değerleri var. İşte, yüzde 1 olduğunda uyarı verir, yüzde 1,5 olduğunda elektrik aksamı kesilir, elektrik hattı kesilir. Yüzde 2 olduğunda da ocak terk edilir ve o konsantrasyon limitin altına düşene kadar, belki 1'in altına düşene kadar üretim yapılmaz diye mevzuatta veya yönetmelikte açık bir şekilde var. Dolayısıyla, eğer burada bir uygulama aksaklığı varsa ki fezlekelerden ve bilirkişi raporlarından da bunu görebiliyoruz, onlar da bizi destekliyor. Dolayısıyla, burada yönetmeliğe aykırı bir hareket olduğunu söyleyebiliriz çünkü fezlekede de bunu söylüyor. Yüzde 2'yi aşmış, hatta -bilirkişi raporundaydı yanılmıyorsam, ön bilirkişi raporundaydı- yüzde 5'i de aştığı söyleniyor ve üretimin durduğuna yönelik de bir ibare yok yani üretim durmamış. Yüzde 2'yi geçtiğinde üretimin durması lazım, ocak boşaltılması lazım; sadece üretim durması yetmiyor, ocağın boşaltılması lazım çünkü ocak genel havasında yüzde 2'yi geçmiştir. Dolayısıyla, burada da böyle bir değerlendirme yapmak mümkün yani eğer kayıtlarda üretim durdu, iki gün beklenildi, şu oldu, şöyle şöyle hareketler yapıldı denilmiş olsaydı, o zaman yönetmeliğe doğru adım atılmış olurdu. Fakat, edindiğimiz bilgiler bunlara dayanarak yönetmeliğe yönelik bir aykırı durum olduğunu söylemek mümkün.

Sayın Yavuzyılmaz'ın bir sorusu vardı, hatta Muhammet Balta Bey'le aynı soruyu taşıyor, ilk sorusuyla Muhammet Bey'in. Amasra'ya yönelik has bilgi yani anlattığım "Drenaj yöntemlerinin TTK ocaklarında, Amasra özelinde uygulanabilir mi, uygulanmaz mı?" diye bir sorunuz vardı. "Bununla alakalı bir değerlendirme yapabilir misiniz?" dedi. Hatta Muhammet Bey de "Zonguldak'taki kömürler taş kömürüdür, serttir, kırıklı bir yapısı vardır, jeolojik yapısı değişiktir." şeklinde bir değerlendirmede bulundu. Şimdi, Zonguldak kömür havzası hemen hemen dünyada benzeri olmayan bir havza. Yani şu ilkeyle, şu kıyaslama yapılabilir dediğimizde yanılabiliriz çünkü biraz Çin'deki belli bölgelerle benzerlik gösteriyor ama en azından incelediğimizde, gördüğümüzde hemen hemen kendine has bir yapısı var. Jeolojik yapısı var, tabakalaşması var, topoğrafik yapısı var, oluşumu var, neredeyse tamamının taş kömürü olması vesilesiyle sert bir yapısı var, gibi gibi. Aynı şekilde, Türkiye'de de Kozlu Müessesesi ile Amasra Müessesesi ya da işte Karadon Müessesesinde bile farklılıklar olabilir. Bu madene yönelik bir değerlendirmedir zaten, bir bölgedeki maddenle başka bir melek maddenin birbirine benzemesi beklenilemez aslında. Benzer özellikleri vardır ama yani bu burada böyleydi, burada da böyledir demek olmaz. Madencilikte bu kesinlikle yoktur, böyle bir kesin bilgi yapamayız. TTK ocaklarında drenaj bir mevzuat dâhilinde yapılmıyor benim bildiğim. Yapılan Amasra özelinde, işte kurum içi özelde, belki Amasra özelinde konuştuğum için Amasra diyorum, belki Kozlu'da da olabilir. Bir damardan uygulanan rahatlatma sondajları var, bunların da sürekliliği anlamında net bilgiye sahip değilim. Yani, rahatlatma sondajı bile olsa ki bu benim anlattığım bir yöneme giriyor aslında. Damarın alt tabanından ve üst tabanından yatay borularla, yatay sondajlarla drenaj yapmaktır aslında bu, ona da giriyor aslında.

Onun sürekliliği ve sıklığı anlamında net bilgiye sahip değilim ama tabiri caizse, profesyonel anlamda bir yönetmelik dâhili altında, bir mevzuat dâhili altında drenaj yapılan kömür ocağı Türkiye’de yok; benim bilgim dâhilinde.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Özelde var.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Özelde belki olabilir.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Mevzuat yoksa Türkiye Taşkömürü Kurumu nasıl bunu uygulayacak?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Şöyle, ben zaten önerinde de onu diyorum yani bir genel bir mevzuat, artık yönetmelik mi olur, adı kanun mu olur onu ismini ben tam tayin edemiyorum. Belki mevzuat derken benim anladığım mevzuatla sizin anladığınız mevzuattan farklı bir şey de algılanıyor olabilir; ben yönetmelik tarzı şeylerden bahsediyorum biraz. Benim önerimde de zaten bu vardı yani belki kanunlaşma olabilir, Muhammet Bey de söyledi onu sanki, nasıl bir kanun düşünüyorsunuz? Siz mi söylemişsiniz, öyle bir şey demişsiniz.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Evet.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Belki bu kanunlaşma olabilir. Bir yönetmelik böyle zorunlu hâle getirilebilir şey olabilir yani bunun yapılmasını önemsiyorum. Yapılabilir mi? Bunu da denemeden, bunu araştırma geliştirme yapmadan bilemeyiz. Bizim elimizde bir şöyle bir kayaç örneği var, bu kayaç örneğini ben kesmek istiyorum ve elimde de kesici aletler var. Şimdi, birisi oradan şunu diyebilir: O alet onu kesmez. Birisi de der ki: O alet onu keserken kıvılcım çıkarır, yangın çıkar. Birisi oradan der ki: O aleti suyla kesmen lazım; birisi başka bir şey, birisi başka bir şey der. Buradan nereye varmak istiyorum? Burada bir araştırma çalışması, fizibilite çalışmasının yapılması gerekiyor. Öyle şu şöyle olur, bu böyle olur demekle bunu yapamayız. TTK ocaklarında, -özelinde söylüyorum- Türkiye Kömür İşletmelerinde ya da Türkiye Taş Kömürü Kurumu ocaklarında drenaj yapılamaz demek, altını doldurmak lazım.

KANİ BEKO (İzmir) – Neden yapılamaz?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Ya, neden yapılamıyor? Jeolojik özelliklerinden mi yapılamıyor? Buna bakmak lazım. Evet, gerçekten jeolojik özelliklerinden yapılamıyor. Kırıklı yapısı mı izin vermiyor, maliyet mi izin vermiyor? Muhammet Bey yine bahsetti, farklı damarlar var, üretilmiş, sonradan terk edilmiş, kimisi kapatılmış, öylece kalmış. Ondan sonra onun altına da girilmiş, üretim yapılmaya başlamış, yüzeyden bir drenaj yapmaya kalktığımızda o terk edilmiş alanlara da geçeceksiniz. Dolgulu alanlar var, belki dolgu yapılmıştır veya -beton dolgu olması şart değil- kaya dolgu yapılmıştır. O boşluklardan da geçeceksiniz, dolayısıyla bunların hepsi birer faktör. Onun için önerimde de ben şunu özellikle de belirttim: Saha bazında da ayrıntılı çalışmaların yapılması gerekiyor. Evet, ekonomik maliyet ama bir canın yanında bu ekonomik maliyeti ikinci planda tutmamız lazım. Yani, üniversitede eğitim alırken de şu anda eğitim verirken de -ben mühendis kökenliyim- şunu söylüyorum: Bilenler bilir, mühendisliğin 3E kuralı vardır; biri emniyettir, biri ekonomidir, biri de estetikdir. Bunu sıraladığımızda emniyet en baştadır, ekonomi ikinci plandadır, estetik üçüncü plandadır ve bunların üçünü de düşünmeniz lazım; emniyeti de ekonomiyi de estetiği de. Siz emniyeti bırakır, ekonomiyi düşünürseniz birinciyi ihmal etmiş olursunuz, en önemli şeyi ihmal etmiş olursunuz. Dolayısıyla, her saha bazında, ayrıntılı birer çalışmayla bunun neden olabildiğini ya da neden olamadığını ortaya koymamız lazım.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Hocam, ben bir şey daha sorabilir miyim?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Tabii.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Türkiye’de kaç tane maden mühendisliği var?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Hocam, aktif olarak öğrenci alan yedi bölüm var şu anda

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Yedi bölüm var...

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, aktif olarak şu anda, son iki yıldır yedi bölüm aktif olarak alıyoruz.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Türkiye’de Zonguldak dâhil olmak üzere, Türkiye Taş Kömürü Kurumu ve linyitlerde bu drenaja uygun mudur, değil midir diye kaç tane bilimsel bildiri var, araştırma var? Bunu öğrenmek isterim.

Teşekkür ederim.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Saha bazında biz... Şimdi, şöyle diyeyim, bu Sayın Yavuzylmaz’ın sorusunu bitirmiş sayılırım, bir tane daha var, onunla alakalı da konuşacağım. Siz sordunuz diye tekrarlayayım ben onu. Teorik anlamında yapılan çalışmaları var. Bunlardan biri de bizim çalışma ekibimize dâhil olmak üzere bildirisini de var, makalesi de var ama saha anlamında yine bir tane hocamızın benim bildiğim kadarıyla var, incelenmiş metan içeriklerine yönelik, metan gelirin e yönelik bir incelenmiş var ama drenaj yöntemi yapılabilir, yapılamaz diye yapılan bir çalışmaya ben rastlamadım.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bir şey sorabilir miyim?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Bir şey daha ekleyeceğim Sayın Vekilim...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hocam, sunumunuz bitti mi, cevap kısmı bitti mi?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Yok daha var.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kısa bir şey...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Hadi buyurun, kısa bir şey yapın.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Şimdi, benim tam anlayamadığım şöyle bir durum var: Biz gerçeği arıyoruz, gerçeği kovalıyoruz. Ben bakıyorum, bu metan drenajıyla ilgili daha önce de biz araştırma komisyonunda konuyu tartıştık. Uygulanabilirliği ve uygulanamazlığı üzerinden bazı değerlendirmeler yapıldı uzmanlar tarafından. Şimdi, bilirkişi raporu diyor ki: TTK’nin üst düzey yetkilileri gerekli metan drenajıyla ilgili proje ve araştırma çalışmalarının yerine getirilmesinde başarılı olmadığı için kaza olayında kusurlu oldukları tespit edilmiştir.” ve burada bir kaza durum çizelgesi var, bu çizelgede de yine metan drenajıyla ilgili konu var. Şimdi, burada böyle ikiye ayrılan görüş farklılığı var. Bir, akademik taraf diyor ki: “Metan drenajı yapılmalıydı, yapılabilir bir şekilde. Araştırması da yapılabilir, ARGE’si de yapılabilir.” Tamam, bir tarafta da cezai sorumluluk doğurabilecek bir tespit var bilirkişi raporunda ve sahadaki bu konuyla ilgili, metan drenajıyla ilgili bizim de Komisyona davet ettiğimiz uzman...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Nevzat Bey, bir şey söyledi, çok net olarak...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Evet, onlar da diyor ki: Metan drenajı konusu aslında Zonguldak havzasında çok da uygulanabilir değil, binlerce drenaj yapılması gerekir gibi bir ifade kullandı. Şimdi, dolayısıyla, ortada böyle biraz daha sanki somut hâle getirmemiz gereken bir durum var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Sanki pratikle teori farklı kanallarda giriyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İki uçta duruyor şu an. Ortada da kaza, kusur, durum çizelgesine göre bir cezai durum da oluşuyor yani bunu biz araştırma komisyonu olarak raporun hazırlanacağı süreye kadar bu metan drenajı konusunda ortak bir görüşe dönüştürmemiz gerekir diye düşünüyorum.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani, sanki biz haksız bir talepte mi bulunacağız siz drenaj yapın derken, değil mi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – İki uç görüş var.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Yani eğer pratikte mümkün değilse “Biz yapın kardeşim.” dediğimizde haksız bir talepte mi bulunmuş olacağız, doğru bir talepte mi bulunmuş olacağız?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ve Metan drenajı yapılıns talebinin karşılması gereken yer, bir mevzuatı yoksa eğer kurum mudur, yoksa bakanlık mıdır? Yani, bakanlık mı analiz edip kurumdan bunu istemeliydi. Ya, ortada daha mevzuatının da ne kadar olup olmadığı da ayrı bir tartışma konusu. Bunu şu yüzden çok önemsiyorum: Bu metan drenajı eğer gerçekten yapılacaktıysa ve bir mevzuat boşluğu varsa bizim araştırma komisyonu olarak onu da tespit edip o mevzuat boşluğunu giderecek tedbirin alınmasını sağlamamız lazım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Açıkçası Nevzat Bey’i dinlerken pratikte bak hatta deldik, hatta bir sakatlık çıkartıyorduk. O anda bak bir kaza oluyordu, Allah korusun bir şey patlayacaktı, çatlayacaktı. Yani, bunun pratikte yapılabilmesi öyle bir damar yapısında, öyle bir şeyde mümkün değil demişti.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Ya, buraya heyet mi göndermek gerekli? İncelesin diye...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Siz buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bir katkı olması açısından. Sayın Başkan, ben bu metan drenajı konusunda hızlı bir şekilde sonuca... Yani yapılır mıydı, yapılmaz mıydı? Zonguldak yapısı uygun muydu, değil miydi? Bu masanın etrafında konuşmanın pek doğru olmayacağını yani akademisyenlere, hocalarımıza sorular sorularak burada kararlaşmanın mümkün olmayacağını söylemek istiyorum ama esas söylemek istediğim şu: Havalandırma, metansızlaştırma, madencilik, altyapı ve iyileştirme konularında planlanan yatırımlar vardı TTK’de ve bunlar ertelenmişti -ilk sunumumda da söylemiştim- hayata geçirilmiyor; 2018, 2019... Bunlar ne acaba yani burada planlanan ne? Bu konulardaki hazırlıklarını, altyapı ve iyileştirme konularındaki planlarını da isteyelim diye öneriyorum çünkü bu da yönetmeliğin hayata geçirilip geçirilmemesine indirgenmişti, bence bu da daha geniş bir şey; onu isteyelim TTK’den.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Teşekkür ediyoruz.

Hocam, bu kısımlar size değil.

Şenel Bey, siz buyurun, ondan sonra Nevzat Bey’e bir söz vereceğiz.

Buyurun efendim.

ŞENEL YEDİYILDIZ (Ordu) – Teşekkür ederim Başkanım.

Başkanım, benim anladığım kadarıyla bilim adamlarının arasında bir ihtilaf var yani birileri “Zonguldak havzasında metan drenajı mümkündür.” diyor, birileri de diyor ki: “Çok zordur.” veya “Mümkün değildir.” Acaba bu Komisyonun faaliyeti döneminde bu iki grup bilim adamları Zonguldak’ın herhangi bir havzasında veya mümkünse Amasra havzasında bir çalışma yapıp da bu konuda bir ortak fikir sahibi olabilirler mi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Çok iyi bir fikir.

BAŞKAN TANER YILDIZ - Peki, teşekkür ediyoruz; bunu kayıtlarımıza alıyoruz.

Sözü Nevzat Bey'e veriyorum.

Buyurun.

MADEN MÜHENDİSİ VE İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI NEVZAT ÜNLÜ - Sayın Başkan, değerli üyeler; ben, daha önce yapmış olduğum açıklamayla ilgili biraz daha katkı koymak istiyorum.

Şimdi, Kurumun geçmişte yapmış olduğu drenaj çalışmalarından daha önce kısaca bahsettim; bunların bir kısmı yer üstünden, yüzeyden yapıldı. Firmanın ismi HEMA'dır, HEMA bunu ihaleyle aldı ve Zonguldak'ın çeşitli lokasyonlarında birkaç tane sondaj yaptı ve o şekilde kaldı bu çalışma, devamı gelmedi; bununla ilgili dokümanlar Kurumun arşivlerinde mevcut, dilerse onları -yöneticiler burada- getirirler bir dahaki toplantılara.

Diğer çalışmalar da yer altından pano bazlı yapılan metan drenajları, bunlar amacına ulaşmıştır; yani bu da çok yaygın değildi, problem yaşanan panolarda ve damarlarda yapılan bir uygulamaydı. Bizim Zonguldak havzası karboniferdir, özellikle Kozlu için konuşalım mesela -Amasra'da damar sayısı ve yapısı biraz daha farklı- Kozlu'da çeşitli kalınlıklarda 22 tane damar var; bunların en kalını 10 metre civarındadır, en incesi de 50-60 santim kalınlığındadır. Bunların içinde bazı damarlar... Mesela, uygulama yapılan damarlardan birisinin ismi, yanlış hatırlamıyorsam miloperoydu, birisi de acılık ya da çay olacak; bunlar kalın damarlar. Milopero çok gaz yapıyordu ve normal havalandırma sistemiyle yenedik bunu, takviye hava şeyleri gönderilmesine rağmen yenilemedi. Bunun üzerine, pano bazlı bir uygulama yapıldı, baş taban yolundan damarın tavanına doğru yapılan sondajlarla drene edilen gaz toplandı ve borularla dışarıya atıldı, tahliye edildi. 1970'li yıllarda kurulan bir sistem de vardı -araştırılırsa bununla ilgili de dokümanlar var- o da devam etmedi, o da kaldı.

Ben Zonguldak havzasında yüzeyden drenaj yapılabileceğine inanmıyorum; yanırlısam öbür dilerim, tabii, olabilir ama havzanın şartları, damar yapısı, tektonizması ve üretim yapılan yüz elli yıllık katmanların aşılıp da aşağıdaki bakır damarlara ulaşılması bence mümkün değil. Ulaşılır, oradan yeterli gazı da çekemezsiniz çünkü bu göçük sahalarından sürekli hava çekerseniz ve buralardan çekilecek havalar bu damarlarda bir oksidasyona, kızışmaya da yol açabilir; bunun yan yansımaları da olabilir. Ancak pano bazlı uygulamalar yapılabilir diyorum ben, pano bazlı ya da...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Nevzat Bey, bu söylediğiniz Amasra için de geçerli mi?

MADEN MÜHENDİSİ VE İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI NEVZAT ÜNLÜ - Amasra'da damar yapısı biraz daha farklı; yani orayla ilgili bu kadar iddialı konuşmayayım, araştırılabilir diyeyim.

Ancak bizim için temel şey şudur: Damarların gaz içeriğine bakılır. Burada Sayın Hocamız da 9 metre küp olarak verdi, dünyada da çeşitli ülkelerde de bu 8-9 metre küp olarak kullanılıyor; bunun üzerinde gaz miktarı varsa ve havalandırma ile yenilemiyorsa, o zaman, drenaj bir ek önlem olarak kullanılıyor. Bizim damarlarımızın gaz içeriği, yerinden alınan numunelerde genellikle bu değerlerin altında ve havalandırma sistemiyle yenilebilir; ben bu kadar söyleyeceğim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - Teşekkür ediyoruz.

İzzet Hocam, cevaplara devam edelim lütfen.

Buyurun.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Sırada Sayın Vekilim Serpil Hanım'ın soruları vardı, o da “Bilirkişi raporundaki eksikliklerden, özellikle seri bağlantılı havalandırmadan biraz bahseder misiniz?” demişti. Hatta Soma'daki kazada bu seri bağlı havalandırmanın yasaklanmasına yönelik bir şeyden bahsettiniz.

Ben oradaki o yasaklanmayı bilmiyorum ama sadece şunu söyleyebilirim o Soma'daki -öyle bir ifade varsa- seri bağlantının yasaklanmasına yönelik: Soma'daki kazanın sebebi ile Amasra'daki kazanın sebebi farklı; biri kendiliğinden yanma, birisi grizu, metan patlaması. Şimdi, kendiliğinden yanmada farklı prosedürleri uygularsınız, belki farklı üretim yöntemini tercih edersiniz; metan veya grizunun olduğu ocaklarda, gaz içeriği yüksek olan ocaklarda da farklı kullanırsınız. Yani belki orada “Seri bağlanma yasaklansın.” değil de “paralel bağlanma” gibi bir ifade söylenmiştir.

Burada da seri bağlanma olmasının sebebi şu: Kirli ve boğucu havayı, zehirli havayı, gazlı havayı bir an önce dışarıya çıkarmaktır aslında. Yani biz havayı oraya veriyor veya emici bir havayla çekiyorsak o havanın farklı kollara, farklı dallara ayrılmadan bire birden, en kısa yoldan ocak dışına atılmasını sağlamaktır aslında seri havalandırma. Dolayısıyla, bu anlamda bir avantajı var ama öteki alternatifini seçtiğimizde hava farklı farklı kollara ayrılabilir; ister emiciyi ister üfleyciyi havayı kullanın, farklı farklı kollara dağılabileceği için problem yaratabilecektir yani bir an önce çekip çıkaramayacaksınız onu ama seride biraz daha hızlı çevirmek faydalıdır.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - İzzet Hocam...

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Buyurun.

MADEN MÜHENDİSİ VE İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI NEVZAT ÜNLÜ - Sayın Başkan, müsaade ederseniz bir cümle...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - Bir cümle, buyurun.

MADEN MÜHENDİSİ VE İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI NEVZAT ÜNLÜ - Benim bildiğim kadarıyla seri havalandırma yer altı kömür işletmelerinde yasaktır. Seri havalandırma bir havanın bir üretim panosuna ya da bir iş yerine girip orada kirlendikten sonra bir başka panoya, bir başka iş yerine gitmesidir; bu, yeraltı işletmelerinde mevzuatla yasaktır. Her panonun, her üretim birimi kendi içinde temiz havayı alıp kirlendikten sonra ana nefesliklere bağlanması gerekir Hocam, yani bir yanlış anlaşılma olmasın; lütfen siz de...

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Ben onunla alakalı değil de bilirkişi raporunda böyle bir şey yazdırılması sebebiyle söyledim; yoksa seri havalandırmada kirli havanın bir ayaktan, daha doğrusu bir hava yolundan başka bir hava yoluna gitmesini zaten istemiyoruz biz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bilirkişide yok bildiğim kadarıyla.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Siz böyle bir şeyden bahsettiğiniz ama...

MADEN MÜHENDİSİ VE İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI NEVZAT ÜNLÜ - Bilirkişi raporunda da seri havalandırmadan bahsedilmiyor; benim gördüğümde Amasra işletmesinde seri havalandırma yok.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - Teşekkür ediyoruz.

Hocam buyurun.

PROF. DR. İZZET KARAKURT - Devam ediyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Hocam, “Seri havalandırma yok.” mu dediniz?

PROF. DR. İZZET KARAKURT - Kömür ocaklarında...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Hocam, devam edin lütfen.

PROF. DR. İZZET KARAKURT - Sayın Vekilim Aysu Hanım'ın sorusu vardı "Bilirkişi raporunda veya Sayıştay raporlarında grizuya yönelik açıklamalar var, bunun için ne düşünüyorsunuz?" demiştiniz.

Şimdi, Sayıştay raporunu ben okumadım, sadece basında çıkan açıklamalar ile TTK'nin kendi sitesinden yapılan açıklamaları okuduğumda şunu söyleyebiliyorum: Sayıştay şunu söylüyor bize: Sayıştayın "Burada gaz içeriği yüksek bir damar var, potansiyel tehlike olabilir." şeklinde bir raporu var; en azından ben öyle okudum TTK'nin verdiği açıklamadan ve Sayıştay raporunun basına düşen şekli. Ve aynı şekilde, TTK yine şunu açıklıyor, diyor ki: "Damar içerisindeki, daha doğrusu yüksek gazlı damar ile ocak havasındaki gaz içeriğinin yüksek olması farklı bir şey." Bunları ikisi de, iki açıklama da doğru. Yani yine dediğim gibi, şunu bir kömür damarı olarak düşünün, bunun içindeki su metan; bu metan şuna hiç dokunmadığınız, bu kutuyu hiç delmediğiniz sürece hiçbir şey yapıyor mu, aşağı doğru yapıyorum, hiçbir şey yok ama siz bunu deldiğinizde bu su buradan çıkıp buraları ıslatacak, batıracaktır; Sayıştay raporu bunu ifade ediyor, ocak havasındaki yüksek gaz içeriği ise buna müdahale edildikten sonra açığa çıkan durumu ifade ediyor. Dolayısıyla, iki açıklama da kendi özelinde doğru açıklamalar. Damarın gaz içeriğinin yüksek olması farklı bir şey, ocak havasındaki gaz içeriğinin yüksek olması farklı bir şey; ikisi de birbirinden farklı şey.

"2019 işe girişliler yer altına çalışmaya gönderilmişler." şeklinde bir ifadeniz oldu, ben öyle anladım soruyu; doğru anladım değil mi?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – "Gönderilmişler" değil...

PROF. DR. İZZET KARAKURT - Yani işe alınmışlar, hemen işte...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Hayır hayır, onu demedim. Vefat edenlerin çoğunluğu 2019 girişli ve patlamanın olduğu bölgeler; başlarındaki kişi sayısı vesaire, buna ilişkin sıkıntılar olduğu görülüyor. Sizin bu konudaki değerlendirmeniz olur mu diye...

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Şimdi, madencilik özel çalışma koşulları isteyen bir meslek. Dolayısıyla, tecrübeniz yoksa, tecrübesizseniz herhangi bir kaza anında ne yapacağınızı şaşırırsınız. Yer üstündeki 1 metrelik mesafe yer altındaki 1 metrelik mesafeyle aynı değildir, farklı psikolojilerde olursunuz. Yer altında bir kaza olduğunda paniğe kapılırsınız, zaten oksijene ihtiyacınız fazladır, o panikle oksijen ihtiyacı daha da artar, daha fazla solumaya başlarsınız ve artık bilinciniz panikle bir anda kaybolabilir. Dolayısıyla, tecrübe eksikliği -tecrübe burada çok önemli- olan kişilerin yer altında çalıştırılmasına ben şahsen onay vermiyorum. Yani tecrübesi eksikse buna tecrübe kazandırılması lazım veya kaza anında neler yapılabilir, bunların eğitimlerinin sürekli ve periyodik olarak tekrarlanması lazım. Hatta, ifadelerde -yine basından duyuyoruz, duydum da- şöyle deniliyor: İşte, yer altında, patlama anında birçok arkadaşımız maskelerini kullanmakta bile tereddüt ettiler yani kullanamadılar; o vefat edenlerin çoğu için öyle diyorlar ifadelerini verirken bazı arkadaşlar.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Yok, demoları gösterilmiş diye ifadeleri var yani o maskelerin nasıl kullanıldığının eğitimlerinin şu şekilde yapıldığı söyleniyor: Maskeyi tak çıkar demosu böyle, izletilmiş. Madenci ifadelerinin de birçoğu, benim de şahsen görüştüklerim, mevcutta hayatını kaybedenlerin yakınları ve arkadaşları olup hâlâ madende çalışanların ifadelerinin çoğu; maskeyi zaten yıllardır, şimdiye kadar neredeyse hiç kullanmadıkları yönünde. Ve yine raporlarda da var; o oksijen maskelerinin yaklaşık maksimum kırk beş dakika, hareket hâlinde de otuz-otuz beş dakika oksijen vermesi gerektiği ama madene girip çıkan madencilerin bunu maksimum yirmi dakikaya kadar kullanabildikleri ve çoğunluğunun da patlak çıktığına ilişkin eksik, sıkıntı var yani.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, yani eğitimin nasıl olduğuna yönelik, nasıl verildiğine yönelik bir bilgin yok ama en azından madenci yakınlarının bu ifadelerine ben de basından şahit oldum yani “kullanamadılar” gibi ifadeler...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hocam, küçük bir ilave yapabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - Buyurun Sayın Yavuzyılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Buradaki parametrelerden biri de bütün maden ocağında tek bir galeri olup onun da dümdüz devam etmediğinin dikkate alınması gerekiyor. O da şu: Patlamanın olduğu damar yani eksi 320’de, oradaki madencilerin... Ses hızının çok üzerinde olan bir alev hızı var. Dolayısıyla, ses hızı saniyede 343 metre ilerliyor yani 320 damarı üzerindeki maden işçileri patlamayı duydukları an zaten etkilenmişlerdi yani onların zaten takması bilimsel olarak mümkün değil ama diğer eksi 350 kotunda yani alev topunun çeşitli yollara ayrılarak yoluna devam edip kömür tozu patlamasıyla devam ettiği noktadaki maden işçileri açısından Vekilimin söylediği kısım geçerli olabilir; orada maskeleri kullanmak için belirli bir zaman... Ama o da çok kısıtlı bir zaman mutlaka, onu da söylemek gerekli; artık her bir saniye çok ciddi yol katediyor; tabii, böyle bir durum söz konusu. Bu konuyu da patlamanın olduğu yere yakın olan maden işçileri, aynı zamanda, uzak olan, temiz havaya ulaşabilen, üzerinde olanlar, kirli havanın üzerinde kalanlar şeklinde yine, böyle, parametrelere ayırarak aslında, değerlendirilebilir diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA - Teşekkür ediyoruz.

Bu konuyla ilgili yine, buradaki Türkiye Taşkömürü Kurumundan arkadaşların haftayaki toplantıda buna da cevap verecek bir çalışmalarını olması lazım.

Diğer konuda da bizler heyet olarak inşallah, bölgeye gittiğimiz zaman orada çalışan işçi kardeşlerimize de bu soruları soracağız; bilfiil onlardan da çalışanlarda da bunları dinleme imkânımız olur inşallah.

Teşekkür ediyorum.

İzzet Hocam, devam edelim.

PROF. DR. İZZET KARAKURT - Şurada yine not almışım, Serpil Hanım’ın sorularından bir tanesiydi “ATEX teçhizatları bir ateşleyici ya da tutuşturma kaynağı olabilir mi?” şeklinde sormuştu.

Yer altında herhangi bir malzeme tutuşturma kaynağı yaratabilir yani herhangi bir malzeme derken böyle, ekipman tarzında, kullandığımız aletler tarzında; iki taşı birbirine sürtseniz, o bile tutuşturma kaynağı olabilir yani potansiyel taşıyabilir.

Yine Aysu Hanım’ı bir sorusu var. Saha şu anda kapalı, mutlaka ileride girilecektir, bildiğim kadarıyla Komisyon üyeleri de gidecek sahaya. “Sahaya girildiğinde olayın aydınlatılmasına yönelik veriye ulaşılabilir mi?”

Şimdi, şöyle, bu toplantı salonunu düşünelim, bu toplantı salonu kapalı bir ortam, hiçbir taraftan girilmiyor, bir tane kapısı var, yer altında da aynı şekilde; burada bir patlama meydana geldi ve bu patlamanın sönümlenmesini bekliyoruz yani işte, gaz gitsin, açık alevli yangın varsa onların hepsi gitsin diye bekliyoruz ki bu odaya girelim, hasar tespit çalışması yapalım. Dolayısıyla, bu odaya herhangi bir girişi olmayacaktır ve tabiri caizse -yine, yanlış anlaşılması nedeniyle turnak içerisinde kullanıyorum- delil karartma gibi bir durumu olamayacaktır.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Onun için demedim.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Yok, ben de onun için demiyorum; biraz olayın anlaşılabilmesi açısından öyle diyorum.

Oraya girdiğinizde, metanın patlamasıyla meydana gelecek bir hasarı, o basınçla nasıl bir hasarın meydana geldiğini tespit etmek kolay olmayacaktır ama yapılabilecektir yani o kazanın ilerleyişine, metanın yarattığı açık alevli yangının veya basıncın gittiği noktaya kadarki kısımlarda yarattığı etkiler görülebilir, tespit edilebilir. Dolayısıyla, kazayı aydınlatıcı bilgilere de ulaşılabilir diye söylüyorum ama dediğim gibi, tırnak içinde “delil karartma” şeklinde bir ifadeyi kullanıyorum sadece konunun anlatılması açısından. Yani oraya zaten müdahil olunamayacaktır, kimse giremiyor; girse de bir şey yapamaz. Dolayısıyla, kazanın seyrine yönelik bilgiler verebilir diye düşünüyorum.

Ali Bey’in -isim olarak belki yanlış hatırlıyor olabilirim çünkü burada birden fazla Ali Bey var herhâlde, öyle baktım ama- sorusu vardı “Kömür içerisindeki metanın yüksek bir içerikliğe de sahip olup olmadığını tespit edebilir miyiz?” diye sormuştu.

Bunun için tabii ki yöntemler var; dolaylı yöntemler var, doğrudan yöntemler var, pratik yöntemler var. En basitinden, bir kömür örneğini, yer altından bir kömür örneğini örnek şeklinde alıp onu belli bir kap içerisinde muhafaza edip laboratuvara götürüp içerisindeki metan içeriği tespit edilebilir. Ya da ocak giriş-çıkış noktalarına veya belli noktalara sensör gibi aletler yerleştirilerek ocak içerisindeki –“sensör” demeyeyim de “gaz tespitini yapan aletler” diyeyim, belki adını tam olarak hatırlamıyorumdur- ocak havasının analiz edilmesiyle birlikte bu damarın gaz salımı, gaz içeriği tespit edilebilir. Ya da çeşitli ampirik formüller var bilim insanlarının geliştirdiği, bunlardan faydalanılarak tespit edilebilir yani sonuç itibarıyla, gaz içeriğini, yüksek gazlı içeriği, damarın yüksek bir basınçlı gaza sahip olup olmadığını tespit etmek mümkün olabilir.

POLAT TÜRKMEN (Zonguldak) – Hocam özür diliyorum.

Sizin gösterdiğiniz o grafiklerde “Sanki bir yön hafızası gibi birikmiş olan bir gazın röntgen usulü daha önceden tespit edilebilir mi?” diye soruluyor. Yoksa, kömürde gaz var mı, yok mu, o kolay tespit edilebilir. Onu soruyorlar, onu da cevaplarsanız sevinirim.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Anladım.

Aslında o şekil bir temsildir yani bu kömürün her tarafında böyle bir şey olabilir, böyle bir zone olabilir. Öyle bir röntgen çekecek bir şey ben bilmiyorum “Bakın, burada bir zone var.” şeklinde bir teknoloji var mı, açıkçası ben bilemiyorum, onun için de yanlış bilgi vermek istemiyorum, belki jeofizik yöntemler olabilir, evet.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hocam, Karadeniz’de de doğal gaz arama faaliyetlerinde hani bazen çeşitli dalgalar gönderiliyor, sismik dalgalar vesaire. Frekanslar üzerinden onların geri dönüşü biraz farklı mı acaba?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Ha, evet.

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Teknikleri biraz farklı, ben konuyu biraz biliyorum yani teknikleri biraz farklı.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, yani belki jeofizik yöntemlerdir. Onu da ben bilemediğim ya da hâkim olmadığı için...

OTURUM BAŞKANI MUHAMMET BALTA – Hocam, siz, bir cevaplarınızı tamamlayabilirsiniz.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Polat Türkmen Vekilimin bir sorusu olmuştu. “Metan drenajı mevzuatta nasıl ifade ediliyor, tarif ediliyor?” diye. Polat Türkmen Vekilimiz gitti herhâlde. Benim bildiğim kadarıyla bir Petrol Kanunu olabilir, tam bilmiyorum ama orayı. Bu kanun içerisine eklenilmiş “metan drenajı” ifadesi var. Bu da işin ticari boyutuyla alakalı yani -atıyorum, rakamsal olarak belki

yanlış verebilirim ama- “5 metrekiüp varsa bunu ticarileştirebilir firma.” diye verilen bir ifade var. Onun dışında kurum iç yönergeleri, iç yönetmelikleri dışında ben bir mevzuat olduğuna rastlamadım, bilmiyorum yani. Yine, belki yanlış biliyorumdur, bilen varsa da düzeltebilir.

Evet, sanırım sorularımın hepsini cevaplandırdım. Unuttuğum varsa tekrar...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Peki.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Bir şey söyleyebilir miyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Tabii buyurun Başkanım.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Hocam, şimdi konuşmalarınızda Sayın Vekilimize cevap verirken “iki taşın birbirine sürtünmesi bile bu ateşleme kaynağı olabilir.” diye söylediniz.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Evet, kıvılcım. Amacım o.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Şimdi burada bu kıvılcımın süresi, metan gazının yoğunluğu ve patlamanın -burada patlama oldu- ısısına ve mevcut durumuna bağlı değil midir? Yani şimdi, kıvılcım bir saniyelik bir olaydır. Bazen, böyle bir hazır yoğunluk olur ama on saniyede patlar, 650 derecede, 750 derecede on saniyede patlar ama bu çok daha yüksek olduğu zaman bir saniyede patlar. “Kıvılcım” dediğimiz zaman bu, yanlış bir ifade değil midir? Kıvılcım patlatılabilir ama sıcaklıkla alakalı bir şey yani ısıyla alakalı bir şeydir. Burada bunu düzeltmek lazım diye düşünüyorum, benim bilgilerime bakarak.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Doğru. Tutuşturma kaynağı artı sıcaklık anlamında kaynağı...

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Tutuşturma kaynağı doğru ama “Bir kıvılcımla patlar.” ifadesinin düzeltilmesi lazım gerektiğini düşünüyorum.

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Doğru Vekilim, doğru.

MUHAMMET BALTA (Trabzon) – Teşekkür ediyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ex-proof malzemeler zaten bunu önlemek içindi değil mi Hocam?

PROF. DR. İZZET KARAKURT – Tabii.

Evet, ben teşekkür ediyorum, eğer atladığım sorular varsa tekrar...

BAŞKAN TANER YILDIZ – Şimdi, siz buyurun Sayın Nurettin Terzioğlu.

Buyurun.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Sayın vekillerim, almış olduğumuz sorularla ilgili genel bir açıklama yapayım.

Maden ekipmanlarının üretici firmaları maalesef ülkemizde çok az, yok denecek kadar azdır. Bu bizim için büyük bir problem. Nedir? İşte, çeşitli ülkelerden ya bunları Avrupa Birliği ülkelerinden ya da Çin’den veya Rusya’dan, Polonya’dan -Polonya, Avrupa Birliği kapsamında, ilgili standartlar ayındır- veya Amerika gibi ülkelerden almak zorundalar. Dolayısıyla maden ekipmanlarının, üreticilerinin artması ülkemizde zorunlu uygulama geldikten sonra başladı ve şu anda bayağı bir aktif artış var, bunu görüyoruz. Peki daha önceden ne oldu? Avrupa Birliği ülkelerinde biliyorsunuz, Almanya’da ve Avrupa Birliğinin bazı ülkelerinde maden ocakları kapandı ve dolayısıyla yer altından sökülen bu malzemeler -çünkü bulunmuyor- ekipmanlar Türkiye’ye verildi. Bu, Polonya’dan da geldi, Almanya’dan da geldi ama Çin’den gönderilenler yeni ürünlerdir. Tabii ki bu ekipmanların mutlak surette değerlendirilmesi ve risk taşıyor ise hiçbir şekilde kullanılması mümkün değildir. Bunların mutlaka denetiminin yapılması gerekiyor. Özellikle...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Kim yapıyor bunun denetimini?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız yapıyor diye biliyorum yani bunun için şu kurum yapıyor diye bir şey söyleyemiyoruz. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının böyle bir denetimi... Ama denetimlerde bir yetersizlik var. Avrupa Birliği'ndeki uygulamalarda, benim gördüğüm, denetim yapan komitedeki elemanlar; maden mühendisi, elektrik mühendisi, mekanik, jeoloji mühendisi gibi bir gruptan oluşuyor, eğer ileride öyle bir denetim ekibi kurulacaksa biraz daha teferruatlandırılması uygundur.

İç standartlarla ilgili bir konuyu vurgulamak istiyorum. Biliyorsunuz, eskiden Türk Standardı vardı. Avrupa Birliği'ne gireceğiz, EN normlarını başladık kabul etmeye. Şimdi de Avrupa Birliği sıkı sıkıya açıkçası ekonomik açıdan da, dolayısıyla ne yapıyor? IEC veya ISO'lar yani Uluslararası Elektroteknik Komisyonunun yayınladığı standartlar veya uluslararası "ISO" dediğimiz standartları uygulamaya koydular. Tabii ki bu bir geçiş süresidir. Standartların önce ülke merkez teşkilatında çeşitli ülkeler var, bu ülkelerin ihtiyacına binaen bir talepte bulunurlar, standartların talebi yapılır, daha sonra teknik kurullardan görüşler alınır ve her ülkede de dağıtılır ve uygun nihai standart yayınlanır. Yoksa, biz tek başımıza bu standartların yayınlanmasını yapamıyoruz ama olmayan standartlar için mutlak surette bir çözüm üretmemiz gerekiyor, ya yabancı kaynaklardaki standardı alıp uygulamamız gerekiyor ya da kendimiz bu standardı oluşturmamız gerekiyor.

Söylediğiniz şekilde özellikle revizyon konusu var; Türkiye'de baktığımız zaman, maden ocaklarındaki ekipmanların revizyonlarını yapan yetkili kuruluşlardan 2 tane var ama diğer yandan yer üstünde bildiğim kadarıyla 40'a yakın kuruluş var. Standartlar geç çıktı, uygulamaya geç konuldu. Dolayısıyla bu altyapının daha da gelişmesi gerekiyor. Peki bunları kim uyguluyor? Bir, üretici firmalar revizyonları yapabilir yetki almak kaydıyla. İki, temsilciliği olan kuruluşlar, ilgili standarda göre altyapıyı kurarak bir yetkilendirme alabilirler, revizyon yetkisi alabilirler. Bir de özel kuruluşlar ve tesis sahipleri de aynı şekilde -işte, bakım atölyesidir, bakım müdürlüğüdür- böyle bir yetkilendirme alabilirler. Şu anda Türkiye'deki uygulamayla Avrupa Birliğindeki uygulama aynıdır ama revizyondan sonra mutlak surette değerlendirme yapılmalıdır, uygun ise işletmeye açık şekilde kullanılması gerekiyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, bir cümleyle araya bir gireyim. Önemli bir durum, çok uzun değil.

Sayın Hocam, şöyle, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 5-11 Ekim tarihleri arasında yaptığı tespitlerde, denetimde, bir nokta tespit ediliyor, bu da bilirkişi raporunda var, diyor ki: "20/10/2018 tarihli tutanak ile tespit edilen ve hâlen giderilmemiş hususlar ise yer altında kullanılan bazı elektrikli ekipmanların ATEX belgeli olmadığıdır." diyor. Tespiti yapmış, o nedenle şu sorunun yanıtının verilmesi gerekiyor: Patlamanın gerçekleştiği tarif edilen yer veya birkaç senaryoda patlamanın gerçekleşmesi muhtemel olan yerlerdeki teçhizatın ATEX belgelerinin olup olmadığı? Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin tespit ettiği ve "Hâlen giderilmemiş." denilerek patlamadan üç gün önce dahi geçerli olan bu tespitinin, o üç gün içinde düzeltilip düzeltilmediği noktasında bir teçhizat listesi ve bu teçhizatın ATEX belgeli olup olmadığı? ATEX doğrulamalarının, yani ATEX korumalı hâle dönüştürülüp dönüştürülmediği ve hangi prosesle, süreçle dönüştürüldüğünün açıklanmasını istiyoruz?

BAŞKAN TANER YILDIZ – Teşekkür ediyoruz.

Sizin ne kadar bir cevabınız kaldı?

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – 3 madde daha var.

Bun konuya da cevap vermek istiyorum.

Periyodik kontroller ile ilgili maden için bir standart olmadığını özellikle vurguladık ancak yer üstüne benzetilerek yılda bir yapılması diye bir şey söz konusu olmaz, yeterli değildir. Neden? İşte, devamlı olarak ocak açıyorsunuz ve ilerliyorsunuz, yeni yeni ekipmanlar kuruyorsunuz. Dolayısıyla bu bir sıkıntıdır, mutlak suretle yeni yapılan işletmenin, işleme açılması için kontrolünün yapılması onaylanması gerekiyor. Bu konuda “Ekipmanların hangilerinin ATEX direktifi kapsamına girdiği, hangilerinin girmediği?” diye bir soru sorulmuş. Normalde hareketli olan mekanik ekipmanlardan bir risk değerlendirmesi yapılarak direktif kapsamına girip girmediği değerlendirilir. Yine elektrikli ekipmanlarda da alt bir limit değeri vardır, buna göre işte 1,5 volt, bilmem şu kadar miliamperdir, buna göre diyoruz ki ATEX direktifi kapsamına “Girer.” veya “Girmez.” ancak girmese dahi mutlak surette değerlendirilmesi gerekiyor, risk değerlendirme yapılması gerekiyor. Bunun manası şudur: Yer altında maden ocaklarında kullanılan direktif kapsamına girmeyen yani işte, pompadır, redüktördür gibi mekanik hareketli olan ekipmanların haricinde ray sistemleridir, ne bileyim, el aletleri gibi manipülatörün ucundaki delme uçları gibi veya paletler gibi, bunlarla ilgili de diyor ki: “İlgili standartlara göre değerlendirilmesi lazım.” Hatta ve hatta konveyör bantları var, bantlar

aleve dayanıklı, yanmaz olacak, işte, bir takım zehirlenme oldu biliyorsunuz, zehirlenme ayrı bir konu; yanmazlık, aleve dayanıklılık ayrı bir konudur. Dolayısıyla bunların da sağlıklı olarak denetlenmesi gerekir. Peki, biz nerede hata yapıyoruz? İşin aslı, standart var; birincisi, 5628 no.lu standardının bir an önce uygulamaya geçmesi; ikincisi ise, maden için, yeraltı için gerek saha gerek enerji kaynaklarıyla ilgili 1127-2 standardı var; dolayısıyla, buna göre mekanik ekipmanların değerlendirilmesi, elektrikli ekipmanların değerlendirilmesi yani risk değerlendirmeyi sağlıklı bir şekilde yapmamız gerekiyor. Bu konuda işletme sahiplerinde çok sağlıklı bir bilgi göremiyoruz, bu bir problemidir.

Yine Parpat yönetmeliğiyle ilgili bir konu gündeme geldi. Parpat yönetmeliği 2014 yılında iptal oldu. Onun nedeni, nasıl oldu, o kısmı hakkında ben yorum yapamıyorum.

Yine patlayıcı ortam olan yer altı...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Hocam, “parpat”ın ne demek olduğunu bir açıklar mısınız.

ATEX UZMANI NURETTİN TERZİOĞLU – Parlayıcı, Patlayıcı ortamlarda iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili yayınlanmış olan bir yönetmeliktir. Eskiden, örneğin madenle ilgili İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği yoktu, ATEX yoktu. Dediler ki “Hem yeraltı için hem de yer üstü için böyle bir tüzük yayınlatalım.” O da yönetmelik şeklinde değil de tüzük olarak yayınlanmış, hem yeraltını hem de yer üstünü kapsayacak şekilde, gerek ekipmanlar gerekse alınması gereken güvenlik tedbirlerini yansıtan bir tüzüktür, 2014’te iptal oldu. Tabii ki yeni yönetmelikler Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın yayınladığı; Bilim, Sanayi, Teknoloji Bakanlığımızın yayınladığı yeni yönetmelikler uygulamaya geçti, bunun da kalkması gerekiyordu.

Burada, manyetolarla ilgili bir konu gündeme geldi. Manyetolarla ilgili standart var yani bu bir manyeto cihazının ATEX direktifi kapsamında uygunluğuyla ilgili belgelendirme var ama Türkiye’de üretici firma olduğunu ben duymadım açıkçası. Hatta geçenlerde “Kaynak yapabilir miyiz?” diye yer altında bir kaynak sisteminden bahsettiler. Yani yapabilir miyiz? Aslında madende kullanılan sistem, ray sistemleri bile bağlantılı sistemlerdir, bunun için normalde kaynağın yapılmaması gerekiyor fakat bazı noktalarda da çürüme, korozyonlanma, yapışmadan dolayı civataları sökemiyorlar ve kaynağı kullanılıyor, yanlış bir uygulamadır. Aslında kaynak makinesinin ATEX direktifi kapsamında sertifikalandırılması yapılabilir ama kaynak noktası ayrı basınçlandırılmış özel bir kaynak odasında olması gerekiyor. Bu konuyla da ilgili Avrupa Birliğinde de çalışmalar mevcuttur.

Bir de eğitimler konusunda IECEx yayınladı bu konuyu. Diyor ki: “Bir personelin yer altında çalışması için çeşitli eğitimler var; sağlıktır, yangındır veya diğer konularla ilgili.” Bir maddesi de ATEX’tir. ATEX’le ilgili, o eğitimde hangi konuların olması gerektiği ve eğitimi veren kişinin veya kuruluşun yetkinliği de söz konusu. Böyle bir sıkıntı yaşıyoruz maalesef, bu da yeni IECEx prosedürlerinde yayınlanmış olan bir sistemdir.

Atladığım bir şey varsa hemen hazırım cevaplamaya, başka konular varsa...

KANİ BEKO (İzmir) – Çok teşekkür ederiz.

BAŞKAN TANER YILDIZ – Arkadaşlar, teşekkür ediyoruz Sayın Hocama ve size teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, milletvekili arkadaşlarımızdan bütün bu sunuşlardan sonra sorusu veya eklenmek istediği bir şeyi olan varsa...

Aysu Hanım, lütfen...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN TANER YILDIZ –Peki, oldu.

O zaman bugünkü toplantıyı burada kapatıyoruz.

Ben katkı koyan bütün arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Önümüzdeki hafta çarşamba günü -aynen bahsettiğimiz gibi- Çalışma Bakanlığının ve Enerji Bakanlığının özellikle TTK kısmı yani bütçe görüşmeleri olsa da katılabilecek olanlarla beraber geçen haftayı toparlamak istiyoruz.

Ben tekrar teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

Kapanma Saati: 18.39

